

GETUIGENISSEN

Uit de Grote Opwekking

The Great Awakening

John Cennick en Ukawsaw Groniosaw
en anderen

Vertaald uit het Engels door

RUBEN BOLIER

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2021

Inhoud:

1. Het leven van John Cennick (3)
2. De Afrikaanse prins, uit het leven van James Albert Ukawsaw Groniosaw, de Afrikaanse prins, door hemzelf verteld (29)
3. Ashbel Green, een pastorale brief tijdens de gelekoortsepidemie (43)
4. James Fraser van Brea, 'Tot geloof gekomen' en 'Waar en vals geloof' (47, 59)
5. Ralph Erskine, tegenwerpingen tegen het komen van Christus beantwoord (65)
6. Lachlan MacKenzie, preek over Jesaja 44:1-5. (6)

John Cennick (12 december 1718-4 juli 1755) was een vroege Methodist en Moravische evangelist en hymnwriter. Hij werd geboren in Reading, Berkshire, Engeland in een Anglicaans gezin en groeide op in de Church of England.

Volgens de Moravische bisschop ER Hasse kwam de familie van Cennick uit Bohemen en vertrok als gevolg van vervolgingen na de Slag om de Witte Berg. In Engeland werd zijn familie Quakers toen zijn grootvader werd beïnvloed door George Fox.

Het vroege leven

Toen hij negen was, hoorde hij zijn stervende tante verkondigen: "Gisteravond stond de Heere mij bij en nodigde mij uit om vrijelijk uit de bron van het leven te drinken en ik zal zo vrijmoedig als een leeuw voor de Heere staan." De woorden bleven hem vele jaren bij als het middelpunt van zijn eigen angst voor de dood en zorg voor zijn redding. Omdat hij uit een gezin met bescheiden middelen kwam, werd John op 13-jarige leeftijd gedwongen de school te verlaten en een leervak te zoeken. Hij maakte acht reizen naar Londen op zoek naar een baan en bij gebreke daarvan, werd hij een beetje een losbandige jongen, die het weinige geld dat hij had aan toneelspelen en gokken besteedde, en zich bezighield met liegen en kleine diefstallen. Over deze periode in zijn leven zei hij later: "Ik was Jezus en de eeuwigheid vergeten, goddeloosheid meer liefhebbend dan goedheid en meer over leugens dan gerechtigheid spreken."

Bekering

Als jeugd vond hij het heerlijk om naar dansen te gaan, te kaarten en naar het theater te gaan. Maar in 1735, terwijl hij haastig langs Cheapside in Londen liep, ervoer hij diepe overtuigingen van zonde. Deze overtuigingen werden versterkt door zijn omgang met vrome metgezellen. Hij was erg depressief van geest... maar hij bezat nog geen ware christelijke vrede. Integendeel, hij ging, stap voor stap, de donkere diepten van geestelijke wanhoop in.

Op 17-jarige leeftijd werd hij plotseling onderdrukt door een zwaarmoedige geest, die hij twee jaar lang droeg, totdat hij verlichting kreeg toen hij toevallig een kerk binnenkwam. Daar hoorde hij de woorden van Psalm 34: 19, 22b: "Groot zijn de moeilijkheden van de rechtvaardigen, maar de Heer verlost hem uit alle! En hij die zijn vertrouwen in God stelt, zal niet verlaten worden." Later zei hij, dat hij de stem van Christus tot hem hoorde spreken.

Mijn hart sprong op van vreugde en mijn stervende ziel herleefde. Ik hoorde de stem van Jezus zeggen: "Ik ben uw redding". Ik kreunde niet meer onder het gewicht van de zonde. De vrees voor de hel werd weggenomen... Christus hield van mij en stierf voor mij. Ik verheugde me in God, mijn Redder.

Dit vond plaats in 1737.

Cennick werkte enige tijd als landmeter in Reading. Hij begon de geschriften van George Whitefield te lezen en via een vriend in Oxford ontmoette hij Whitefield, John Wesley en Charles Wesley.

Methodist

Cennick sloot zich aan bij de opkomende Methodisten. In 1740 werd hij op aanraden van Wesley leraar in Kingswood, Engeland.

Op Kingswood Hill, te midden van de overblijfselen van de oude Royal Chase, had een menigte colliers zich verzameld voor een dienst, maar de verwachte predikant kwam niet opdagen. Cennick was daar, en als met afspraak wendden de ogen van allen zich naar hem, en vele stemmen drongen er bij hem op aan voor hen op te treden. Hij aarzelde; hij redeneerde met zichzelf - hij was niet voorbereid! Hij had nog nooit gepredikt! Hij had ook geen

vergunning om dat te doen! Maar daar voor hem waren de mensen die op het Woord wachtten; en op hem lag de betekenis van "de last des Heeren". En dus, uiteindelijk, na ernstig gebed, gehoorzaamde hij de innerlijke stem... en die leidde hem langs het door God aangewezen pad van evangelisatie, waar zijn carrière zo kort, zo helder en zo vol van zegen was.

Net als Whitfield verschilde hij van Wesley op het punt van specifieke verlossing en onvoorwaardelijke verkiezing en moest hij vertrekken. Hij sloot zich uiteindelijk aan bij de Calvinistische Methodisten. Nadat Whitefield uit Amerika was teruggekeerd, vroeg hij Cennick om met hem mee te gaan op predikingstochten. In 1745 ging Cennick naar de Moraviërs en ging naar Duitsland om hun leerstellingen te bestuderen.

Baptisten die Londen bezochten, hoorden hem prediken en nodigden hem in 1747 uit voor Dublin. Rond deze tijd was hij bezig zich bij de Moraviërs aan te sluiten. Na meningsverschillen met zijn gastheren in Dublin, concentreerde hij zijn aandacht op Ulster, waar hij tussen 1747 en 1752 zo'n 220 Moravische genootschappen oprichtte en het evangelicalisme in Ierland hielp vestigen.

Een plaquette op de muur van de Moravische kerk in Gracehill, herdenkt de aankomst in Ballymens op 9 augustus 1746 van John Cennick, de eerste Moravische evangelist in het midden van Antrim. [7] [5]

Enkele van Cennicks eerste hymnen waren bij zijn preken gevoegd. Zijn eerste hymnes verschenen tijdens zijn verblijf in Kingswood. In het dagboek van Charles Wesley (juli 1739) staat: 'Ik corrigeerde de hymnen van meneer Cennick voor de pers.' Gedurende de rest van zijn korte carrière en leven publiceerde hij verschillende bundels gezangen. Zijn schoonzoon John Swertner nam in 1789 een aantal van Cennicks hymnen op in een Moravische collectie.

Een van zijn hymnes luidt:

*Wees aanwezig aan onze tafel, Heer
Wees met mij, Heer, waar ik ook ga
Kinderen van de Hemelse Koning
Christus is onze Meester, Heer en God
Gegroet, Alfa en Omega, Gegroet
Sta op, mijn ziel, aanbid uw Maker*

Hij bracht veel tijd door als rondtrekkende evangelist in Engeland en Ierland, waar hij te maken kreeg met grote en vaak gewelddadige tegenstand. Tegen de tijd van zijn vroege dood had hij meer dan 40 kerken gesticht.

John Cennick stierf aan koorts in Londen op 36-jarige leeftijd, liet een vrouw en twee kinderen achter, en wordt begraven op de Moravische begraafplaats (Sharon's Garden) in Chelsea, Engeland. John Julian schreef over Cennick: "Sommige strofen van zijn hymnen zijn erg mooi, maar de hymnen in hun geheel zijn zeer ongelijk. Sommige uitstekende cento's kunnen worden samengesteld uit zijn verschillende werken." Sommige hymnen van Cennick die niet tijdens zijn leven zijn gepubliceerd, zijn opgenomen in het Moravische Hymn Book (1789), onder redactie van zijn schoonzoon Johannes Swertner. Een aantal van zijn hymnen is bewaard gebleven in de 'Heilige Harp'.

Geschriften

Sacred Hymns, voor de kinderen van God in de dagen van hun bedevaart, 1741.

Sacred Hymns voor het gebruik van religieuze verenigingen, 1743.

Een verzameling heilige hymnen, 1749.

Lofzangen ter ere van Jezus Christus, gecomponeerd voor zulke kleine kinderen als verlangen om gered te worden, 1754.

Het leven van John Cennick

Door hemzelf geschreven voor degenen die het Lam volgen

*Bron: Sacred hymns for the Children of God in the days of their pilgrimage, B. Milles, Londen 1741.
Village Discourses on important subjects, by the late Rev. John Cennick, Neely and Jones, London 1819.
Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988.
History of the Moravian Church, J. E. Hutton, hfdst. 11.
Bremhill – Introduction to the Moravians at East Tytherton.*

Misschien is het voor degenen die de volgende hymns lezen nuttig om te weten te komen op welke wijze God gehandeld heeft met de ziel van degene die ze geschreven heeft¹. Daarom is er een kort verslag aan toegevoegd. O, dat velen zelfs bij het lezen van dit verslag erachter mogen komen dat God *nabij degenen is, die tot Hem roepen*. En dat Hij degenen die Hem zoeken, nooit zal teleurstellen.

Dit weet ik door ervaring: ik ben streng opgevoed. Ik ben vanaf mijn kinderjaren onderwezen in de godsdienst en bracht het heel ver wat betreft de zaak van mijn eigengerechtigheid. Ik geloof plechtig dat onze Zaligmaker meer moeite moest doen om mijn arme hart tot Zijn vrije zaligheid te neigen en mijn eigengerechtigde geest te veroveren, dan om honderden andere zondaren te redden. Maar ik heb genade gekregen en ik mag mijn stempel zetten op dit woord der waarheid: *Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben* (1 Tim. 1:15). Mogen jullie dezelfde zalige genade ervaren.²

Afkomst

Mijn grootvader en -moeder Cennick waren ooit zeer succesvolle handelaren in lakens. Toen George Fox en William Penn begonnen te preken, werden zij Quakers. Zij moesten in de dagen van Cromwell en ook wel tijdens de regering van koning Charles, het verlies van al hun goederen lijden en werden gevangengezet in de kerker van Reading. Volgens mijn moeder waren zij tot zo'n grote armoede gebracht, dat mijn oma in de gevangenis veters weefde of breide om zo nog wat geld te verdienen. Er zijn door de Quakers verschillende boeken uitgegeven waarin hun lijden beschreven wordt. Mijn grootouders worden daar ook in vermeld.

Lid van de anglicaanse kerk

Nadat mijn vader met mijn moeder getrouwd was, werd ik gedoopt in de [anglicaanse] kerk. Daar werd ik onderwezen. Vanaf mijn kinderjaren werd ik door mijn moeder zorgvuldig onderwezen in de beginselen van de godsdienst. Ik moest van haar ook altijd mee naar de kerk. Zij leerde mij het morgen- en avondgebed opzeggen en wilde mij nooit toelaten om te spelen op de dag des Heeren. Zij wilde dat ik de hele dag hymns zou gaan lezen of opzeggen met mijn zussen. Ik beschouwde dat toen als de ergste slavernij en vond het zelfs wreed. Zo geneigd was ik om ongehoorzaam en slecht te zijn, zelfs toen ik nog zo jong was. Ik benijdde de kinderen die niet zo streng opgevoed werden als ik. Ik hoopte dat ik, wanneer ik volwassen zou zijn, hun vrijheid ook zou kunnen genieten.

Sterfbed

Van toen ik nog heel jong was kan ik mij herinneren dat mijn moeder mij eens meenam naar een tante van haar. Zij lag toen op sterven. Ik kwam het eerst in de kamer waar zij lag en hoorde haar tegen het dienstmeisje het volgende zeggen: 'Mary, ik moet wat tegen je zeggen. Misschien denk je dat ik lieg, maar het is toch echt de waarheid. Deze nacht stond de Heere bij me en Hij nodigde mij om te drinken van de Fontein des Levens. En dat om niet. Ik zal zo moedig als een leeuw voor de Heere staan.'

Rijk in Christus

Toen zij deze woorden met een buitengewone opgewektheid sprak, was het alsof het bloed in mijn aders stelde. Dit trof mijn hart. Meteen nam ik mij voor om te bidden dat ik, voordat ik zou sterven, zou mogen weten dat ik naar de hemel zou gaan. Ik dacht dat mijn tante dit ook wist. Een korte tijd daarna kwam mijn moeder de kamer binnen. Toen zij de stervende vrouw hoorde juichen van vreugde en vele woorden hoorde spreken die blijk gaven van zo'n grote verzekering van haar geloof, liep ze naar haar toe. Met tranen in haar ogen zei ze: 'Arme ziel!' Mijn tante had deze woorden nog niet gehoord, of ze riep uit: 'Wie durft mij arm te noemen? Ik ben rijk in Christus, ik heb Christus, ik ben rijk!' En zo ging ze maar door tot op het moment dat wij haar alleen lieten. Werkelijk, de woorden die zij sprak doorstaken mijn ziel. Ik had

¹ Deze levensbeschrijving is oorspronkelijk een voorwoord bij een gezangenbundel.

² Village discourses, Vol. 2, blz. 243.

dagen en nachten geen rust, maar wenste wanneer ik aan de dood of aan ziekte dacht steeds maar: 'O, als ik er maar zeker van mag zijn dat ik naar de hemel ga voordat ik sterf!' Ik begon heel erg bang te worden om te sterven. Dit zijn de eerste overtuigingen die ik mij kan herinneren. Ik weet niet of ik, tot de tijd van mijn bekering, in de tussentijd een moment *niet* gedacht heb aan de laatste woorden van mijn tante. Zij is namelijk in de boezem van het Lam in slaap gevallen, niet lang nadat ik haar gezien had. Hoewel ik soms geneigd was om serieus en plichtsgetrouw te zijn, leefde ik tot ik twaalf of veertien jaar oud was als andere kinderen. Ik hield heel erg van spelen, mooie kleren en van geprezen te worden. Toch was ik tegelijkertijd bang om te vloeken en van het ijdel gebruiken van Gods Naam.

Vrees

Van nature had ik een eigenwijs karakter. Ook kwamen er voortdurend enkel leugens over mijn lippen. Wanneer ik geïrriteerd of boos gemaakt werd, kon er niemand meer woedend zijn dan ik. Maar als mijn woede bekoeld was, dan vreesde ik gewoonlijk om naar bed te gaan. Ik was bang dat ik voor de morgen in de hel zou vallen. Ik durfde niet naar bed te gaan voordat ik mijn gebeden opgezegd had en ik beloofde God hoe goed ik mij wel niet zou gedragen de volgende dag. Op deze manier probeerde ik vergeving van God te kopen wanneer ik een of andere grote zonde begaan had, zoals liegen, sabbatschenden, stelen van mijn klasgenoten of ongehoorzaamheid aan mijn ouders. Ik dacht vaak aan de woorden: *Het oog, dat den vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitspikken, en des arends jongen zullen het eten* (Spr.30:17).

Londen

Ik woonde totdat ik ongeveer dertien jaar oud was de dagelijkse gebeden bij in de kerk van St. Laurence te Reading (mijn geboorteplaats). Dit was mij altijd bijgebracht. Ik verhuisde naar Londen met als doel om te leren voor een bepaald vak. Ik werd echter teleurgesteld, daarom keerde ik weer terug met mijn moeder. Omdat ik al spoedig van een andere werkplek hoorde, vertrok ik weer. Dit deed ik wel acht keer, maar steeds zonder succes. Door de Goddelijke voorzienigheid werd het mij nooit toegelaten om het met iemand eens te worden, hoewel ik toen graag in de wereld had willen leven. Ik beloofde mijzelf toen grote vrede en veel genot als ik mijn eigen baas zou worden. Uiteindelijk kreeg ik een proeftijd bij een timmerman. Toen echter de tijd aangebroken was dat ik daar voor vast zou mogen werken, had de baas enkele bezwaren. Ik zou te jong zijn. Hij zou blijven totdat de andere leerlingen klaar waren. Zodoende zat ik weer zonder werk, want God had wat beters voor mij weggelegd.

Toen ik bijna 15 jaar oud was, begon ik mij erg ongemakkelijk te voelen vanwege mijn gebrek aan werk. Ik probeerde een bedrijf te vinden dat mij toe zou staan om thuis te werken, opdat ik mijzelf vele vruchteloze reizen zou besparen. Ik begon twee of drie vakken te leren en verlangde ernaar om geld te verdienen. Dan zou ik iets hebben om aan de armen te geven en dan zou ik kunnen doen wat ik wilde. Ik dacht eraan hoe godsdienstig, dankbaar en liefdadig ik dan wel niet zou zijn. Ja, ik was er zo vast van overtuigd dat ik rijk zou worden, dat ik een belofte deed, die ik opschreef. Ik zou een kerk bouwen en een strengere groep in de kerk oprichten, waarin de mensen naar behoren zouden vasten, overeenkomstig het Reglement. Zij zouden dan de hele nacht gaan bidden en eenvoudige kleding dragen. Maar nadat ik leerde hoe ik moest kopen en verkopen en steeds meer geld verdiende, kwam er zo'n vrees in mijn hart, dat ik niet tot het besluit kon komen om een winkel te beginnen, hoewel mijn moeder er een voor mij had laten bouwen. Niemand kan zich een voorstelling maken van de vrees die zich van mij meester maakte als ik daaraan dacht. Ik dacht: 'Als niemand iets van mij zal kopen, dan zal ik uitgehongerd raken of gedwongen worden om 's nachts weg te vluchten. En dan zal ik in de eenzaamheid omkomen.' Zodoende werd ik weerhouden en werkte ik alleen. Ik was tevreden als ik genoeg geld had om voedsel en kleding te kopen. Toch vervulde ik meer en meer de plichten in de kerk en van de binnenkamer. Ik zei in mijn hart: 'Hier zal ik gelukkig zijn.'

In de wereld

Vanaf de tijd dat ik ongeveer 15 jaar oud was kreeg ik er vermaak in toneelstukken te zien en te lezen. Ook begon ik geschiedenisboeken en romans te lezen. Zeker, als ik ertoe in staat zou zijn, dan zouden de toneelstukken al mijn tijd in beslag genomen hebben en dan zou ik Jezus en de eeuwige dingen vergeten hebben. Omdat ik deze theatervoorstellingen echter niet altijd bij kon wonen vanwege geldgebrek, vermaakte ik mijzelf in het lezen van die toneelstukken, het zingen van liederen, het praten over de heidense goden, de oorlogen van de Joden en de Grieken, Alexander de Grote, in het vervloekte bedrog dat kaartspel heet, het bezoeken van verschillende plaatsen, paardenrennen, danspartijen en het plezier maken en rondzwerven met jong gezelschap. Zodoende hield ik meer van goddeloosheid dan van goedheid en meer van het leugenspreken dan van de rechtvaardigheid.

Bedrukt

Op deze manier bracht ik mijn tijd door tot Pasen van het jaar 1735. Toen ik druk in de weer was bij Cheapside te Londen, raakte de hand van God mij aan. Ik voelde een ongewone vrees en neerslachtigheid. Hoewel al mijn dagen die ik mij kan herinneren door de kracht van de overtuigingen en de vrees om naar de hel te gaan, al bitter geworden waren, wist ik toch niets af van zo'n last als deze. Eerst dacht ik dat het verzuim van het Avondmaal des Heeren op de paaszondag de oorzaak van deze last was. Ik had deze viering verzuimd omdat ik geen gelegenheid had om in de paasweek te vasten, zoals ik

gewoon was te doen. Ik was namelijk bij mijn broer thuis en dacht dat zij mij erom zouden uitlachen. Ik durfde niet onvoorbereid het Avondmaal te gebruiken en dat zonder bruiloftskleed.

Ik ging bedrukt verder. De hele tijd dat ik in de stad was, was ik in gedachten verzonken. Geen uitjes of gezangen konden mijn last wegnemen. Toen dacht ik dat de mistige, ongezonde lucht mij misschien van streek gemaakt had. Als ik dan naar het platteland zou gaan, zou ik wel weer herstellen. Ik had echter nog nooit eerder zo'n reis gemaakt: ik had de stad nog niet achter mij gelaten, of de verschrikkingen des Heeren vielen op mij. De smarten van de hel grepen mij aan. Hoewel de zon prachtig scheen en het een aangename dag was, bracht dit mij geen verlichting. Ik kwam bezwaard en troosteloos aan bij mijn huis. Ik wilde wel bidden maar kon het niet. Mijn droefheid was te groot en werd dag en nacht veel groter. Ik werd zwakker en neergebogen. *Ik brulde van het gerois mijns harten* (Ps. 38:9).

Wat scheelt eraan?

Ik bleef bijna een jaar lang in deze toestand maar ik hoopte er overheen te komen, hoewel ik in het geheel niet wist wat mij scheelde. Ik zag regelmatig terug op mijn 'onschuldige' leven en vroeg mijzelf af waarom God nu had gekozen om mij ellendig te maken. Wanneer ik vrijheid voelde om te bidden, smeekte ik de Heere of Hij mij een vriend zou willen geven die samen met mij godsdienstig zou willen leven. Dan zou zijn gezelschap mijn droefheid wel verdrijven, zodat ik weer vrolijk mijn weg kon gaan. Niet lang daarna leerde ik iemand kennen die serieus was en een korte tijd daarna nog iemand anders, die ik spoedig nog meer liefhad dan de eerste. Niet omdat hij zo'n hoogachting voor de godsdienst had, maar omdat hij van nature een vriendelijk karakter en een vrolijk persoon was.

Nu vonden wij elkaars gezelschap zo aangenaam dat wij het liefst bij elkaar waren, vooral toen de ander naar Oxford ging. De gehele tijd dat wij samen waren, had ik geen last van die overtuigingen. Deze gang van zaken mishaaide de Heere zodanig, dat Hij Zijn hand terugtrok en mij voor een poosje alleen liet.

Niet lang daarna keerde de last terug. Elke keer dat ik alleen was in het veld of op de wegen, scheen alles mij zo vreemd en woest toe, dat ik het mij vaak voornam om niet naar boven te kijken. Ik wilde wel vertrekken naar een of andere eenzame plaats. Daar zou ik in een grot kunnen wonen, op de bladeren van de bomen kunnen liggen en van de vruchten van de aarde kunnen leven. Ik benijdde het geluk van iedereen die ik tegenkwam. Alles wat ik hoorde deed mij verdriet. Wat ik ook zei of deed, het beroerde mij zo, dat ik er spijt van had dat ik mij verroerde of de stilte verbrak. Als ik om iets lachte, sloeg mijn hart mij onmiddellijk. Als het om een dwaas grapje of een leugen ging, dan dacht ik: 'Helaas, ik breng niet alleen mijn eigen ziel naar het verderf, maar ook de zielen van anderen.' Deze schriftgedeelten kwamen toen in mijn gedachten: *Wee u, die nu lacht, want gij zult treuren en wenen* (Luk. 6:25) en: *Maar buiten zullen zijn de bonden (..) en een iegelijk, die de leugen liefheeft, en doet* (Openb. 22:15) en: *Opdat zij allen veroordeeld worden, die (..) een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid* (2 Thess. 2:12).

Zelfverbetering

Ik stopte met het zingen van liedjes, het kaartspel, het bekijken van toneelspele en dergelijke dingen. Ik kwam er namelijk achter dat die dingen *ijdelheid der ijdelheden* waren. Werkelijk, wanneer ik de wereld inkeek dan schenen alle dingen mij onnatuurlijk en onaangenaam toe. Het was alsof ik verbannen was naar een ver land. Mijn eigen stad, huis en familie waren allemaal vreemd voor mij. Toen wilde ik heel graag een Rooms klooster ingaan om daar mijn leven in een heilige afzondering te besteden. Het gebrek aan geld voor de reis scheen dit voornemen echter in de weg te staan.

Wanneer ik in mijn bed lag, kwam er vaak zo'n verwarring van gedachten in mij, dat ik gedwongen werd om op te staan en rondjes te gaan lopen in de kamer. Wanneer ik wakker was, probeerde ik over deze last heen te komen door te gaan rennen, eten of te praten. Toen al deze middelen niets uitwerkten, dacht ik dat een medische behandeling mij misschien goed zou doen. Ik nam medicijnen maar helaas, de ware Medicijnmeester kende ik niet. Bij tussenpozen voelde ik enige verlichting. Ik begon tot mijn ziel van vrede te spreken: 'Ik ben niet zo'n hele grote zondaar geweest als die en die. Ziel, *wees welgemoed*.' Echter, spoedig daarna kwamen de pijlen van overtuiging terug. Hoe meer ik mijn beschuldigende geweten het zwijgen probeerde op te leggen, hoe meer het tegen mij getuigde. Mijn smarten waren zo vermenigvuldigd, dat ik zelfs begraven was in de benauwdheid.

Geen kracht

Al deze tijd had ik geen macht over de zonde, noch de minste kracht om de verleidingen te weerstaan. Ik was vleeselijk en verkocht onder de zonde. Ik bedreef de zonde gedurig hoewel de wereld het geen zonde noemt. Mijn hoofdzonden waren hoogmoed, het murmureren tegen God, godslastering, ongehoorzaamheid en boze begeerlijkheden. Soms streed ik tegen die zonden, maar telkens werd ik weer overmeesterd. Daarom concludeerde ik dat er voor mij geen hulp was. Toen werd ik moe van het leven. Vaak bad ik of God mij in het graf zou willen opbergen of ten minste toe zou laten dat ik krankzinnig zou worden. Dan zou ik ongevoelig zijn voor mijn grote ongeluk. Soms kwam er een straal van vrees en hoop, van hel en hemel op zo'n verwarrende wijze in mijn gemoed, dat ik mij amper kon inhouden om God openlijk te lasteren. Wanneer ik probeerde te bidden, kwamen er zulke verschrikkelijke lasteringen tegen God in mijn gedachten, dat ik in plaats van mijn mond te openen, mijn tanden strak op elkaar hield opdat ik die lasteringen niet zou uiten. Vervolgens

fluisterde de verzoeker zeer krachtig in dat God het hart aanziet en niet naar de woorden kijkt. Daarom dacht ik hoe langer hoe meer dat ik voorbestemd was tot de eeuwige ellende. Vaak had ik tijdens het wandelen zulke sterke verzoeken om te vloeken en te zweren dat ik mij afvroeg of ik ze niet daadwerkelijk had uitgesproken. Ik verwachtte elk moment dat de duivel op mij losgelaten zou worden, zodat ik in allerlei zondige praktijken zou vallen.

Wanneer ik in de kerk zat, dacht ik meestal hoe ik het snelst rijk zou kunnen worden, wat voor een imposante kerk ik dan zou bouwen, hoe de pilaren dan zouden staan, hoe het altaar dan versierd zou worden met schilderijen, welke afwerking de avondmaalstafel zou krijgen en hoe het glas beschilderd zou worden. Toen echter het laatste gebed gelezen werd, keerden mijn verschrikkingen weer terug. Mijn vormendienst scheen mij toe als een openlijke bespottung van God. Ik beloofde meer waakzaam te zijn. Ik vestigde mijn ogen op de toewijding van de gemeente om zo mijn gedachten niet af te laten dwalen, maar ik kwam erachter dat mijn gedachten net zo snel afdwaalden als eerder. Ik benijdde de gemeente omdat zij meer toegewijd was dan ik.

Geen bevrediging

Ik kwam erachter dat alles wat ik deed mij helemaal niet kon bevredigen. Ik wist niet wat het verschil was tussen de zonde en mijn verplichtingen, ook niet tussen overtuigingen en verzoeken. Ik dacht dat de gebeden van de zondaars een gruwel waren. Daarom hield ik uiteindelijk op met bidden. Ik was amper opgehouden met bidden, of de duivel probeerde mij in mijn hart te laten zeggen dat er geen God is. Wie is God? Niemand heeft Hem ooit gezien. Hoe kan ik weten of er een God is of niet? Als er een God zou zijn, dan zou Hij het toch niet toegelaten hebben dat ik zo veel moet lijden? Hij weet toch hoe godsdienstig ik van mijn jeugd af aan geweest ben? Zo redeneerde ik in mijn hart en zonk dieper en dieper. Wanneer ik echter de Schrift las, gaf mijn hart zo'n getuigenis dat het waar was, dat ik niet kon nalaten te zeggen: 'Zeker, er is een God Die de wereld oordeelt.'

Last

De nacht was een zwaardere last voor mij dan de dag. Ik schrok van alles wat zich 's nachts verroerde. Ik beeldde mij in dat er in de hoeken van de kamer of achter mij iets tevoorschijn kwam, of wanneer ik op een weg aan het lopen was. Ik was de gehele tijd bang dat ik de duivel zou ontmoeten. Toen kwam er met kracht in mijn hart: 'Als er geen God is, waarom word ik dan steeds gedrongen om Hem te vloeken?' Daarop begon ik weer te bidden, bijna wanhopig vanwege het kwaad dat ik gedaan had. Ik kwam erachter dat Hij Zijn aangezicht nog steeds tegen mij gezet had en Zijn waarheid stond klaar om mij te overstelpen. Tijdens mijn neerslachtigheid zei ik vaak: 'O waarom moet U mij hebben? Heb ik erger gezondigd dan alle kinderen van Adam? O was ik maar nooit geboren. Was ik maar gestorven op mijn knieën of toen ik nog aan de borsten van mijn moeder hing.'

Verlaten

Hoe meer ik verzekerd was dat er een goddelijke Regeerder was door middel van de vele gewetenskwellingen van Zijn hand, en de afwezigheid van Hem in mijn hart, hoe meer de satan mij dwong te geloven dat ik geheel van God verlaten was. Wanneer ik naar de hemel keek dan dacht ik: 'Ach, daar zal ik geen deel aan hebben! De poort van die heilige stad is gesloten voor elke zondaar. Geen onrein ding kan daar inkomen. Helaas, wat zal ik doen op de oordeelsdag? Hoe zal ik de Heere kunnen ontmoeten als Hij in vlammend vuur zal komen met de duizenden van Zijn heiligen? Is er geen medelijden bij God te vinden? Moet ik van voor Zijn ogen weggeworpen worden? Heeft de Heere vergeten genadig te zijn?' Omdat ik geen antwoord kreeg, hield ik maar weer op. Ik dacht dat ik mijn last maar moest gaan dragen en niet meer moest gaan zoeken naar verlichting. Ik zei tegen mijzelf: 'Ik zal alle dagen van mijn bepaalde tijd moeten wachten, totdat mijn verandering zal komen.' Ondertussen pakten zich zulke donkere wolken samen boven mijn hoofd dat ik stilstond. Ik sloeg mijn vermoeide ogen op de bomen, muren of op de grond. Ik was bovenmate beangstigd. Vaak riep ik met een bittere stem: 'Wat moet ik doen om zalig te worden?'

Ik ondernam vele vergeefse pogingen om te ontsnappen. Een ervan zal ik noemen. 's Nachts reisde ik naar Salisbury Plain. Daar zat of zwierf ik rond zonder voedsel, totdat mijn vermoeide leven wat gemakkelijker zou worden. De eerste keer had ik mij voorgenomen om te middernacht te vertrekken. Ik zei vaarwel tegen de wereld met tranen in mijn ogen. Wanneer ik in de eenzaamheid een stuk brood at, zei ik: 'Nu zal ik tot in eeuwigheid geen brood meer eten. Ik zal de aarde niet meer vermoeien noch een van mijn bekenden of familieleden zien totdat ik hen zal ontmoeten in de eeuwigheid.' Toen legde ik mij neer zoals ik was, zodat ik gereed zou zijn wanneer dat moment zou aanbreken. Maar de voorzienigheid van God maakte het zo, dat ik pas heel laat op de morgen wakker werd. Zodoende was ik opnieuw teleurgesteld.

Voornemens

Wanneer ik door de weilanden liep, dan zag ik de mensen ploegen en zaaien. Ik wenste als een van hen te zijn. Omdat zij meestal zaten te zingen of te fluiten, dacht ik dat zij de gelukkigste mensen waren. Vaak nam ik mij voor om mijn kleren te verkopen, om zo passende kleding te kopen voor het werk op het land. Dan zou ik naar Hampshire gaan om te gaan werken in loondienst bij een boer als ploeger. Omdat ik bang was dat de mensen uit mijn stad erachter zouden komen en omdat ik bang was dat ik de paarden niet goed zou gereedmaken, vreesde ik dat ik de oorzaak zou zijn dat de mensen mij zouden vervloeken. Ik wist dat ik dat niet zou kunnen dragen. Daarom werden mijn plannen niet uitgevoerd. Toch was ik

amper één dag vrij van zulke voornemens, want ik had nog steeds plannen om ver van huis te gaan, naar de verste uithoeken van het land of naar Wales. Als ik daar zou komen, dan zou ik het wel goed vinden zijn om alle zwaarigheden te dragen. Ik dacht dat ik zo iets beter kon dragen wanneer ik op een plaats zou zijn waar niemand zou weten wie ik was. Ik had niet het voornemen om mijn godsdienstige gevoelens aan wie dan ook te verraden. Ook wilde ik mijn geboorteplaats aan niemand bekend maken en wilde ik mijn gedachten aan geen mens meedelen. Ik wilde in het geheim bidden en de Bijbel lezen, maar wilde niet over de heilige dingen spreken. Ik wilde niet dat iemand zou weten dat ik kon lezen en wilde niet dat mijn geval openbaar gemaakt zou worden. Gedachten als deze maakten mij overal waar ik was zeer onrustig en verstoord, zodat ik nooit wist wat het was om tevreden te zijn met het minste dat ik had.

Ondankbaar

In deze gehele beproeving kon ik niet dankbaar zijn voor welke tijdelijke zegen dan ook. Dit was zo omdat ik zeer ongedurig was en omdat geen zegen mijn begerige ziel kon bevredigen. Niets behaagde mij of deed mij ook maar één keer wensen dat ik op de aarde zou blijven, ook al was het maar voor één dag. Nu kon geen zonneschijn, mooie lente, geluid van de zingende vogeltjes, frisse schaduw van de bomen of geklater van de watervallen mij meer behagen. Nee, alle was bevreemdend en duister. Alles was naargeestig en troosteloos. Alles was *ijdelheid en vermoeiing des vleses*. De gehele aarde scheen vervuld te zijn met duisternis en afschuwelijke plaatsen. Geen eten, drinken of kleding kon mij enige troost verschaffen. Ik wilde alleen maar weten of ik enig aandeel had in de Heere Jezus.

Geroepen?

Nu en dan kwam er een gedachte in mij op: 'Wat als ik behouden zou worden?' Het kan zijn dat de kastijdingen van de Heere er zijn tot mijn eigen welzijn. Ja soms hoorde ik als het ware een stem zeggen: *Zie, u zult Mijn Naam verkondigen voor vele volken en het zal geschieden dat in uw dagen velen de Heere toegedaan zullen worden*. Hierop zei ik tegen mijzelf: 'Heere, hoe kan ik anderen Uw Naam verkondigen terwijl ik elk uur verwacht dat ik zelf verloren zal gaan? Ik heb ook geen kennis of begrip van de Schrift. Toen kreeg ik deze krachtige indruk: *Vrees niet, Ik ben met u en u zult van Mij getuigen in elke plaats waar Ik u heen zal zenden. Zie, Ik zal u tot een Mond zijn en u zult Mijn Evangelie verkondigen. Ja, zelfs midden op de straten*. Omdat dit toentertijd iets ongehoords was, schonk ik er geen aandacht aan. Al spoedig was ik net zo bedrukt als tevoren.

Nadat ik deze benauwdheden en bijna twee smartelijke jaren had doorgemaakt, werd ik zo overweldigd door de verzoeking dat ik nooit zou sterven of heel oud zou worden, dat ik in plaats van te bidden om genade, elk uur bad of ik zou mogen sterven. Ja, ik verlangde de eeuwigheid in te springen al was het met gevaar om in de hel te vallen. Mijn gedurige gebed kan verwoord worden door het gedicht uit Herm. Hugo's 'Emblems':

'O Heere, Mijn God, schenk toch enige verlichting,
Schenk toch enig vergif of een vriendelijk zwaard;
Een genadige dood is alles waar ik U om smEEK;
O schenk het toch spoedig, opdat ik Uw macht niet lastere.'

Deze gedachten heb ik vaak gekoesterd wanneer ik te middernacht opstond en uit het raam keek om de plechtigheid van de nacht en de diepe stilte van het ochtendwaken te overdenken. Wanneer ik dan een hond hoorde blaffen, dan zei ik bevend: 'Zo denkt God over mijn gebeden.' Wanneer ik een uil hoorde, dacht ik: 'Ik ben nu *geworden als een steenuil der wildernissen* (Ps. 102:6).'

Bijbellezen

Wanneer ik maar enige vrije tijd had, dan las ik de Schrift. Gewoonlijk dacht ik dan dat het getuigenis van Christus in de beloften ongetwijfeld zoet en dierbaar was voor degenen die de Zaligmaker liefhadden. Maar ik dacht: 'Deze beloften zijn niet voor mij. Ik heb er geen deel aan.' Ja, over het algemeen opende ik de Bijbel bij de gedeelten die het meest tegen mij getuigden en mijn totale veroordeling schenen uit te spreken. Daarom was ik vaak bevreesd om de Bijbel te openen, uit angst om nieuwe bedreigingen te lezen naast de bedreigingen die ik al gelezen had. Soms, wanneer ik voor mij geen troost in de Bijbel kon vinden, gooide ik het Boek vol haat neer. Ik zei: 'Wat heb ik met u te doen?' om vervolgens met onbeschrijfelijk verdriet naar de hemel te staren, mijzelf afvragend waarom ik nog buiten de hel gehouden werd. Vele malen beschouwde ik de Schrift als zeer smakeloos, geesteloos en onaangenaam. Ik dacht dan dat andere boeken veel beter waren dan de Bijbel. Toch geloofde ik dat er rijkdommen in het Woord aanwezig waren voor degenen die de Geest van God hadden om de Schrift te verstaan. Maar voor mij was het een verzegeld Boek, behalve wat betreft de wet, de oordelen en de verschrikkingen. Daarom dacht ik dat ik het nooit met profijt zou kunnen lezen.

Dwalingen

Ik herinner mij dat er een tijd was wanneer ik elke keer dat ik van een dwaling in de leer of een dwaling in iemands standpunt hoorde, verschrikt werd. Ik vroeg mij af of ik het wel bij het rechte eind had. Vaak stelde ik de vraag in mijn hart: 'Hoe weet ik dat de Rooms-Katholieken het verkeerd hebben? hoe weet ik of de Joden het misschien wel bij het rechte eind hebben of niet? Als deze het verkeerd hebben, kunnen de Quakers misschien wel gelijk hebben.' En toch:

wanneer een van hen op mijn pad kwam om deze dwalingen te beargumenteren, dan putte ik altijd uit de Schrift om hun argumenten te weerstaan en te weerleggen. Ja, vaak pleitte ik voor de waarheden die ik zelf betwijfelde. Ik kon niet anders dan het geloof van de kerk en de Schrift met kracht te verdedigen, hoewel ik vreesde dat dit geloof slechts bedrog was.

Bij tijden had ik maandenlang te kampen met deze verzoeken. Naast deze verzoeken had ik nog andere verzoeken die ik niet durf te benoemen. Het zijn er meer dan velen misschien zullen geloven en het beschrijven van zulke verzoeken zou vele zwakken misschien doen wankelen. 'O God, U kent mijn eenvoud en mijn gebreken zijn voor U niet verborgen.'

De zonde heerst

Terwijl ik gebukt ging onder de overtuiging van zonde en de vrees voor Gods toorn, de verschrikkelijke verwachting van het oordeel, heersten de zonden van wereldse kleding, een hoogmoedige geest, lust, begeerlijkheid en verkeerde hartstochten nog steeds in mijn gebonden ziel. Ik probeerde hiertegen te strijden door middel van lang en regelmatig te vasten en negen keer per dag op mijn knieën te bidden. Tijdens de week voor het Avondmaal besteedde ik zo veel mogelijk tijd aan 'het doden van het vlees' en zelfverloochening. Ik at slechts een keer per dag, 's avonds. Vanaf vrijdagmorgen tot zondagmiddag, het moment waarop ik het brood en de wijn nam, at ik niets. Op sommige dagen leefde ik slechts van brood en water. Wanneer ik dacht dat ook dit te goed was voor een christen, wilde ik niet eten totdat het brood hard en droog was. Uiteindelijk dacht ik dat zelfs dat te goed was. Toen kookte en bakte ik aardappelen en at ze op. Ook at ik eikels, bladeren van de bomen, krabben en gras. Ik wenste vurig dat ik alleen van wortels en kruiden zou kunnen leven. Ik had alles gedaan wat ik kon doen, zonder verlichting te krijgen. Toen werd ik overtuigd dat *de zaligheid niet uit de werken* was. Geen aalmoes, vastendag, gebed of opblijven 's nachts kon mijn naakte ziel bedekken tegen de toorn van de Almachtige. Ik haatte mijn gerechtigheid en walgde van mijn gebeden. Ik kon werkelijk zeggen dat ik nutteloos was en *mijn gerechtigheden als een wegwerpelijke kleding*. Ja, tijdens al mijn zwoegen kwam er zo'n grote vrees in mij dat ik heel erg ging zweten en beven.

Toch vreesde ik in al mijn lijden het terugkeren naar de wereld meer dan mijn tegenwoordige benauwdheid. Ja, meer dan de gedachten aan de hel. Ik had het voornemen om verder te gaan en dan maar verloren te gaan aan Jezus' voeten. Daarom had ik om Zijnentwil het voornemen om afscheid te nemen van de enige vriend die ik had. Ik had hem namelijk openlijk *de Heere Die hem gekocht* (2 Petr. 2:1) had horen lasteren en had gehoord dat hij zijn God verloochende. Daarom trok ik mij geheel terug uit zijn gezelschap. Binnen enkele dagen werden wij totaal vervreemd van elkaar. Dit werd voor mij een grote beproeving. Hoewel ik verzocht werd om weer vriendschap te sluiten of de breuk te helen, heb ik het nooit meer gedurfd.

Nadat wij definitief afscheid namen van elkaar en ik alle gedachten dat ik bevrijd zou worden van mij af geworpen had, brak de onweersbui die zich al zo lang had samengepakt los boven mij. De pijlen van de Almachtige doorstaken mijn hart zodanig, dat ik niet kon denken dat ik nog een moment langer buiten de hel zou blijven. Alle zonden die ik ooit gedaan had werden mij voor ogen gesteld. Ja, al mijn geheime onreine handelingen, diefstal, leugens en slechte woorden stonden mij in het gezicht. Zij riepen steeds: *Gij zijt die man. U bent de ziel die God heeft verworpen. Zie, Zijn toorn blijft op u.* O wat een kwellingen had ik te verduren. Ik haatte iedereen die ik zag, vooral de leden van ons gezin. Ik was ongehoorzaam en zonder natuurlijke liefde. Ik zei: 'Ik ben vast en zeker een verworpene. God heeft iedereen lief behalve mij.'

Beproevingen

Daarbij kwam nog dat ik allerlei soorten beproevingen kreeg te verduren. Het was mijn taak om met een heer uit Reading een stuk land op te meten. In de oogsttijd en andere dagen waarop ik vrij had kocht ik allerlei dingen om als handelswaar weer door te verkopen. Maar nu begonnen mijn zaken heel hard achteruit te gaan. Mijn vrienden keken mij koeltjes aan en mijn vijanden vermeerderden. Wanneer iemand mij sprak, dan was het alsof er een zwaard door mijn hart ging. Vooral wanneer zij harde woorden gebruikten, was het alsof al mijn hoop, zelfs in dit tegenwoordige leven, weggenomen was. Ik dacht dat ik hier van honger zou moeten sterven en in het hiernamaals voor eeuwig gepijnigd zou moeten worden. Lezers, oordeel zelf eens wat ik allemaal heb moeten doorstaan. De leden van ons gezin gedroegen zich alsof zij mij niet kenden. Alle mensen die mij kenden veroordeelden mij. Daarom wenste ik dat ik maar nooit naar God gevraagd had en nooit gehoord had van de zaligheid door Jezus.

Ik benijdde meer dan ooit degenen die ontslapen waren. Ik dacht dat zij nu rustten. 'Dezen kennen nu geen verdriet meer. Al hun tranen zijn afgewist en hun arbeid is ten einde.' Wanneer ik kleine en grotere kinderen zag dan had ik medelijden met hen, omdat zij geboren waren in zo'n wereld. Ik was verheugd wanneer ik hoorde dat zij dood waren. Ja, wanneer ik de staat van insecten, vogels, wilde beesten, enz. zag, wenste ik dat ik slechts half zo gelukkig was als deze dieren, die na een kort leven tot rust zullen komen.

Verloren

Ik was geheel verloren en troosteloos omdat ik erachter was gekomen dat bidden, roepen en huilen nutteloos was. Begin augustus van het jaar 1737 begon ik mijzelf te midden van mijn ellende neer te leggen bij de wijze beschikking van God. Ik gaf mijn verlangens, mijn wil en de laatste restjes hoop op en was ermee tevreden dat ik naar de hel moest gaan, of het nu in dit leven of na de dood zou gebeuren als God het zou behagen. Ik zag dat ik gewillig was om op welke voorwaarden dan ook zalig te worden, maar ik was ervan overtuigd dat ik de hel verdiend had. Daarom boog ik voor het Recht van God.

Stil wachtte ik vele uren lang op God. En als ik de stilte verbrak, riep ik tot Jezus of Hij zou willen gedenken aan Zijn bloed, tranen en lijden en indien er voor mij nog plaats was in Zijn gunst, Hij het mij dan zou willen openbaren. Nu zei ik niet meer: 'Heere, gedenk toch hoe onschuldig ik geleefd heb.' Ook dankte ik Hem niet meer omdat ik beter was dan een ander, maar ik pleitte op de grote gave en het grote offer van de gekruisigde Christus. Ik smeekte of ik alleen om Zijnentwil genade zou mogen ontvangen. Ik kende mijn schuld en *was stom voor mijn God*. Ik herhaalde vaak de woorden van Eli: *Het is de HEERE, Hij doe wat goed is in Zijn ogen*.

De HEERE redt

Nog steeds was ik geneigd om naar een of andere eenzame plek te gaan om daar het geluk van het verwachten van God te vinden. Hoewel ik vaak verhinderd werd, nam ik mij toch voor om het nog één keer te proberen. De datum werd vastgesteld: 7 september 1737. Ik betaalde iedereen wat ik hem schuldig was en nam mij voor om de Bijbel, het gebedenboek en de 'Emblems' van Hugo mee te nemen. Ik bad of mijn reis voorspoedig zou mogen verlopen. Toen ik op 6 september wakker in mijn bed lag, kwam er een vreemde bedruktheid in mijn ziel en toen ik mijn bed uit ging, verergerde die. Mijn gemoed was vol vrees en beroering. Ik denk dat ik toen neerslachtiger was dan ooit. Toch nam ik mij voor om voor de volgende zonsopgang te vertrekken. Terwijl ik daar zat en hierover aan het nadenken was, begon de 'Saints Bell' van de St. Laurencekerk te luiden als teken dat de gebeden opgezegd zouden worden. Eerst was ik onverschillig of ik nu wel of niet zou gaan, maar later dacht ik wat de mensen wel niet zouden zeggen en denken wanneer ik een kerkdienst zou overslaan terwijl ik in de stad was. Ik zou de mensen laten schrikken. Zij zouden vrezen dat ik de kerkdiensten zou verwaarlozen of dat ik afvallig geworden zou zijn. Daarom nam ik in mijn hart het besluit om te gaan. Toen ik opstond, dacht ik weer: 'Morgen rond deze tijd zal ik ver genoeg weg zijn. Ik kan nu wel een keer overslaan. Het is maar voor een keer, ik kan er toch niets goeds verkrijgen. Daarom kan ik net zo goed thuisblijven en daarmee tevreden zijn.' Ik ging weer zitten maar het voelde zo ongemakkelijk dat ik weer op moest staan om naar de kerk te gaan. Ik vertrok als een of andere verworpeling in een vreemd land. Mijn hart stond gereed om te barsten. Mijn ziel stond op de rand van de hel en was bovenmate troosteloos en neergebogen. Als iemand mij gezien zou hebben, dan zou mijn gezichtsuitdrukking mij verraden hebben, zowel als mijn zachte stem en tranen. Toen ik de kerk binnenkwam en op mijn knieën gevallen was, begon ik te murmureren. Dit deed ik vaak omdat mijn kruis zwaarder scheen te zijn dan dat ooit op de schouders van iemand anders gelegd was. Hoe onbekommerd reisden alle kinderen van God toch naar de hemel en hoe vol van verschrikking moest ik naar de hel gaan! Het was alsof het zwaard van de Heere mijn *gewrichten en merg, ja mijn ziel en geest doorsneed* (vgl. Heb. 4:12). Dit ging door tot het einde van de Psalmlezing, toen deze woorden werden gelezen: *Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen; maar uit die alle redt hem de HEERE* (Ps. 34:20) en: *Die God betrouwen, zullen niet ontbloot worden* (vgl. Ps. 141:8). Ik kon nog net denken: 'Wie kan er meer ontbloot zijn dan ik?' Toen werd ik overstelpt door vreugde. Ik geloofde dat er nog genade was. Mijn hart danste van vreugde en mijn stervende ziel werd weer levendig! Ik hoorde de stem van Jezus zeggen: *Ik ben uw heil*. Nu zuchtte ik niet meer onder het gewicht van de zonde. De vrees voor de hel was weggenomen. Ik gevoelde dat Christus mij liefhad en voor mij gestorven was. Daarom verheugde ik mij in God mijn Zaligmaker.

Vreugde

Deze vreugde en vrede in het geloven vervulde mij ongeveer drie of vier uren lang. Ik begon plechtig te beloven dat ik Hem voor eeuwig gehoorzaam zou zijn en dat ik al de dagen van mijn leven heel getrouw voor de Heere zou opkomen. In deze voorspoed zei ik dat ik nooit meer bewogen zou worden. U, o Heere, *had mijn berg toch zo vastgezet!* Echter, niet lang daarna *verborg Hij Zijn aangezicht en ik werd verschrikt*. Satan werd toegelaten om mij geweldig te slaan. Hij fluisterde mij in: 'Waar is nu uw God? Hoe weet ik dat dit geen inbeelding is geweest? Kan het niet zo zijn dat de Heere mij dit slechts heeft laten zien om mijn pijniging te vermeerderen wanneer ik verworpen zal zijn?' Mijn verschrikkingen waren zó erg dat het zweet mij uitbrak. Ik bad en riep hardop om genade. Toen ik echter geen hulp kon bemerken, dronk ik uit de drinkbeker die de Vader mij gegeven had. Ik onderwierp mijzelf aan Zijn rechtvaardige wil en zei: 'Als het de Heere behaagt om mij te verwerpen, dan ben ik daarmee tevreden. Hoe graag zou ik met de heiligen willen aanzitten in het Koninkrijk, maar Gods wil geschiede.'

Waar geloof

Tot hiertoe hebben we Cennick aan het woord gelaten. In een preek³ over het gevaar van het ongeloof zegt Cennick, wanneer hij het heeft over het onderzoek of wij het ware geloof hebben:

³ Village discourses on important subjects, by the late Rev. John Cennick, Part 1, blz.60: The danger of infidelity, 2 kor. 13:5.

‘Hoe komt u aan dit geloof? In welke toestand bevond u zich toen u geloofde? Ik hoor u zeggen: ‘O, eens was ik, net als de anderen, dood terwijl ik nog leefde. Ik hield van de vermaken van de wereld en was tevreden met de gedaante van godzaligheid, totdat de Heere mij riep zoals Hij Adam geroepen heeft: *Waar zijt gij?* Ja, totdat Hij mij een halt toeriep toen mijn zonden tot grote hoogte gekomen waren. Net als Bileam, toen hij het zwaard in zijn hand had. Hij liet mijn hart Zijn woorden horen: *Waarom vervolgt gij Mij?* Toen ontwaakte ik en mijn hele leven en al mijn zonden werden mij een ondragelijke last, ja, een last die te zwaar was om te dragen. Altijd was er dat gevoel van schuld voor mij. Mijn hart bezweek in mij. Ik probeerde beloften te doen en had vele voornemens om de schuld te betalen. Indien het mogelijk ware, had ik mijzelf rechtvaardig gemaakt.’ Maar o’, zei ik, *‘al mijn gerechtigheden waren als een wegwerpelijke kleed.* De zonde werd levend en ik ben gestorven. Ik stond gereed om te vergaan. Ik voelde dat mijn hart als een steen was. Mijn schijnheiligheid, schande en zonden werden afschuwelijk in mijn ogen, zodat ik geheel ellendig werd. Ik voelde dat ik de hel verdiend had. Ik kende mijn ongeloof. Ik wist dat ik niet geloofde. Ik kon niet geloven in de Zoon van God. Ik miste het geloof in Hem en wilde te weten komen dat Hij mij liefhad. Maar toen leidde de Heilige Geest mij tot Hem. Hij toonde mij mijn bloedende Hogepriester. Hij leidde mij tot de levende Fontein van Zijn bloed en toonde mij dat de kleinste druppel bloed mij witter kon wassen dan sneeuw. O, wat kwijnde ik en dorstte ik naar Zijn bloed! Hoe snakke ik naar Zijn wonden en begeerde ik zalig te worden! Ik geloofde dat Hij mij kon redden en niemand anders. Nu werd ik tot Hem getrokken. Nu brak de dag aan die het waard is herinnerd te worden: de dag der genade. Ik riep de Verlosser aan. Telkens was het mijn gedachte: Wees mij genadig! Wees mij genadig! Ik greep Hem aan met een onuitsprekelijk verlangen naar genade. En toen glimlachte Hij en ik ontving het geloof in Zijn Naam. Toen fluisterde Hij: Uw zonden zijn vergeven. Ik geloofde dat Hij mij liefhad en Zijn bloed voor mij gestort had. Ik geloofde en gevoelde dat mijn zonden weggedaan waren en mijn ongerechtigheid gezuiverd was. In een ogenblik was alles nieuw geworden. Ik had het eeuwige leven. Ik was uit God geboren en Gods Geest getuigde met mijn Geest dat ik een kind van God was. Ik had het getuigenis in mijzelf en was er zeker van dat de beloften van God waarheid waren. Ik geloofde en wist dat ik mijns Liefsten was en mijn Liefste was mijn.’

Dit, ja dit is de taal van een gelovige ziel. Dit is de natuurlijke weg waarin een verliefde christen de wijze van zijn geloof in Jezus uitdrukt.’

Over het verlangen naar de Heere Jezus zegt Cennick het volgende:⁴

‘Wanneer Zijn liefhebbende en kwijnende ogen op hen (Zijn Volk) gezien hebben, dan vatten zij vlam en dorsten ernaar om geliefd te worden door Hem. Zij verlangen en snakken naar deze liefde. Zij wensen Zijn liefde meer in hun harten te gevoelen en te drinken van het dierbare bloed hetwelk Hij vergoten heeft. Hun verlangens zijn groter dan beschreven kan worden. *Ondersteun mij met de flessen*, is hun taal, *want ik ben krank van liefde. Laat Hem mij kussen met de kussen van Zijn mond, want Zijn liefde is beter dan wijn.* Deze dorst van de zielen, dit snakken van godsdienstige mensen komt voort uit het ongeveinsde gemis van een Zaligmaker en Zijn gerechtigheid. Dit verlangen wordt niet verminderd, totdat zij Hem gevonden hebben. Dan pas drinken zij overvloedig en hun vreugde is volkomen.’

Cennick vervolgt zijn verhaal

Ongeveer drie dagen daarna zat ik na te denken in een binnenkamer, te midden van mijn menigvuldige verzoeken. Ik beeldde mij in dat het sombere weer mijn smarten zou kunnen verzwaren. Deze gedachte was nog niet in mij opgekomen, of de zon, die die dag nog niet eerder had geschenen, brak op een schitterende wijze door de wolken heen. Meteen gaf de stem van God hier getuigenis aan: *Zo zal de Zon der Gerechtigheid over u schijnen.* Ik geloofde die belofte en merkte dat de liefde van God opnieuw in mijn hart uitgestort werd. Ik zag duidelijk dat het de wil van de Heere was om mij door vele verdrukkingen heen te roepen. Verheugd zei ik: *Het is goed voor mij om verdrukt te zijn geweest.*

Vrede

Vanaf die tijd gevoelde ik een grote en gegronde vrede. Wanneer ik met verzoeken te kampen kreeg, dan bad ik. Ik wist dat het volgende schriftgedeelte de waarheid is, namelijk dat *God degenen die dag en nacht tot Hem roepen spoedig zal verhoren.* Wanneer ik op mijn bed ging liggen, dan lag ik als in eeuwige armen. Wanneer ik ’s morgens mijn bed uitging, dan was de Heere nabij. Vaak kwamen er woorden van gebed over mijn lippen voordat ik zelfs maar doorhad of ik nu aan het slapen, of wakker was. Uiteraard schoven er in mijn gemoed wel vele wolken voor de zon. Toch had ik bij tijden zo’n heldere gemeenschap met Jezus, dat ik de dag doorbracht zonder mij te realiseren hoe snel de tijd voorbijvloog. Ik kon op die momenten net zomin twijfelen aan Zijn tegenwoordigheid in mijn hart als aan het schijnen van de zon wanneer ik die zag in al haar kracht. God gaf vaak getuigenis aan de beloften van het Evangelie in mijn geest, zeggend: *Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde en: Ik zal u nooit beugen of verlaten.*

⁴ Village discourses on important subjects, by the late Rev. John Cennick, Part 1, blz. 16: The cries of the Son of God, Mark. 15:37.

Toch bleef de zalige vreugde niet in mij. Ik rustte nog niet in het volkomen aandeel van Jezus' liefde. Toch werd dit aan mijn ziel gegeven als een hartsterking wanneer ik vermoeid was en tot God riep om rust te mogen krijgen tijdens mijn pelgrimsreis. Ook werd deze hartsterking mij gegeven wanneer de verzoeking mij had verlaten en in de beproevingen die ik bij mijn eigen familie had te ondergaan. Hun ontevredenheid en koele ontvangst diende echter alleen maar om mij meer en meer van de wereld en de dingen van de wereld te spenen. O mocht ik toch nooit vader, moeder, huis of land liever hebben dan U!

Whitefield

Aan het eind van het jaar 1738 leende iemand aan mij een gedeelte van dhr. Whitefields 'Journals' (verslagen van zijn Evangeliesatiewerk). Ik kende Whitefield niet en met veel tegenzin begon ik zijn verslag te lezen. Ik huiverde er namelijk voor om enig ander boek dan de Bijbel en Hugo's 'Emblems' te lezen. Toen ik het stuk echter bereikte waar hij de vrouw beschrijft die in grote smarten van de nieuwe geboorte verkeerd had, werd mijn ziel aan hem verbonden. Ik geloofde dat die bittere drinkbeker hem niet onbekend was gebleven. Ik had de droesem van die beker ook al zo lang moeten drinken. Ik legde het boek neer en ging meteen naar de zolderkamer om te bidden. Ik bad of God het mij zou willen geven om op welke wijze dan ook kennis te maken met deze man. Toen ik op mijn knieën lag bad ik en zei: 'O Heere Jezus, u kent de smarten van mijn benauwde geest toch goed. U alléén kunt mij een vriend geven op mijn weg naar U. Schenk toch dat ik bevriend mag worden met deze knecht van U die nu uitgezonden is om Uw Evangelie in andere landen te prediken. Neig zijn hart toch om neerbuigend goed te zijn voor mij en nederig tot mij te spreken. Verenig ons toch, opdat wij samen waardig geacht mogen worden om voor eeuwig te rusten in het Koninkrijk van God. Voordat ik opstond verhoorde de Heere mij. Ja, terwijl ik nog aan het spreken was, toonde God mij hoe mijn omgang met hem zou zijn en hoe hij mij zou liefhebben. Ik geloofde dit vast en ik verheugde mij wanneer ik eraan dacht dat de dag waarop dit zou plaatsvinden spoedig zou aanbreken.

Kort daarna werd ik door een vrouw uitgenodigd om 's avonds te blijven eten. Haar zoon was ook aanwezig, samen met een andere jongen uit Oxford. Zij vroegen mij of ik 's avonds mee ging kaarten, maar ik ging niet in op hun uitnodiging. Ik wilde er ook niet aan meedoen. Ik was zo bang voor de strikken van satan dat ik ervan beefde. Zij bleven maar vragen of ik mee wilde doen omdat het toch geen kwaad kon. Maar ik bleef steeds weigeren en zei dat het een verkeerde tijdsbesteding was. Toen zei die jongen: 'In Oxford heb je ook al zo'n domme godsdienstige kerel, ene Kinchin. Zijn broer studeert aan onze universiteit en was ooit net zo dom als hij. Maar nu is hij heel anders.' Dit nieuws verheugde mijn hart zodanig, dat ik vanaf die dag geen rust kon hebben voordat ik hem zou ontmoeten. Mijn mond was vervuld met dankbaarheid en lofprijzingen omdat ik niet alleen op de wijde wereld was. Nu hoopte ik dat ik een metgezel had. Bovenstaande was alles wat ik van hem wist. Te midden van de vreugde over dit bericht vergat ik zijn naam, maar ik herinnerde mij dat hij een broer had die samen met mijn kennis les kreeg aan het Trinity College. Daarom wanhoopte ik er niet aan dat ik samen met hem een gelukkig gezelschap zou zijn aan deze zijde van het Paradijs.

Oxford

Op een regenachtige maandag begon ik, na de morgendienst in de kerk van St. Mary te Reading, aan mijn reis naar Oxford, met deze hoop in mijn hart. De vijand bleef niet achterwege om mij over te halen om terug te keren, vooral toen ik de stad in zicht kreeg. Hij vroeg mij: 'Waar kom je nu voor? Je zoekt een onbekend persoon en je weet zijn naam niet eens. Je weet ook niet waar hij naar school gaat. Wat zou de wereld zeggen als zij wist wat mijn reisdoel was?' Ik stond op een heuvelrug drie of vier mijlen van de stad verwijderd en bad het volgende: 'O Heere God van Israël, U Die de dienstknecht van Abraham leidde naar de plek waar hij een vrouw voor zijn meester Izak kon vinden toen hij haar zocht in een vreemd land, leid ook mij. Dat bid ik U, opdat ik deze man mag vinden. Maak mijn weg toch voorspoedig tot Uw eer. Laat zijn hart toch open zijn om vriendelijk tot mij te spreken om Uwentwil.' Toen ik het gebed beëindigd had vertrok de verzoeker voor een tijd. Door veel regen en wind ging ik verder totdat ik 's avonds drijfnat aankwam te St. Clements. De slaapplek daar was zo koud en hard dat het bijna net zo slecht was als wanneer ik op de straat gelegen zou hebben. Ik stond vroeg op en ik voelde dat de lucht heel erg guur was. Ik begon bijna te wensen dat ik maar thuisgebleven was. Ik dacht werkelijk dat ik maar beter terug kon gaan zonder verder te zoeken. Maar toen ik deze dingen overdacht, gaf de Heere mij moed om verder te gaan en in Zijn Naam ging ik naar Trinity College. Toen ik mijn kennis daar tegenkwam, verzocht ik hem om de namen te noemen van alle studenten en burgers van zijn college. Hij begon ze op te noemen en al spoedig noemde hij Kinchin. Toen ik hem antwoordde dat Kinchin de naam was die ik zocht, vertelde hij dat hij een broer had die Methodist was, een student van het Corpus Christi College. Nadat ik hem verlaten had, ging ik verder om te zien wat de Heere voor mij zou gaan doen. Al snel vond ik het college, maar dhr. Kinchin was niet thuis. Toch dacht ik dat het niet lang zou duren voordat hij terug zou komen. Daarom bleef ik in de kamers van het college en in de nieuwe gebouwen wachten totdat ik verkleumd, vermoeid en hongerig werd. Na acht uur 's avonds keerde ik terug naar mijn oncomfortabele slaapplek. 's Morgens werd ik weer door de duivel verzocht om naar huis te gaan zonder verder te zoeken. Maar ik dacht dat de stad niet ver weg was en dat ik het nog maar een keer zou gaan proberen. Nadat ik om een voorspoedige reis gebeden had, ging ik weg. Toen ik bij de kamer van dhr. Kinchin aankwam, zag ik hem net de kamer uitlopen om te ontbijten. Ik vroeg hem of zijn naam Kinchin was. Hij zei van ja. Ik zei: 'Meneer, ik heb gehoord dat u om dezelfde reden veracht wordt als ik. Ik zou het fijn vinden als u een kwartiertje met mij zou willen spreken.' Toen begon hij op een

vriendelijke wijze met mij te spreken en vroeg mij of ik binnen wilde komen en vroeg mij of ik met hem wilde bidden. Ik zei tegen hem: 'Met mijn gehele hart.' Hij bad God of Hij mijn komst zou willen zegenen en of Hij de woorden zou willen geven wanneer er tot Zijn eer gesproken moest worden. Nadat het gebed geëindigd was, sprak ik nog enige tijd met hem, maar ik was bang om het over mijn verzoeken en beproevingen te hebben omdat ik dacht dat hij het misschien niet zou geloven. Toen vroeg hij mij of ik met hem zou willen ontbijten aan Bear Lane en dat wilde ik wel. Toen wij gegeten hadden, wenste hij dat ik zou blijven terwijl hij een ziekenbezoek af moest leggen. Daarna zou hij terugkomen. Daarna had ik een gesprek met de vrouw des huizes. Ik vertelde haar veel van mijn bevinding waarna zij iets uit haar eigen leven begon te vertellen. Haar ervaring leek op de mijne. Zij vroeg mij of ik dit ook aan Kinchin verteld had en drong mij aan om het te doen. Meteen daarna kwam Kinchin binnen, samen met twee andere mensen. Ik sprak met hen over de handelingen des Heeren met mij en sprak ook tijdens een klein gezelschap. Zij waren erg verblijd en loofden God dat Hij mij zover geleid had.

Ontmoeting

Door middel van deze gebeurtenissen mocht ik kennis maken en veel volk van God, onder wie John en Charles Wesley, dhr. Hutchins en dhr. Whitefield. In al deze dingen zag ik duidelijk de hand des Heeren, vooral in de vriendschap met dhr. Whitefield. Het gebeurde op deze wijze: ik hoorde dat hij in Londen aangekomen was. Omdat ik niet wilde dat hij weer weg zou gaan, vertrok ik 's avonds bij zonsondergang uit Reading. Ik heb de hele nacht gelopen. Toen ik 's morgens vroeg bij dhr. Hutton te Temple Bar aangekomen was, zeiden ze dat hij er om acht uur zou zijn. Rond die tijd ontmoette ik mijn lieve broeder. Ik viel om zijn hals en kustte hem. Ik bleef verschillende dagen bij hem en wij hadden voortdurend een zoete geestelijke gemeenschap. Ik had het voornemen om terug te gaan en vertelde hem dat ik in mijn gedachten had om de broeders te Bristol te bezoeken. Hij vertelde mij dat John Wesley een school wilde bouwen te Kingswood voor de kinderen van de mijnwerkers. Ook vroeg hij mij of ik een van de meesters zou willen worden. Dit scheen van God afkomstig te zijn en ik gehoorzaamde. Nadat ik afscheid genomen had, kwam ik aan te Reading. Dat lag op de weg naar Bristol.

Op de tweede pinksterdag, 11 juni 1739, ging ik te voet weg met een van de broeders uit Londen. Hoewel wij door de regen gehinderd werden en de wegen slecht waren, kwamen wij op de eerste avond toch aan bij Sandy Lane. Voordat wij arriveerden, lagen de mensen uit dat dorp al op bed. Ons werd het zowel in de herbergen als in de huizen niet toegestaan om te overnachten. Toen sliepen wij maar in een oude schuur in een weiland. De koude wind blies de hele nacht en vanwege gebrek aan voedsel werden wij gedwongen om 's morgens vroeg al naar de volgende plaats te vertrekken. Dinsdagavond laat kwamen wij veilig aan te Bristol.

Preken

De broeders onthaalden ons op een wijze zoals het christenen betaamt. Nadat ons gezelschap aan Baldwin Street beëindigd was, gingen wij met verschillende anderen naar de kamer van ds. Wesley. Hij was die morgen namelijk vertrokken naar Londen omdat hij verzocht was om spoedig daarheen te gaan. Hier bracht ik mijn tijd door tot donderdag, wachtend op God zo veel als ik kon. Ik werd voorzien van alles dat ik nodig had door degenen van wie hij verlangd had om mij te ontvangen als een van hen. Daarna werd ik door enkelen gevraagd of ik naar Kingswood wilde komen. Daar zou een jongeman een preek voorlezen aan de mijnwerkers. Ik zei meteen ja, omdat ik al een lange tijd verlangde om dat volk te ontmoeten.

Toen wij daar aankwamen, (een plek onder een perenboom, vlak bij de plek waar de school moest komen) wachtten wij een poosje tussen de mijnwerkers. Zij zaten rondom de boom met ernst te wachten wanneer de jongeman aan zou komen en waren met vier- of vijfhonderd mensen bij elkaar. De jongeman kwam maar niet opdagen. Toen kwamen een vrouw uit St. Philips Plain en een jongeman naar mij toe met de vraag of ik een preek wilde lezen of een hoofdstuk uit de Bijbel wilde uitleggen. Ik was niet bij machte om hun verzoek te weerstaan. Hoewel ik van nature bang was om in het openbaar te spreken omdat ik dat nog nooit gedaan had, werd ik toch heel erg gedrongen in mijn geest om een getuigenis af te leggen van de zaligheid van Jezus voor het volk. Daarom viel ik op mijn knieën en vroeg ik de Heere om met mij te zijn in het werk en ik vroeg of Hij mij wilde verhinderen indien Zijn Majesteit hierdoor beledigd zou worden.

Wij hadden ons gebed nog maar net beëindigd, of de jongeman die de preek zou moeten lezen kwam eraan. Hoewel vele vrienden hem krachtig aanspoorden om te beginnen, wilde hij dit toch niet doen. Hij verzocht mij de Schrift te verklaren, indien ik mij daartoe gedrongen voelde. Toch was ik na dit alles bevreesd omdat ik bang was dat de Heere mij niet zou leren wat ik moest gaan zeggen. Opnieuw bad ik. Omdat ik veel opening in het gebed had, draalde ik niet langer, maar ik stond op en liep naar de vergadering toe. De Heere gaf getuigenis aan mijn woorden zodat er in dat uur velen tot geloof kwamen.

Op vrijdag verklaarde ik opnieuw een gedeelte uit de brief van Jakobus te White Hall, dat ongeveer een mijl van de school verwijderd was. Velen gedroegen zich op de meest godvruchtige wijze. Dat had ik nog nooit gezien. Uit vele ogen stroomden de tranen. Nadat wij samen een hymn gezongen hadden, gingen wij weer weg. Wij werden thuisgebracht door verschillende mijnwerkers.

Zegen

Op zondag 17 juni verklaarde ik onder de perenboom weer een gedeelte uit de Schrift. Dit keer het eerste hoofdstuk van Johannes. 's Middags preekte ik voor ongeveer vierduizend mensen over de oordeelsdag uit het dertiende hoofdstuk van Markus. Ook hier was de kracht van God aanwezig en Zijn Woord viel niet ter aarde.

Zo ging ik verder met het verklaren en preken voor de mijnwerkers en hun kinderen. Soms ook voor de gezelschappen in Bristol, voornamelijk bij iemand in Nicholas Street, totdat ds. Wesley uit Londen terugkwam. Velen verzochten hem om mij het preken te verbieden. Hij bemoedigde mij echter. Vaak konden wij elkaar als vrienden aangenaam onderwijs geven. Vanwege de vreugde die ik vond in mijn eerste liefde en vanwege de verbondenheid met de broeders scheen dit het gelukkigste gedeelte van mijn leven te zijn. De bloeiende staat van de gezelschappen scheen een voorbode te zijn dat er heerlijke dagen zouden aanbreken. Ik kon hierin grotere dingen zien dan de tegenwoordige.

Na enige tijd kwam ds. Charles Wesley naar Bristol en vanaf die tijd woonde ik te Kingswood te midden van de mijnwerkers. Ik kwam bijna nooit in Bristol, behalve om in te vallen voor ds. Wesley wanneer hij naar Londen of een andere plaats moest gaan om te preken. In het jaar onzes Heeren 1739 en 1740 preekte ik onafgebroken te Kingswood. Wij mochten een zoete vrede genieten en hadden vele wonderlijke gezelschappen op school te Kendleshire, Syson, Bridget, Hambrook, Tockington, Elverton, Westerleigh, Hanham en Causey. Op enkele van die plaatsen is God vaak op een wonderlijke wijze verschenen, zowel in het uitstorten van Zijn liefde in de harten van het volk door de Heilige Geest als in het opwekken van de zielen, opdat zij Hem zouden gaan zoeken. Ik kan mij van die dagen geen tijd herinneren waarop het God *niet* behaagde om onze samenkomsten overvloedig te zegenen.

Leerverschil

Rond de kerst van het jaar 1740 kwam er tussen ds. Wesley en mij een verschil in de leer aan het licht. De groep van Wesley geloofde en leerde vele zaken waarvan ik dacht dat die niet overeenkomstig het Evangelie waren en ook niet overeenkwamen met mijn ondervinding. Het duurde niet lang of ds. Wesley nam de gehele school van Kingswood van mij over terwijl ik aan het preken was in verschillende delen van Wiltshire. Mij werd verboden om daar nog langer te preken en vanaf die tijd heb ik dat ook niet meer gedaan. Niet lang daarna ontmoette ik enige mijnwerkers. Wij wilden deze zaken met elkaar bespreken en voor de Heere neerleggen. Echter, de rest van het gezelschap, dat de leer van ds. Wesley aanhing, was hierdoor zo geërgerd, dat zij ds. Wesley niet met rust lieten totdat hij mij, en de enkelen die mijn woorden geloofden, openlijk uit het gezelschap gezet had. Hoewel ik geloof dat dit tegen zijn wil was.⁵

Afscheiding

Toen wij ons van hen afgescheiden hadden, waren wij met twaalf mannen en twaalf vrouwen. Wij hadden in de buurt een huis waar wij elkaar in vrijheid konden ontmoeten. Wij zaten daar en huilden en riepen tot de Heere, omdat wij geloofden dat er die dag een breuk geslagen was in Israël. In dit huis mochten wij na die tijd vele zoete en dierbare tijden van goddelijke kracht genieten. Het behaagde onze Zaligmaker om bij ons tegenwoordig te zijn en ons gezelschap in een korte tijd zodanig te vermeerderen, dat wij met ongeveer 120 mensen waren. In die dagen ontvingen vele dorpen in Wiltshire het Woord met blijdschap, zoals Castle Comb, Foxham, Clack, Lineham, Brinkworth, Dancy, Sutton, Segery, Sommerlord, enz. In deze plaatsen wist men in het geheel niet van onze verschillen af totdat ds. Whitefield terugkwam uit Amerika en zich met de broeders en mij verenigde. Nadat de mensen uit de dorpen het te weten kwamen, kwam er in die gehele streek ook geen beroering. Zo genadig handelde onze Zaligmaker met hen en met mij.

Tabernacle

Niet lang nadat ds. Whitefield naar Engeland kwam, werd er een 'Tabernacle', een kerk, gebouwd te Moorfields. Daar zou men dan kunnen preken. Terwijl hij het land inging, vertrok ik eerst naar Londen om te preken. Daar kwam ik meer en meer in de gunst van de mensen. Rond die tijd kozen ds. Joseph Humphreys en ds. Howell Harris openlijk onze zijde en enige tijd daarvoor deed ds. Adams van Hampton in Gloucestershire hetzelfde. Zij waren allen predikant. Wat heeft de Heere Zijn volk in zo'n kleine tijd toch vergaderd en vermeerderd! O mijn God, laat mij toch nooit vergeten wat U voor mij gedaan hebt en dat U medelijden met mij gehad hebt. Ja, dat U mij vanuit mijn vele beproevingen ten laatste gebracht hebt naar een rijke plaats.

⁵ Volgens J.E. Hutton werd Cennick in het begin qua preekstijl sterk beïnvloed door John Wesley. Dit had allerlei uitwassen tot gevolg. Mensen begonnen te schreeuwden en het schuim stond op hun lippen. Ook maakten zij ongecontroleerde bewegingen, enz. John Wesley was allerminst geschrokken van deze ontwikkelingen en beschouwde de stuiptrekkingen en het gekreun als tekenen dat de Heilige Geest deze zondaren overtuigde van zonde [later kwam Wesley terug op dit standpunt, vertaler]. In het begin had Cennick dezelfde overtuiging, maar later kreeg hij zijn gezonde verstand weer terug. Hij verschilde van Wesley op dit punt; ook verschilde hij met hem van mening over de leer van de verkiezing en ten derde verschilde hij met hem van mening over de leer van de christelijke volmaaktheid.' (A history of the Moravian Church, 1909, blz. 208).

Last

Op 14 juni van het jaar 1739⁶⁶ kwam de last van de Heere op mij en begon ik mijn mond te openen om te getuigen van Jezus Christus. Overeenkomstig Zijn Woord was Hij bij mij en was Hij mij tot een mond. Door Zijn overvloedige liefde heeft Hij mij bewaard voor alle twijfels, vrezen en opstandige woorden met betrekking tot mijn geloof in het bloed van het Lam, mijn goede hoop op Hem en in een vaste vrede die alle verstand te boven gaat. Nu wacht ik totdat de Heere Jezus, mijn Meester, mij zal roepen uit deze wijngaard om mij te planten in Zijn eeuwige Sabbat. Hiervan ben ik vast overtuigd, dat wanneer ik het werk waarvoor ik uitgezonden ben beëindigd zal hebben, ik niet langer een vreemdeling op deze aarde zal zijn. Nee, dan zal ik opgenomen worden in de schoot van Abraham en dan zal ik een medeburger zijn met de heiligen in het Koninkrijk van mijn Vader, het land van Kanaän. In het Nieuwe Jeruzalem zal ik voor eeuwig, ja voor eeuwig regeren! Amen.

Het is goed voor een man dat hij het juk in zijn jeugd draagt. O, wat een grote benauwdheden hebt U mij getoond! En toch hebt U Zich wederom tot mij gekeerd om mij te verfrissen!

Hier eindigt het verslag dat ds. Cennick geschreven heeft. Hij was 22 jaar oud toen hij dit schreef en werd uit de grootste benauwdheid van zijn ziel gebracht tot het genot van de rust en vrede die alle verstand te boven gaat. De uitzonderlijke wijze waarop hij tot de kennis van Christus gebracht werd en het diepe gevoel dat hij bleef hebben van zijn verdorven natuur, bracht hem, samen met het inzicht dat hij in het gezegende Evangelie had ontvangen, tot een geloof dat gekant was tegen de leer van de vrije wil en van de zondeloze volmaaktheid die ds. Wesley had aangenomen. Het kon ook niet zo zijn dat personen wier gevoelens zoveel van elkaar verschilden een lange tijd met elkaar zouden optrekken. Ds. Wesley had de kerken voor zichzelf veiliggesteld en weigerde hem toe te laten op de kansels. Cennick leed heel erg aan deze scheuring. Toch was hij niet ontmoedigd. Hij jaagde de grote doelen van het Evangelie, waaraan hij zich toegewijd had na. Integeneel, hij arbeidde nog overvloediger dan voorheen en werd vrijmoediger in de verkondiging van de onnaspeurlijke rijkdommen van zijn verlossende Heere en Zaligmaker aan allen. Waar de Voorzienigheid zijn voetstappen ook richtte.

Toen hij in Kingswood was, gaf hij zijn eerste hymnbundel uit. Hoewel hij geen goed onderwijs had genoten, had hij van nature toch een heel goed verstand. Degenen die verstand hebben van poëzie hebben de verdienstelijkheid ingezien van veel van zijn hymns. Sommige hymns worden ook in deze tijd nog in de bundels geplaatst.

Brief

In maart 1741 keerde ds. Whitefield terug uit Amerika, ongeveer drie maanden na deze scheuring. Hij moest een vergelijkbaar lot ondergaan. Onder deze omstandigheden sloeg de scheuring een diepe wond in zijn gevoelige en tere hart. Zijn geestelijke kinderen weigerden hem te horen. Zij stopten zelfs hun vingers in hun oren toen zij hem passeerden terwijl hij in de buitenlucht aan het preken was. God schonk hem echter spoedig een andere gemeente en nieuwe vrienden. Voor deze vrienden begon hij meteen aan het bouwen van een tijdelijk, maar groot, houten huis, dat hij 'Tabernacle' noemde. Nog geen twee maanden na zijn aankomst in Engeland schreef Whitefield aan Cennick een brief met de uitnodiging om een gesprek onder vier ogen te hebben. Hij verzocht zijn medewerking aan de zaak van hun Heere:

'Mijn zeer geliefde broeder,

Kom snel hierheen. Met volle snelheid. Dan zullen wij zien wat God van plan is te doen voor ons en door ons. Het is nu een tijd van beproeving in de Kerk. De Heere geve ons een gepaste mengeling van het Lam en de Leeuw. Enkelen van degenen die afgeweken waren, beginnen nu terug te keren. Moge de Heere de weg banen voor Zijn Eigen waarheden.

Doe de hartelijke groeten aan de mijnwerkers en aan alle vrienden. Ik neem aan dat velen verlegen zullen zijn, want voor verschillenden ben ik een monster geworden. Voor verschillenden die onder mijn bediening tot verandering zijn gekomen. Maar de ergernissen moeten komen. Hoe zou ik anders kunnen leren om van mensen af te zien?

Adieu – haast je en kom naar mij toe om van aangezicht tot aangezicht te kunnen spreken.'

Howell Harris

Voordat Cennick terugkeerde naar Gloucestershire ontmoette hij Howell Harris, de rondreizende predikant uit Wales. Harris werd in het jaar 1735 overtuigd van zijn zonden en op de eerste pinksterdag van datzelfde jaar gezegend met de vergeving van zijn zonden. Hij begon meteen het Evangelie te preken. Deze twee mensen hadden veel gemeen. Cennick maakte zich met Harris gereed om in North Wiltshire te gaan preken. Hij begon zijn bediening op uitnodiging van William Orchard, die hem had horen preken te Sudbury in Gloucestershire. Nu werd hij dus door hem uitgenodigd om naar Castle Coombe te komen, waar hij preekte voor een gemeente van enkele duizenden mensen. In juli van het volgende jaar, 1740, preekte hij bij de gemeenten van verschillende steden en dorpen in Wiltshire. Ondertussen bleef hij contact houden met

⁶⁶ In het voorwoord van de *Sacred Hymns* staat 1740.

zijn gemeente te Kingswood. Samen met Howell Harris begon hij aan een preektoer. Zij begonnen te Swindon maar kregen heftige tegenstand te verduren. Met schoot net zolang met geweren over hun hoofden heen totdat hun gezichten zwart waren. Water en vuil werd over hen heen gegooit. Zij vertrokken uit Swindon en gingen naar Stratton St. Margaret. Daar had een slager een emmer bloed klaarstaan om over hun hoofden heen te gieten. Hem werd niet toegelaten om zijn voornemen uit te voeren maar toen Cennick enkele dagen later weer probeerde te gaan preken, werd de menigte wild, zodat hij en zijn vriend gedwongen werden om hun toevlucht te nemen in een baptistenkerk. Velen raakten gewond en de schouders van Cennick zagen bont van de blauwe plekken.⁷

Meer arbeid

Nadat Cennick naar de stad (Londen?) gekomen was, nam hij meteen de harten in van alle mensen. Hij werd een van de meest populaire en nuttige predikanten van Whitefields groep. Zijn werk en voorspoed bleef niet beperkt tot de Tabernacle. Vele dorpen in het westen van Engeland zoals Gloucestershire en in het bijzonder ten noorden van Wiltshire ontvingen het Woord door middel van zijn bediening met blijdschap. Nu werd zijn arbeidsveld groter. Soms preekte hij zes keer per dag. De voortgang van zijn prediking hield gelijke tred met zijn werkzaamheden en de vervolging hield gelijke tred met zijn voorspoed. Hij schrijft aan Whitefield:

‘Ik heb niet zo vaak geschreven als ik zou wensen sinds je naar Londen gekomen bent omdat de Heere mij vele dagen lang verootmoedigd heeft onder een diep gevoel van mijn vuile natuur en mijn onwaardigheid om te schrijven aan iemand die hemelwaarts gedragen wordt in de armen van God.’

‘Ik denk dat het Lam van God mij zeer gezegend heeft in deze streken, vooral sinds de laatste keer dat ik hier naartoe gekomen ben. Maar opdat ik mij niet bovenmate zou verheffen, laat Hij mij zien wie ik ben zonder Hem. Dan ben ik vuiler en laaghartiger dan de modder⁸ op de straten. *Ik moet de gramschap des HEEREN dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd.* Ja, ik ben tevreden Uw gramschap te dragen, Heere, mijn God!’

‘Op de vorige woensdag kwamen er verschillende personen naar Longley toe om grote stenen door de ramen, waar wij de diensten hadden, te gooien. Zij schreeuwden naar elkaar om ons door hun lawaai te verstoren. Maar de Heere gaf het volk de kracht om met aangenaamheid te luisteren naar het Woord en gebed. Toen verweten zij elkaar dat zij mij niet van de kansel getrokken, en het huis aan stukken geslagen hadden. Vervolgens begonnen zij heel ijverig drek en modder te vergaderen. Wij werden hiermee bekogeld totdat de dienst voorbij was. Maar zij waren nog niet tevreden: zij wachtten ons op in de velden en op de straten. Toen wij hen voorbijgingen, sloegen zij ons. Ene Tuck, die in dat dorp woont, woonde samen met anderen ons gezelschap bij. Enkele aanwezigen deden zich voor als vrienden en gingen naar het gezelschap. Terwijl zij met onze vrienden meeliepen, knipten zij hun kleren kapot met scharen en mishandelden zij hen. Zij probeerden hen in de sloten en beken te duwen. Wat denkt de duivel toch veel manieren uit om de lammetjes van de Heere Jezus lastig te vallen. Toch is al zijn werk ijdel want zij zijn in de handen van de Zaligmaker.’

‘Op zaterdag 4 september 1742 ging ik met een broeder naar Tetherton. In dat dorp stond een huis te koop. Wij konden van dat huis gebruik maken om er te preken. Het huis van James Crew te Foxham was veel te klein om de mensen van ons gezelschap te bevatten. Zodra ik het huis zag, nam ik mij voor om het in het geloof te kopen, opdat het hierna tot een stal mag worden voor de kudde, hoewel het er nu nog ver vandaan scheen.’⁹

‘Op zondag preekte ik ongeveer twee uur ’s middags in het nieuwe huis te Tetherton¹⁰, nadat het gezelschap te Brinkworth uit elkaar gegaan was. Hoewel velen ons bedreigden indien wij daar naartoe zouden gaan, heeft de Heere hen toch weerhouden, zodat wij de hele tijd de vrede mochten genieten. Ik denk dat er bijna duizend mensen kwamen luisteren. Een groot gedeelte van die mensen kende ik niet. O, moge de Heere het hen schenken om samen met ons medeburgers te worden van het vrije Jeruzalem.’

‘De vervolgingen vermeerderden in deze dorpen naarmate het arbeidsveld groter wordt. De predikanten en plaatselijke ambtsdragers dreigen de arme ‘Cennickers’ met uithongering. Sommigen zijn door die dreigementen overmeesterd, maar anderen zeggen tegen hen: ‘Als u ons zult uithongeren, dan zullen wij gaan. Wij willen liever gras eten met het vee dan op te houden met het bezoeken van die samenkomsten.’ Ik bewonder de vriendelijkheid van onze Zaligmaker, Die het niet toelaat dat iemand onze samenkomsten verhindert.’

Nood

⁷ Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988. Blz. VIII-IX.

⁸ Dit woord was heel moeilijk leesbaar, maar waarschijnlijk staat er ‘mire’: drek, modder.

⁹ Deze alinea is een fragment uit ‘Bremhill – Introduction to the Moravians at East Tytherton’, blz. 11.

¹⁰ Nu Tytherton.

Dat John Cennick de nood gevoeld heeft van de onbekeerde staat van zijn naasten, blijkt wel uit de onderstaande hymn die hij heeft gedicht:

‘O Schepper, bereid mijn hart voor,
Om voor Uw aangezicht te komen;
Om te worstelen voor de ziel van mijn vader,
Om reddende genade af te smeken.

Genadige Verlosser, hoor naar Uw kind,
En kom mijn eenvoudige gebed te hulp;
O laat mijn verzoek ten hemel stijgen,
Opdat dit het oor van de Almachtige mag bereiken.

Strek Uw arm toch uit en wek hem op,
Doe hem uit de dood opstaan;
Overtuig hem van zijn zondige staat,
En herschep zijn ziel.

Ga, getrouwe Herder der schapen,
Zoek en vind de verlorenen;
Doop hem wederom met vuur,
En met de Heilige Geest!

Vernieuw zijn gezicht en genees zijn wonden,
Ja, elke pijnlijke zweer;
En leid hem vriendelijk terug naar U,
Waar hij nooit meer af zal dwalen.’¹¹

Tegenstand

De predikant van de anglicaanse kerk te Tetherton stond de samenkomsten van Cennick tegen, als te lezen is in zijn dagboek¹²:

‘Op 11 maart ging zuster Elizabeth Pinnel in tot haar eeuwige rust. Omdat zij onze gezelschappen bezocht, weigerde haar predikant haar te begraven. Nadat ik twee keer verzocht had om haar te begraven en hij hardnekkig weigerde dat te doen (indien hij dat niet zou doen was het zijn eigen verantwoordelijkheid) heb ik haar voor mijn eigen deur te Tetherton begraven op woensdag 13 maart. Tijdens haar begrafenis kreeg ik een goede gelegenheid om te spreken. Dit was het begin van de nieuwe begraafplaats. Deze zuster kreeg de eer om als het eerste zaad op deze begraafplaats gezaaid te worden. Zij was een vrijgezelle vrouw van ongeveer 27 jaar oud.’

Liefde

De gemeenteleden waren heel arm, maar hadden ook een grote liefde voor elkaar. Zij waren elkaar tot geestelijke en materiële steun. In het archief van de Moravische Broeders is nog een handschrift te vinden van een dagboek uit 1764. Het is een kort getuigenis van Susannah Pullen, die onder de bediening van Cennick tot bekering is gekomen:

‘Deze morgen kregen wij een bericht uit Kington Langley dat ons bekend maakte dat onze geliefde zuster Susannah Pullen op de vorige avond gelukkig naar onze Zaligmaker mocht gaan. Zuster Susannah Pullen was geboren te Langley op 3 mei 1693. Zij werd onderwezen in de leer van de anglicaanse kerk. Ongeveer 33 jaar geleden trad zij in het huwelijk en mocht twee kinderen krijgen die inmiddels al Thuis zijn. Zij is ongeveer 10 jaar getrouwd geweest. Toen broeder Cennick naar deze streek toe kwam, kwamen zij en haar man tot bekering. Spoedig daarna overleed haar man, vertrouwend op onze lieve Zaligmaker. Enkele jaren lang ging haar toestand op en neer onder de last van haar zonden. Zij kwam in een benauwdheid terecht die groter was dan gewoonlijk. Maar uiteindelijk openbaarde onze lieve Zaligmaker Zichzelf aan haar hart en verlost Hij haar geheel van haar last. Hij won haar gehele hart voor Zich in. Vanaf die tijd mocht zij een gelijkmatige en gelukkige loopbaan hebben. Toen de Moravische Broeders kwamen, werd haar hart meteen aan de gemeente verbonden. Zij werd op 11 september 1748 aangenomen als lid. Dit vond plaats toen de gemeente in de zomer opgericht werd. Op 13 augustus werd zij toegelaten tot het Heilig Avondmaal en altijd had zij een hartelijk genoegen in het vlees en bloed van onze lieve Zaligmaker. Haar verkiezing was voor haar zeer

¹¹ Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988. Blz. 30-31.

¹² Bremhill – Introduction to the Moravians at East Tytherton, blz. 14.

gewichtig. Vaak vertelde zij met een waarlijk dankbaar, kinderlijk hart het volgende tegen onze Zaligmaker: 'Lieve Zaligmaker, het was allemaal Uw werk. Ik zou U nooit gekend hebben als U mij niet overwonnen had door Uw liefde.'

Zij had als weduwe de goede eigenschap dat zij verlangde naar het behoud van anderen. Als zij iedereen op haar schouders naar onze Zaligmaker en naar onze gemeente gedragen zou kunnen hebben, dan zou zij dat gedaan hebben. Zij had heel vaak met bekommering tot onze Zaligmaker met betrekking tot het behoud van haar naasten. De broeders en zusters hielden allemaal heel erg veel van haar. Zij was met recht een gerespecteerde oudere in de gemeente. De laatste 12 of 14 jaren woonde zij bij broeder en zuster Ottridge. Zij werd gedeeltelijk onderhouden door de gemeente. Zij was broeder en zuster Ottridge heel erg dankbaar voor hun trouwe zorgen voor haar. Zij hadden zo veel voor haar gedaan. Zij had slechts weinig bekwaamheden en haar lichamelijke zwakheden waren groot en zorgelijk. Op de 31^e dag van de vorige maand mocht zij voor het laatst eten en drinken van het bloed en het lichaam van onze Zaligmaker. Dit ging gepaard met een bijzondere gevoeligheid en zegen. Voor enige tijd had zij een groot verlangen om tot onze Zaligmaker te gaan. Op de vorige avond mocht zij haar wens verkrijgen. Onze Zaligmaker kuste haar ziel op een zoete wijze Thuis in haar 72^e levensjaar.¹³

Wagens van vuur

In een andere brief aan Whitefield schrijft Cennick:

'Uit de volheid van mijn hart schrijf ik, opdat je je met mij zult verblijden vanwege de voortgang van de tegenwoordigheid van de Heere Jezus onder ons in deze streek. Ik was heel erg neergebogen voor Hem in Bristol. Onze Zaligmaker weet hoe geblinddoekt ik voor Hem gewandeld heb in alle plaatsen. Toen ik te Tetherton aankwam, ging de Engel van Zijn tegenwoordigheid mij weer voor, net als in andere tijden. Pas in die tijd zag ik waarom Hij Zijn aangezicht verborgen had. Wat is de Heere Jezus toch goed. Wanneer Hij Zijn volk aan de verwoesting overgeeft, zegt Hij altijd weer: *Keert weder, gij mensenkinderen!* Op zondagmorgen rustte de Geest van de Heere op een zeer verlevendigende wijze op mij, namelijk de hele tijd waarin ik preekte over het bloed van Zijn Zoon. Ik kan geen dag herinneren waarop ik die verdienste van het bloed dat van vrede spreekt in meerdere mate in mijn hart gevoelde dan deze dag. Nadat ik klaar was met preken, vertrok ik naar Roud, een dorp aan deze zijde van Devizes. Ongeveer tachtig van het volk van God gingen te paard met mij mee, naast degenen die lopend naar Roud gingen. Tijdens de hele reis zag ik dat de Heere uitgegaan was voor Zijn kinderen. Deze woorden waren buitengewoon zoet voor mij: *wagens van vuur en paarden van vuur*. Ik was er zeker van dat die ons omringden.'

In elk dorp en stadje waar wij doorheen trokken, stonden de bewoners aan de kant van de weg naar ons te kijken. Wij waren net zo ontzagwekkend als een leger met banieren. De Heere was zeer nabij in de schuur waar ik preekte. Er waren weinig droge ogen onder de vreemdelingen. Nadat ik klaar was met de preek, vroegen zij mij of ik nog eens zou willen komen. Ik geloof dat de Heere hier een krachtige deur aan het openen is. 's Middags ging ik naar Corsham, een dorp op de weg naar Bath gelegen. Daar preekte ik in een weiland voor enkele duizenden mensen. Hier voegde de Zaligmaker kracht bij het Woord. Velen schenen getroffen te zijn en huilden. Zij verlangden dat ik nog eens terug zou willen komen en de omringende plaatsen zou willen bezoeken. Ik keerde met ongeveer honderd mensen te paard terug naar Tetherton met een aangename gemoedsgesteldheid. Ik was vol vreugde vanwege het feit dat de Heere zo'n onwaardige als ik ben gebruikt en uitzendt om Zijn uitverkorenen te vergaderen.'

Vervolging

Te Exeter ondervond hij de gewoonlijke vijandschap van de wereld tegen het Woord dat hij preekte. Hij stelde zijn eigen bloed en leven steeds maar weer bloot aan de beledigingen van hen die de dierbare en krachtige leer van de zaligheid door het bloed van Zijn Verlosser blind konden verachten.

Cennick heeft een verslag¹⁴ geschreven van het oproer dat in Exeter plaatsvond:

'...Wij zagen nu dat enkele mannen op de muur van P.'s tuin geklommen waren om ons te bespieden. Toen zagen wij op naar onze Zaligmaker en traden het huis binnen. Wij dachten dat wij wel verstoord zouden worden, maar zeiden niet één woord tegen degenen die ons buiten bedreigden.

Nadat wij begonnen waren met zingen, begonnen P. en zijn vrienden onder het raam op een trommel en een koperen pan te slaan. Ook bliezen zij op een hoorn. Dit ging zo door totdat wij uit elkaar gingen...

...Ik verlangde van de broeders en van allen die ernst maakten met de godsdienst, dat zij niets terug zouden doen wanneer zij verwond of mishandeld zouden worden. Ik verlangde dat zij de schande met lijdzaamheid zouden

¹³ Bremhill – Introduction to the Moravians at East Tytherton, blz. 17-18.

¹⁴ An account of a late Riot at Exeter, by John Cennick, printed by J. Hart, in Popping's-Court, Fleet Street, 1745.

verdragen en ook zouden denken aan Jezus in al Zijn lijden. Hij heeft ons immers een voorbeeld nagelaten opdat wij in Zijn voetstappen mogen treden. Daarom beval ik de broeders in Zijn handen en wij namen afscheid. Ik ging samen met enkele broeders eerst naar buiten. Wij stonden bij de voordeur. Eerst lieten wij de zusters passeren. Enkelen van hen werden in de vieze goten gegooid. Dit deed men ook met enkele broeders. Vervolgens jaagden zij ons de straat uit...

...Mary Pannamore kreeg een klap op haar borst van een van de mannen die haar vervloekte. Hij noemde haar een hoer van Cennick. Toen zij haar bij de anderen gebracht hadden, duwden zij haar alle kanten van de straat op. Zij werd in de modder gerold. Sommige kledingstukken werden van haar lijf getrokken. Ten laatste kreeg zij nog een slag in haar gezicht waarop de mensen zeiden dat zij moest vertrekken.

Mary Naron werd ook alle kanten op geduwd en was zeer bang. Maar te midden van haar benauwdheid openbaarde onze Zaligmaker Zich aan haar met de woorden: *Ik ben uw Kracht*. Vanaf die tijd mocht zij haar lijden moedig ondergaan...

...Om vijf uur 's middags kwamen wij weer bij elkaar. Vele mensen stonden bij de deur, net als 's morgens. Zij gingen mee naar binnen en maakten zo veel mogelijk lawaai. Zij sloegen tegen de stoelen en de betimmering aan, gooiden de deuren dicht en renden de trappen op en neer. Vervolgens trokken zij stukken pleister uit de muur om ze tegen de mensen aan te gooien. Zij sloegen enkele gemeenteleden en schreeuwden de hele tijd. Toch konden alle mensen beneden het Woord goed horen en onze Zaligmaker maakte het een zeer dierbare tijd. Ik was amper klaar met de preek, of alle mensen die het lawaai gemaakt hadden haastten zich naar de uitgangen. Zij lieten ons ongeveer een kwartier met rust. Toen sloten de koster de deuren en ik vermaande de broeders dat, indien zij mishandeld zouden worden, zij dan zouden opzien tot Hem, Die in het bloed gewenteld was, bespuugd, geslagen en blindelings langs de soldaten voortgeduwd werd. Ik vermaande hen verder dat zij tevreden moesten zijn om Hem door goed en kwaad gerucht te volgen als lammetjes te midden van de wolven. De mensen waren zeer bewogen en hebben met zeer grote zachtmoedigheid alles verdragen wat hen daarna is overkomen...

C., een meubelmaker, ging via de achterdeur naar binnen. Die zat dicht en werd opengebroken. Zij stormden met velen binnen. Sommigen van hen schopten en sloegen de broeders, trokken aan hun haren, bespogen hen, schreeuwden en vervloekten ons met vele bedreigingen. Terwijl de bende steeds groter werd en wij gevaar liepen om gedood te worden, vielen wij op onze knieën en begonnen te zingen:

‘Onze levens, ons bloed bieden wij nu aan,
Indien het voor Uw zaak vergoten mag worden,
Vervul Uw soevereine Raad, o Heere,
Uw wil geschiede, Uw Naam worde aanbeden.’

Daarna baden wij of onze Zaligmaker voor ons wilde zorgen. Vervolgens gingen wij naar buiten. De broeders gingen voorop...

Beschuldigd

De dagen daarop ondervond de gemeente nog steeds zeer veel tegenstand. Zij werden bekogeld met stenen, meel, modder en uitwerpselen. Hun haar werd uitgetrokken, zij werden geslagen en geschopt. Naar leeftijd of geslacht werd niet gekeken. Een van de plaatselijke predikanten deed zich voor als een vriend en nodigde Cennick uit om wat te gaan drinken in een herberg. Daar aangekomen liet hij zijn ware gedaante zien:

‘Jij hebt mijn pruik gestolen’, zei hij. Ik vertelde hem dat ik van een pruik niets afwist en vroeg hem of hij kon uitleggen waarom hij mij beetpakte, toen liet hij mij los, maar samen met nog wat anderen bracht hij mij naar een kelder bij het plein van de herberg. Hij beval dat de deuren gesloten zouden worden en hij had nog twee of drie vrienden bij zich. Een van hen was een vrouw die, hoewel zij niet door medelijden bewogen was, toch onbevreesd en moedig was. Toen de vervolgers aan mijn haren trokken, is zij twee keer tussenbeide gesprongen. Ik denk dat ik hier het zwaarst mishandeld ben. Op een zachtmoedige wijze verzocht ik mijn vrijheid. Ondertussen stelde de predikant mij onbeschaamde vragen. Ik gaf op al die vragen geen antwoord maar vroeg hem of het legaal was om mij daar gevangen te houden. Sommigen begonnen mij op een bittere wijze te vervloeken. Anderen ketenden mij en weer anderen sloegen mij en trokken aan mijn oren. Uiteindelijk kwamen mijn vrienden. Zij braken de deur open en bevrijdden mij. Ik was een schouwspel voor engelen en mensen.’

Geen gerechtsdienaar kon het geweld indammen. De hele stad was in rep en roer. Overal was het geluid van de trommel en de koperen ketels te horen. De vrouwen werden mishandeld en al hun kleren werden van hun lijf gerukt. Vervolgens werden zij voor de ogen van honderden mensen door de greppels heen gerold. Ten laatste smeekten zij op hun knieën ‘of

hun schedel maar ingeslagen zou mogen worden of dat zij ter plekke gedood mochten worden, liever dan zo'n behandeling te ondergaan.' Een vrouw, Mary Small, werd zo erg mishandeld en getrapt, dat zij als dood op de straat lag. Een jonge man en een vrouw hebben haar opgetild en weggebracht. Vele voorbeelden worden nog gegeven van de mishandelingen die de gemeenteleden moesten ondergaan.

Middel

Toch is het zachtmoedige gedrag van de gemeenteleden ook nog als een middel gebruikt om boosdoeners tot verandering te brengen: de menigte wierp modder in het gezicht en de ogen van M. Paramore en sleepte haar door de straat. Indien zij beloofde dat zij de samenkomsten nooit meer zou bezoeken, dan zou de menigte haar vrijgeleide geven. Maar zij zei tegen hen dat zij God loofde vanwege het feit dat zij ooit naar de samenkomsten was gegaan. Met veel vrijmoedigheid sprak zij hen aan, zodat een van hen zo bewogen werd, dat hij bekende de prediking nog nooit gehoord te hebben, maar als er nog een preek gehouden zou worden, dat hij dan met haar zou meegaan. Hij voegde eraan toe: 'Als ik nog een aandeel zou mogen ontvangen in de Zaligmaker, dan zal ik zoeken of ik dat aandeel mag verkrijgen.' Vanaf die tijd probeerde hij haar te verbergen.

M. Halls werd ook zwaar mishandeld. Een zekere John vertelde haar dat indien zij wilde beloven de diensten nooit meer bij te wonen, hij haar zou laten gaan. Maar zij antwoordde op een zachtmoedige wijze dat zij liever wilde sterven. Zij had slechts één leven te verliezen en zij kon dat ene leven niet verliezen voor een betere Meester dan Jezus Christus.

Cennick besluit het verslag met de woorden:

'Mogen allen in wier handen dit verslag mag vallen opgewekt worden om medelijden met ons te hebben en te bidden voor degenen die zo zwaar vervolgd werden, opdat zij door niets verschrikt mogen worden, maar zich veeleer zouden verheugen. Mogen allen opgewekt worden om te bidden voor degenen die ons vervolgen, opdat de Heere Jezus deze zonden hun niet toerekene. Dat zij zo, amen.'

Zoals wij kunnen lezen in het dagboek van Cennick werd het spoedig bekend dat velen die zijn bediening tegengestaan hadden en de benden georganiseerd hadden, tot een plotseling en vreselijk einde gekomen zijn. Vaak zijn zij vloekend gestorven. Een van zijn grootste vijanden viel van zijn paard en stierf.¹⁵ Te Foxham werd hij tegengestaan door boer Lee. Naar men zegt werden alle varkens van deze boer gebeten door een hond met hondsdelheid. Te Broadstock Abbey kleedde een gewiekste herder zijn hond aan als een predikant en noemde hij die Cennick. Spoedig daarna werd hij ziek en stierf. De landheer van Broadstock die in zijn woede gezworen had dat hij de benen van alle 'Cennickers' die door zijn erwtenvelden liepen, zou afhakken, viel neer en brak zijn nek.¹⁶ Cennick schreef deze gebeurtenissen niet in zijn dagboek op als oordelen, maar als middelen waardoor zijn tegenstanders tot zwijgen gebracht werden. Als hij preekte, dan sprak hij over de liefde en genade van God, Die hem in Christus zalig gemaakt had.¹⁷

Rechte drijfveren

De rechte drijfveren van een Evangelieprediker zijn: ijver voor de Naam van zijn Heere, rommelende ingewanden van barmhartigheid jegens arme zielen, met een verlangen om hen te verlossen van de geestelijke slavernij en ellende, door het geloof in de verzoening. Alleen deze drijfveren spoorden hem krachtig aan tot dit werk. Hij liet niet toe dat zijn tong zou zwijgen. Het verzoenend bloed was werkelijk overal zijn grote onderwerp en dit gaf zijn preekwijze haar onderscheidende karakter. Dat blijkt wel uit zijn hymns, preken en brieven. Velen die hem de bittere smarten en het lijden van het Lam Gods en de gewilligheid van dat eens verwonde hart om hen te ontvangen, welke grote zondaars zij ook waren, voor hen hoorden uitstallen, voelden een kracht die hen deed versmelten in een gewilligheid om Zijn juk op te nemen en Zijn nederige volgelingen te worden.

Moravische Broeders

Kort na zijn vereniging met Whitefield schenen de Moravische Broeders¹⁸ een gunstige indruk op Cennick te maken. In een brief aan Whitefield, gedateerd 1 mei 1742, schrijft hij het volgende:

'Ik heb broeder Spangenberg heel erg lief. Mijn hart is verenigd met zijn hart in de Heere Jezus. Ik dank mijn Zaligmaker dat ik het middel heb mogen zijn om vele vreemde lasteringen tegen dat volk weg te nemen, vooral tegen de predikanten. Eerst dacht ik dat ik mij niets moest aantrekken van hetgeen over hen gezegd werd, zoals Spangenberg al heeft gezegd. Maar ik werd werkelijk gedrongen in mijn geweten om te spreken en hen tot in het uiterste te

¹⁵ Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988. Blz. IX.

¹⁶ J.E. Hutton, A history of the Moravian Church, 1909. Blz. 209.

¹⁷ Life, etc. J.R. Broome. Blz. IX.

¹⁸ Enkele leiders van die beweging zijn Nikolaus Ludwig Von Zinzendorf, August Gottlieb Spangenberg, Peter Bohler en James Hutton.

verdedigen. Onze Zaligmaker weet dat ik dit met zachtmoedigheid en eenvoud gedaan heb, naar mijn beste weten en naar hetgeen ik gezien heb. Wat betreft het gezelschap te Kingswood: het gezelschap [van Spangenberg] lijkt van alle gezelschappen het meest op dat van Kingswood. Het gedraagt zich ook veelal hetzelfde als dat van Kingswood.'

Bij het lezen van deze verdediging kan men makkelijk gaan denken dat hij, die dezelfde geest indrinkt als de Moraviërs, ook wel geneigd is om hun eigenaardigheden na te volgen. Dan zou hij er immers toe gebracht worden om een nog nauwere band met hen te scheppen. Daarom heeft hij in het jaar 1745 openlijk beleden zich bij de Moravische Broeders aangesloten te hebben. Omdat zijn standpunten openlijk tegengestaan werden door ds. Adams, zijn collega van de Tabernacle, vond er een scheuring plaats. Cennick voegde zich bij de Broeders. Whitefield was kort daarvoor naar Amerika gegaan. Toen hij weer terug gekeerd was, schreef hij hem meteen weer zijn gewoonlijke liefdevolle en broederlijke brieven. Hij dacht er maar weinig aan dat er door deze omstandigheden een scheuring was ontstaan in zijn gezelschappen. Het volk van het platteland en de dorpen begonnen de zijde van Cennick te kiezen. Hij had zijn plan om zich bij de Verenigde Broeders te voegen nog niet bekendgemaakt, of de Tabernacle begon op zijn grondvesten te schudden. Een grote menigte ging met Cennick mee. Degenen die achterbleven omdat zij zijn besluit niet goedkeurden, huilden vanwege zijn vertrek. Hij was namelijk geliefd bij heel het volk. Hoewel het een zeer gevoelige slag was voor Whitefield, bleef er toch een vriendschappelijke en liefdevolle correspondentie bestaan tussen hem en Cennick, totdat de laatstgenoemde overleed.

Eenieder die begrijpt hoe godsdienstige groeperingen in elkaar zitten, weet dat wanneer iemand zich van een groep afscheidt om zich te voegen bij een andere groep, hij niet altijd met geringschatting of afkeuring ziet op zijn vorige groepering. Het kan zijn dat de andere groep beter overeenkomt met zijn persoonlijke gevoelens en standpunten.

Duitsland

In datzelfde jaar koos Cennick ervoor om een reis naar Duitsland te maken om daar enkele gemeenten te bezoeken. Hij wilde een kleine periode van rust hebben. De Broeders wisten echter dat hij geboren en geroepen was ten goede van de mensheid. Daarom wilden zij hem niet al te lang bij zich hebben, maar stuurden zij hem weer terug naar zijn vorige arbeidsveld. Toen hij weer terugkwam in Engeland, was het preken in Dublin het eerste werk dat hij wilde aanvangen. Hij had een uitnodiging ontvangen om daar eens te komen preken. Dit deed hij in het jaar 1746 met zijn gewoonlijke bereidwilligheid en met goede voortgang. Hij gaf de kudde en de kerk in Wiltshire, waaraan hij voormaals verbonden was, over aan de zorg van de Broeders. Zo konden zij voortzetten wat hij onder hen was begonnen.

Huwelijk

Tegen het einde van dat jaar ging hij voor de tweede keer naar Duitsland. Dit keer werd hij op een plechtige wijze ontvangen als een lidmaat van de gemeente van de Broeders. Daarna bleef hij er een hele poos. In juni van het volgende jaar trouwde hij met een vrouw uit Clack, Wiltshire. Haar meisjesnaam was Jane Bryant. Zij kregen samen drie kinderen. Zijn vrouw en twee van zijn kinderen hebben hem overleefd.

Al spoedig na hun trouwen begon hij volgens enkelen van zijn vrienden met het meest omvangrijke werk dat hij ooit in de wijngaard van Zijn Heere gedaan heeft. Het was in Noord-Ierland. In dit arme land moest hij vele vermoeiende ervaringen opdoen. Hij mocht met grote vreugde, ja met grote vurigheid van geest de kwaden verdragen die schadelijk waren voor zijn lichamelijke gezondheid. Voor hem was het winnen van zielen voor Christus een groot loon. Hij won niet alleen enkele zielen, maar een zeer groot aantal. Het is bijna ongeloofwaardig om het aantal hoorders te noemen dat hem gedurig kwam beluisteren in de jaren dat hij in Noord-Ierland preekte. Een groot aantal mensen werd naar zijn wens samengebracht tot een gemeente met een kerkorde naar de wijze van de Moravische Broeders. In 1749 werd hij bevestigd tot 'deacon' van de kerk van de Broeders te Londen. Zo kon hij geregeld de kinderen in dat land dopen waarvan duidelijk was dat die tot zijn kudde behoorden en niet tot die van een ander.

Ulster

De vrouw van Cennick vergezelde hem tijdens veel van zijn preekreizen en reisde vaak met hem naar Ulster (het huidige Noord-Ierland). Hier preekte hij met grote kracht. Onder zijn bediening ervoeren de graafschappen van het noorden een grote opwekking. Dit alles was niet zonder sterke tegenstand, vooral van de magistraten. Die probeerden hem te arresteren omdat hij als Moravische Broeder weigerde een eed van trouw aan de Kroon af te leggen. Hij vond het namelijk onschiftuurlijk om een eed af te leggen.

De volgende vijf jaar hield hij zich bezig met preken en het vormen van godsdienstige samenkomsten in de graafschappen Antrim, Down, Derry, Armagh, Tyrone, Cavan, Monaghan en Donegal. Hij preekte te Ballee (dat niet ver gelegen was van Ballymena, ten noorden van Belfast) eens voor een groep van tienduizend mensen en te Ballymena voor een vergelijkbaar aantal. Hij preekte in de gehele noordelijke graafschappen voor grote menigten in schuren en de open lucht. Soms reisde hij te paard maar andere keren legde hij vele mijlen te voet af. Hij nam een groep Moravische predikanten met zich mee. Zijn werk in Noord-Ierland werd door hem ook beschouwd als een zendingstaak van de Moravische Kerk. Rond 1752 had

hij tien Moravische kerken laten bouwen en veertig godsdienstige samenkomsten georganiseerd. Men schat dat hij voor zijn dood in 1755 niet minder dan 220 godsdienstige samenkomsten en plaatsen om te preken had opgericht in Noord-Ierland.¹⁹

Terwijl Cennick werkzaam was in Ierland, kwam hij toch af en toe naar Londen, hoewel nooit voor lang. Ook reisde hij naar Pembrokeshire in Zuid-Wales. Hij was van plan om verschillende plaatsen te bezoeken, vooral Amerika. De Broeders wisten namelijk dat hij een buitengewoon middel in Gods hand was. Zij lieten deze zaken daarom altijd over aan zijn eigen gevoelens en voornemens. Hij was niet gebonden aan plaats, tijd of omstandigheden zoals anderen met minder gaven, die geroepen waren tot een kleiner arbeidsveld.

Zwakheid

In 1755 begonnen de krachten van Cennick af te nemen. Zijn arbeid in de bediening was veel geweest en hij begon te lijden aan lichamelijke zwakheid en depressie. Tussen zijn papieren zijn de volgende woorden gevonden:

‘Maar vat het niet verkeerd op, o wees niet bedroefd,
Ik zou slechts van mijn pelgrimstocht verlost willen worden;
Ik zou ontbonden willen worden en hier niet meer
Een zwerver zijn of een verbannen vreemdeling;
Onderteken toch mijn verzoek tot vertrek met een teder gevoel
Dat U mij voor mijn afscheid zult gereedmaken.
Ik zou U niet willen beledigen (U kent mijn hart)
Noch een korte dag vóór Uw tijd willen vertrekken;
Maar ik ben vermoeid en ook bedrukt,
O, laat mij toch naar de eeuwige sabbatsrust gaan.’

Hier was iemand die zó gezegend was, maar nu tot zo’n lage plaats gebracht werd. Maar toch wist de Heere van de arbeid van Zijn knecht af. Hij mocht met Jane een huis hebben, eerst te Craigbilly en later te Gloonen bij Ballymena. Hij had ook twee kleine dochters. Toch voelde hij aan dat zijn werk erop zat. Tijdens zijn latere jaren was zijn arbeid niet beperkt geweest tot Ierland. Hij heeft immers een Moravische Gezelschap opgericht te Leominster in Herefordshire en heeft daar ook gepreekt. Hij bleef vriendschappelijk contact houden met Howell Harris en vaak bezocht hij Wales op zijn verzoek en preekte hij daar. Ook richtte hij een godsdienstige samenkomst op te Haverfordwest. Hij preekte regelmatig in de Fetter Lane, Londen en ook te Essex, Bedford, Ockbrook in Derbyshire en in voor grote vergaderingen in verschillende plaatsen van Yorkshire.

Nu begon zijn gezondheid zwakker te worden. Hij had met zijn eigen handen het fundament van enkele van zijn kerken in Ierland helpen leggen. Maar gedurende zijn laatste jaren werden de Moraviërs aangevallen en een van degenen die in deze aanvallen het meest voorop liep, was George Whitefield. Voor 25 maart van het jaar 1746 was Cennick nog geen lid van de Moravische Kerk. Hij werd in 1749 tot deacon bevestigd. De laatste negen jaren van zijn leven had hij zich afgescheiden van de Kerk van Engeland, hoewel hij binnen haar muren nog vele vrienden mocht hebben. Aan zijn vriend, Johannes De Watteville, schreef hij in 1755: ‘Ik denk dat ik klaar ben in het noorden van Ierland. Ik ga juist op het goede moment weg. Ik sta gereed om naar de plaats te gaan waar de Zaligmaker mij wil hebben, maar boven alles zou ik het liefst naar de Heere Zelf gaan. Indien ik hier langer blijf, dan vrees ik dat ik Zijn werk zal beschadigen.’ In zijn persoonlijke boekje schreef hij nog:

‘Nu ik, Heere, vrede heb met U en alles hier beneden,
Laat mij toch vertrekken om naar Uw Koninkrijk te gaan. (..)
Ik verlang de hand te kussen die mij eens zegende;
De voeten te kussen die reisden om mij rust te verschaffen;
De lippen die mij beleden (voor de Vader) en dat dierbare hoofd,
Dat zich neerboog toen al mijn zonden erop gelegd werden.’

Hij ging voor de laatste keer naar Dublin. Hij opende een nieuwe kerk in Booter Lane en preekte voor een grote vergadering.²⁰ Hij had lange tijd gewenst dat die kerk gebouwd zou worden. Tijdens de opening van het gebouw preekte hij over de tekst: *Gij beweegt mij bijna een christen te worden*. Hij ging voort met het preken tot grote groepen mensen totdat hij naar Londen vertrok. In de gehele streek kwam er een nieuwe opwekking. Ook leidde hij bijna alle gezelschappen van de gemeente.

¹⁹ Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988. Blz. XII-XIII.

²⁰ Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988. Blz. XIII-XV.

Laat de lezers nu eens terugkijken naar de woorden waarmee hij het voorgaande verslag van zijn eerste jaren beëindigd heeft: ‘Nu zal ik wachten tot mijn lieve Heere mij zal roepen uit Zijn wijngaard om te rusten in de eeuwige Sabbat. Hier ben ik zeer vast van overtuigd: wanneer ik het werk waartoe ik gezonden ben volbracht heb, zal ik niet langer meer een vreemdeling op aarde zijn. Dan zal ik opstijgen naar het hart van mijn Zaligmaker en naar het Koninkrijk van mijn Vader. Voor eeuwig, ja, voor eeuwig. Amen.’

Eenzaam

Hoewel hij het niet zo zag zitten om iets uit te geven, gaf hij niet lang voor zijn dood toch nog toestemming om twee delen met preken te laten drukken. Het was alsof hij zich ervan bewust was dat het preken spoedig ten einde zou komen. Er moet echter nog iets anders aanwezig zijn in de mens. Dat is het belangrijkste van allemaal: wat de staat van zijn hart en ziel is voor Zijn God en Zaligmaker! Cennick was geen toneelspeler. Hij was niet alleen in het openbaar vol ijver. Hij voelde deze ijver ook in het verborgen. Hij hield ervan om in de eenzaamheid te spreken en een gemeenzame omgang te hebben met zijn getrouwe Verlosser. Vaak liep hij naar het veld om daar de tijd uit te kopen en enkele momenten van eenzaamheid te hebben. Geen hongerige man kon meer verlangen naar zijn maaltijd dan Cennick verlangde naar een gelegenheid om zijn ziel uit te storten voor zijn Liefste. Geen man kon daarna ook meer verlevendigd en versterkt zijn dan hij.

Evangelisch

Hij was zeer teder en buitengewoon gevoelig in zijn meditatie en in het spreken hierover. Ondertussen had hij ook hele strikte en vaste standpunten met betrekking tot de christelijke levenswandel. Dit moest uiteraard het geval zijn in een ongeveinsde godsdienst van het hart, waar de mens eens werkelijk versmolten gelegen heeft aan de voet van het kruis van Christus. Cennick was Evangelisch gezind en was echt geen wettische broeder. Toch wist hij dat de stervende liefde van onze God ons meer dan al het andere verbindt aan de heiligheid van het leven. Hier volgt zijn gedicht over heiligheid. Deze hymns geven zijn gevoelens het beste weer:

Ik wens, zoals alle getrouwe christenen,
Met U te wandelen en te leven;
Ik wil met mijn levenswandel laten zien,
Dat U voor mij gestorven bent.

Ik wens zo voorzichtig te leven,
Zo vrij van elke zonde,
Dat zelfs de wereldling kan begrijpen,
Dat ik nabij U geweest ben.

O schenk toch door Uw dierbaar bloed,
Dat ik Uw Evangelie zo mag versieren;
Meer vraag ik niet, mijn Heere, mijn God,
Totdat ik terugkeer tot U.

Ziekte

Voor zijn dood was Cennick nog van plan om nog één keer vanuit Dublin te vertrekken naar Zuid Wales. Zijn vrienden waren er wel zeker van dat hij zou komen omdat hij kort daarvoor in een brief beloofd had dat hij die kant op zou gaan. Hij maakte de afspraak dat hij de broeders te Londen een bericht zou sturen wanneer hij te Dublin zou aankomen. Vanuit die stad zou hij dan na een kort verblijf vertrekken naar Londen. Op zaterdagmiddag 28 juni van het jaar 1755 sprak men tijdens de bezoeken aan de Fetter-lane al over zijn komst en men vroeg zich af waarom zij niets hoorden van zijn aankomst in Wales. Op hetzelfde moment stond er iemand op en vertelde hen dat broeder Cennick het huis binnengegaan was en dat hij erg ziek was geworden. Zij zochten hem op en Cennick zei: ‘Ik ben heel erg ziek en koortsig. Ik denk dat ik bijna mijn bewustzijn verlies. Ik heb amper iets gegeten, gedronken of geslapen sinds ik hier aan land gekomen ben. Ook moest ik veel moeite doen om op het paard te blijven zitten. Het zijn vijf lange dagen geweest. Ik ben heel erg dankbaar dat ik hier uiteindelijk toch ben aangekomen!’ Zijn vlees was zo rood als gloeiende kolen. Zij legden hem in een bed en van het begin tot het eind probeerden zij hun uiterste best te doen om hem te genezen. Toen hem gevraagd werd waardoor hij deze koorts gekregen had, zei hij dat hij aan boord van het schip enige kou gevat had. Daarna werd hem gevraagd waarom hij niet stopte om wat uit te rusten toen hij merkte dat hij ziek werd. Hij antwoordde: ‘Ik koos er niet voor om mij in een vreemde plaats te rusten te leggen. Ik wilde eerst thuis komen.’

Wanneer wij zien op de aard van de ziekte, vooral wanneer de ziekte het brein bereikt heeft, dan is het niet verwonderlijk dat er zo weinig gezegd werd gedurende deze korte en hevige ziekte. Het zou goed zijn geweest wanneer er veel dingen op zouden zijn geschreven die hij voor zijn sterven gezegd heeft, vooral vanwege het feit dat die woorden uit zijn mond komen. Voor hemzelf zou dit niets toevoegen of afdoen van de zaak want hij genoot boven dit alles de vrede en liefde van

Zijn Verlosser. Toch heeft hij nog hele toepasselijke dingen gezegd op de momenten dat hij bij bewustzijn was. Deze tussenpozen duurden echter heel erg kort.

Sterven

Tijdens zijn ziekte zei een van de aanwezigen tegen hem dat hij mogelijk op deze tijd het lichaam zou verlaten om naar huis, ja naar Zijn Zaligmaker te gaan. Hij antwoordde, met volle tegenwoordigheid van geest: 'Ik zou heel erg blij zijn als ik mocht gaan.' Toen hij eraan herinnerd werd dat hij door genade een van degenen was die gelooft had in de gekruisigde Zaligmaker; Hem gepredikt had in de wereld en geen vreemdeling van Hem was, antwoordde hij met de woorden uit het vers:

'Jal Hun laatste blik, rustig en helder,
Zal er getuige van zijn dat zij gelovigen waren.'

Hij kon niet verder komen dan 'Hun laatste blik' waarop hij begon te haperen. Men hoorde hem ook best luid een vers zingen. Verschillende keren riep hij heel bewogen uit: 'Lieve Zaligmaker! Lieve Zaligmaker! Schenk mij geduld,' en nog andere dingen.

Op vrijdag 4 juli 's middags braken zijn ogen, zijn gezicht stond kalm en gerust. Aan de verandering in zijn ademhaling konden de omstanders merken dat hij zou gaan overlijden. Om zeven uur blies hij kalm zijn ziel uit in de armen van Jezus.

John Cennick is zesendertig jaar oud geworden. Hij werd te Chelsea begraven op de Moravische begraafplaats, die 'Sharon Garden' genoemd wordt. Deze begraafplaats bestaat vandaag de dag nog steeds. Achthonderd mensen woonden zijn begrafenis bij.²¹

Karakterschets²²

John Cennick was minder lang dan gemiddeld, had een knap gezicht, maar een edeler geest. Hij had een goed verstand, een open karakter, een teer hart, een buitengewone mate van ongeveinsde nederigheid en een blij vertrouwen op de gekruisigde Zaligmaker. Hij was bedorven voor de wereld en had een gemeenschapsleven met God. Het is waar: zijn taal was *niet in bewegelijke woorden der menselijke wijsheid* (1 Kor. 2:4), maar toch waren zijn leerstukken en preken krachtig. Zij vonden hun weg naar de harten van duizenden mensen. Het Evangelie dat hij zo ijverig en getrouw preekte, was het voedsel voor zijn eigen ziel. Hij dronk met volle teugen uit de drinkbeker van godsdienstig vermaak. Zijn altaar was niet opgericht voor een onbekende God. Hij verhoogde geen Zaligmaker Wiens deugden hij niet door zijn levenswandel aan de wereld liet zien. Hij wees nooit op een Geest onder Wiens almachtige bewerking hij niet geweest was. Hij wees niet op een hemel waarvan hij de zaligheid niet verwachtte.

De volgende regels werden gevonden in het dagboekje van Cennick:

Nunc dimittis (Nu laat Gij Heere Uw knecht)

Nu ik, Heere, vrede heb met U en alles hier beneden,
Laat mij toch vertrekken om naar Uw Koninkrijk te gaan.
Ik ben vermoeid van de reizen en ik heb
Vurig gewenst om bij U in mijn eigen woning te verblijven;
Daarom vestig ik mijn wenende ogen
Op Uw Huis en ik ween, smacht en treur.
Ik kan het niet helpen, want vanbinnen voel ik
Een dorst naar U, die niet gelest kan worden.
Het is waar, Uw zegeningen doen mijn beker overvloeien,
Ik krijg dagelijks meer en meer zegeningen van U;
Wanneer de beproevingen mij benauwen en neerbuigen,
Word ik nooit verlaten of alleen gelaten;
U kust al mijn tranen en verdriet weg,
En U bent bij mij, de hele nacht en de hele dag
Ik heb geen twijfel dat ik U toebehoor,
En voor eeuwig bij U zal zijn.
Dit gelooft mijn hart vast, omdat U de Waarheid bent;
Ik ben het kind van Uw vermakingen, Uw zoon, ik weet het.

²¹ Life and hymns of John Cennick, edited by J.R. Broome, Gospel Standard Trust Publications, 1988. Blz. XV-XVI.

²² Village discourses, Vol. 1, samengevat uit blz. XXXIX-XL.

Maar vat het niet verkeerd op, o wees niet bedroefd,
 Ik zou slechts van mijn pelgrimstocht verlost willen worden;
 Ik zou ontbonden willen worden en hier niet meer
 Een zwerver zijn of een verbannen vreemdeling;
 Onderteken toch mijn verzoek tot vertrek met een teder gevoel
 Dat U mij voor mijn afscheid zult gereedmaken.
 Ik zou U niet willen beledigen (U kent mijn hart)
 Noch een korte dag vóór Uw tijd willen vertrekken;
 Maar ik ben vermoeid en ook bedrukt,
 O, laat mij toch naar de eeuwige sabbatsrust gaan.
 In geen kastijding, duisternis of smart,
 In geen verwarring, maar met inwendige vrede,
 Smeek ik of ik met Uw volkomen toestemming en goedkeuring
 Mijn staf en schoeisel neer zou mogen leggen.
 Geef toch geen plotselinge slag of hevige koorts,
 Die mij geheel van mijn verstand zou beroven,
 Opdat ik met mijn lippen U niet beledige of dwale,
 Of die lieve broeder die bij mij zijn zou bedroeven.²³
 Nee, laat mijn vluchtende ziel en mijn laatste woord
 Mijn verzekering bevestigen en mijn Heere verheerlijken.
 Sta mij dit toch toe en teken mijn blijde verlossing,
 Laat mijn hart U horen zeggen: 'Ga heen in vrede.'
 Ik verlang om U te zien, o Zoon des mensen
 En een vrijgesproken lid van Uw lieve huisgezin te zijn.
 Vaak, toen ik op zee was en de wind en het tij goed waren,
 Heb ik de bergen kleiner zien worden en zien verdwijnen;
 Ik was heel ziek en toch zo blij dat ik zo snel ging;
 In de hoop dat ik eerlang aan de overzijde zou mogen rusten;
 Totdat de verheugde matrozen de kust van hun geboorte zien,
 En de wind van hun land mijn verloren kracht herstelt.
 Hoe verheugd heb ik op het dek mijn haven
 Gezien en gedacht (alsof ik al op de kust stond)
 Ik zie mijn vrienden en ik kus hen en hoor
 Hun welkomstgroeten met hun armen om mijn nek!
 Tot dit alles plaats zal vinden en op de oever
 Mij het land blij en dankbaar doen zien!
 Dan zal ik al mijn ziekten en vermoeidheden vergeten,
 En hetgeen ik mij voorgesteld heb, zal dan werkelijk en volkomen zijn.
 Daarom verlang ik mijn reispas te ontvangen,
 En toestemming te hebben om deze wereld te verlaten.
 Als een arme, door stormen gebeukte reiziger wacht ik,
 Hij dorst naar zijn huis en voedsel noch slaap is hem aangenaam;
 Ik ben krank van liefde en met bekommernis, tranen en zuchten,
 Kijk ik vaak naar de hemel met een versmolten hart.
 Geen woorden kunnen de smachtingen van mijn hart uitdrukken,
 Om maar weg te mogen vliegen en voor eeuwig tot rust te komen.
 Indien ik bij iemand sta die sterft in het geloof,
 Of van hun zalige vertrek hoor, dan ontsteekt het
 De begeerte in mijn ziel om in hun voetstappen te wandelen,
 Graag zou ik willen dat ik in diezelfde nacht zou mogen vertrekken.
 Ik besef nog maar amper dat zij nu bij het Lam mogen zijn,
 Of de zoute tranen stromen over mijn wangen.
 Ik verlang de hand te kussen die mij eens zegende;
 De voeten te kussen die reisden om mij rust te verschaffen;
 De lippen die mij beleden (voor de Vader) en dat dierbare hoofd,
 Dat zich neerboog toen al mijn zonden erop gelegd werden.
 O Lam, ik kwijn weg, totdat ook ik die dag mag zien,

²³ Dit verzoek van Cennick werd verhoord, want hoewel hij juist de ziekte kreeg waarvoor hij vreesde, werd hij toch niet geheel van zijn verstand beroofd. Veel minder uitten zijn lippen iets wat zijn broeders zou bedroeven.

Waarop U zult zeggen, kom hogerop en kom bij Mij.
Twee keer zeven jaar ben ik Uw dienstknecht geweest,
Laat mij toch mijn dienst en mijn zonden beëindigen,
Vergeef mij al mijn fouten, schuld en schande,
Het verzuim en alle zaken waarvan ik te beschuldigen ben.
Laat Uw lippen mijn absolutie verzegelen door een kus,
En laat kracht van U uitgaan opdat al wat gekneusd is mag helen.
Ontbind dan het zilveren koord met weinig pijn,
Terwijl ik glimlachend op Uw dierbare hart mag leunen.
Laat het doodsweet, de ziekte en de koude rillingen
Door het verheugende gezicht op de eeuwige heuvelen
Tijdens het koud worden van de ledematen,
En het breken van de ogen mij vertellen
'Nog enkele momenten en het zal wel met u gaan!'
Mogen Uw eeuwige armen onder mij zijn
En Uw bloedende wonden die tiran, de dood, ontwapenen;
Mocht Uw koude zweet mijn klamme zweet afvegen
En mocht Uw kruis dan mijn bed en kussen zacht maken.
Uw dienaars van vlammend vuur komen
Om aangenaam zingend mij tot het einde van mijn reis bij te staan.
Doe mij hen horen, doe mij dan mijn vrienden 'tot weerziens' wensen,
En tot Uw heerlijkheid zeggen: 'U bent goed en waarachtig.'
'Ik heb overwonnen! Ik zal voor eeuwig leven!'
'Nu is mijn droefheid, pijn en verdriet voorbij.'
'De engelen wachten, de Zaligmaker roept. Vaarwel!'
'Ik ga tot Hem om te wonen in eindeloze vrede.'
Laat dan mijn adem korter worden en mijn kracht verminderen,
Het gereutel stoppen en de polsslag wegsterven.
Zo zal ik in slaap vallen, naar boven vliegen, naar beneden kijken en zien
Dat de wereld kleiner wordt, door mij achter gelaten.
Ondertussen zal ik ontwaken in Jezus' armen,
Boven het bereik van laster, aanvallen of gevaar,
Met mijn geliefde vrienden die mij voorgingen,
Zal ik dan met het Lam zijn om nooit meer van Hem te scheiden.

De Afrikaanse prins

Bron: *A narrative of the most remarkable particulars in the life of James Albert Ukawsaw Groniosaw, or the African prince as related by himself. Leeds, Davies and Booth, at the Stanford Press, Vicar Lane, 1811.*

Een verhaal over de zeer opmerkelijke bijzonderheden uit het leven van James Albert Ukawsaw Groniosaw, de Afrikaanse prins, door hemzelf verteld.

En Ik zal de blinden leiden, door den weg, dien zij niet geweten hebben, Ik zal ze doen treden door de paden, die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezichten ten licht maken, en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen, en Ik zal hen niet verlaten.

Jesaja 42:16.

Ik heb deze beschrijving van mijn leven en Gods wonderlijke handelingen met mij opgedragen aan de geëerde Gravin van Huntingdon (met haar toestemming).

Van haar zeer veel verschuldigde en gehoorzame dienaar,

James Albert.

Voorwoord

Dit verslag van het leven en de geestelijke bevinding van James Albert werd uit zijn eigen mond opgetekend en op papier gezet door de schone pen van een jongedame uit Leominster. Eerst schreef ze dit verslag op voor eigen gebruik, zonder het voornemen om het uit te geven. Men heeft er echter bij haar op aangedrongen om het te laten drukken. Men heeft namelijk opgemerkt dat deze kleine geschiedenis materiaal bevat dat voor iedere christelijke lezer de moeite waard is om te lezen.

Zijn roeping was zeer buitengewoon. Daarom zijn er enkele zeer opmerkelijke bijzonderheden te lezen in zijn verslag. God heeft hem zeer geëerd in de oefeningen van zijn geloof en lijdzaamheid, welke in de meest smartelijke en meelijwekkende omstandigheden tot eer en heerlijkheid van God strekken. Het moet ieder medelijdend hart wel ontroeren dat hij niet alleen tot uiterste nood gekomen was, maar ook nog eens zijn vrouw en kinderen heeft zien omkomen voor zijn ogen! Toch werd zijn geloof niet beschaamd. Hij stelde zijn vertrouwen op de Heere en werd verlost. Hij was geboren in een hoge stand. Nu werd hij echter bezocht met verschillende benauwende voorzienigheden. Ik ken hem persoonlijk en ben ervan overtuigd dat hij liever op een mesthoop zit met Christus in zijn hart, dan dat hij zijn geestelijke bezittingen en genietingen op zou geven voor een plaats op de troon van een prins.

Nog enkele opmerkingen - James Albert verliet zijn geboorteland toen hij ongeveer vijftien jaar oud was. Zijn leeftijd heb ik geschat door verschillende omstandigheden naast elkaar te leggen. Ik denk dat hij nu zestig jaar oud is. Hij heeft van nature een goed verstand. Hij is goed bekend met de Schrift en de zaken van God en heeft een vriendelijk en teer karakter. Niet alleen in Kidderminster, waar hij nu woont, maar ook in Londen en andere plaatsen heeft hij bij verschillende geloofwaardige mensen een goede naam. Lezer, laat mij u aanmoedigen dit verslag te lezen.

Uw getrouwe en gehoorzame dienaar om Christus' wil,

Walter Shirley.

De Afrikaanse prins

‘We kunnen wel zeggen dat veel geërde leden van bevindelijke gemeenten niet zo’n goed verslag kunnen geven als onze arme Afrikaanse prins. Hij was gelukkiger in zijn armoede en lopen dan toen hij met goud omkleed was en door slaven bewaakt werd aan het hof van zijn grootvader, de absolute heerser van het grote en welvarende koninkrijk van Bornu.’ – Joseph Charles Philpot

Ik ben geboren in de stad Bornu²⁴. Mijn moeder was de oudste dochter van de koning van Zaara, waarvan Bornu de hoofdstad is. Ik was de jongste van zes kinderen. Mijn moeder hield bijzonder veel van mij en mijn grootvader zag bijna geen gebreken in me.

Al vanaf mijn kindse jaren heb ik een nieuwsgierige aard. Ik was ernstiger en terughoudender dan mijn andere broers en zussen. Vaak bestookte ik hen met vragen die ze niet konden beantwoorden. Daarom mochten ze mij niet. Ze dachten dat ik dwaas, of anders gestoord was. Het was in ieder geval zeker dat ik me bij tijden heel erg ongelukkig voelde. Ik kreeg een sterke indruk in mijn gemoed dat er een Grote Man met macht was, Die boven de zon, maan en sterren woonde. De hemellichamen waren de voorwerpen van onze aanbidding. Mijn lieve, toegeeflijke moeder kon meer van me verdragen dan wie dan ook van mijn andere vrienden. Vaak hief ik mijn handen naar de hemel en vroeg haar wie daar woonde. Haar antwoord dat daar de zon, maan en sterren waren, vond ik zeer onbevredigend. Ik was er namelijk in mijn eigen gemoed van overtuigd dat daar een of andere superieure Macht zou moeten wonen. Vaak stond ik versteld van de werken van de schepping. Ik was bang en rusteloos en voelde me niet op mijn gemak. Waarom wist ik niet. Ik wilde dingen weten die geen enkel persoon me kon vertellen. Nooit was ik tevreden. Deze wonderlijke indrukken begonnen in mijn kinderjaren en volgden me na, totdat ik mijn ouders verliet. Dit geeft me stof tot verwondering en dankbaarheid.

Tot die tijd voelde ik me elke dag minder gerust, zodat ik op een zaterdag (de dag waarop we onze rustdag hielden) gebukt ging onder bekommernissen en vrees die niet uit te drukken zijn. En wat het nog bijzonderder maakt, was dat ik er geen reden voor kon geven. Naar onze gewoonte ging ik rond drie uur uit bed. We moeten namelijk een uur voor zonsopgang aanwezig zijn in ons gebedshuis. We zeiden nooit iets tijdens onze godsdienstoefening, maar bleven op onze knieën liggen met opgeheven handen. Er werd streng toegezien dat we ons stilhielden, totdat de zon tot een bepaalde hoogte was geklommen. Ik denk dat dit ongeveer tien of elf uur moet zijn naar de Engelse tijdsrekening. Wanneer de priester dan een bepaald teken gaf, stonden we weer op omdat onze verplichting dan ten einde was. Daarna gingen we weer eenieder naar ons huis. Ons gebedshuis bevond zich onder een grote palmboom. We verdeelden ons in vele vergaderingen. Het was namelijk onmogelijk om de inwoners van de gehele stad onder één boom te vergaderen, hoewel de bomen zeer groot, hoog en majestueus zijn. De schoonheid en het nut ervan kunnen niet uitgedrukt worden. De bomen voorzien de inwoners van het land van voedsel, drank en kleding. De stam is zeer groot. Op een bepaalde tijd in het jaar snijdt men in de stam en zet men er een vat bij, waar het sap in kan druppelen. Grote hoeveelheden worden er getapt en de smaak is heerlijk. De bladeren van deze boom zijn zijdeachtig - groot en zacht. Wanneer die gedroogd en in stukken gesneden worden, lijken ze sterk op het Engelse vlas. Ze worden door de inwoners van Bornu gebruikt voor het maken van kleding, enzovoort. Ook heeft de boom een bloem die lijkt op een kool, ook qua smaak. De bloem groeit tussen de takken en er groeien ook noten in die op kokosnoten lijken. Die hebben een kern waar een grote hoeveelheid melk in zit. Dat smaakt heel erg lekker. De schil is hard en heel erg mooi. Er worden kommen en schalen van gemaakt.

Ik hoop echter dat u mijn uitweiding wilt vergeven. Ik wilde vertellen dat wij, nadat de verplichting van de rustdag voorbij was, zoals gewoonlijk naar huis terugkeerden. Het was de dag waarop ik meer bekommerd en benauwd was dan ooit. Toen kwam er een opmerkelijke, zwarte wolk, die de zon bedekte. Vervolgens kwam er zware regen en donder, vreselijker dan ik ooit gehoord had. De hemelen daverden en de aarde beefde ervan. Ik was zeer ontroerd en terneergeslagen, zodat ik mijn verdriet uitweende. Ik kon mijn familie en vrienden niet volgen naar huis toe en werd genooddaakt te stoppen. Het voelde alsof mijn benen vastgebonden werden, ze leken onder mij te schudden. Daarom stond ik stil. Ik was zeer bevreesd voor de Man van Macht, van Wie ik de overtuiging had dat Hij boven woonde. Een van mijn jonge metgezellen kwam terug om me te zoeken. Hij was altijd zeer vriendelijk jegens mij en ik ook jegens hem. Hij vroeg me waarom ik stilstond terwijl het zo hard regende. Ik zei alleen maar dat mijn benen niet zo sterk waren en dat ik niet sneller kon lopen. Hij was heel erg ontroerd toen hij me zag huilen en nam me bij de hand. Hij zei dat hij me naar huis toe zou geleiden, wat hij ook deed.

Mijn moeder maakte zich vreselijk ongerust vanwege mijn achterblijven tijdens zo’n zwaar onweer. Ze stelde me vele vragen, zoals waarom ik zo lang wegbleef en of het goed met me ging. Ik zei: ‘Mijn lieve moeder, vertel me toch eens wie De Grote Man is Die de donder gemaakt heeft?’ Ze antwoordde dat er geen hogere macht was dan de zon, maan en sterren en dat die al ons land gemaakt hebben. Vervolgens vroeg ik waar de mensen vandaan zijn gekomen. Ze antwoordde mij: ‘Van hun voorouders,’ en vertelde me over vele generaties die voor ons geweest waren. Maar toen vroeg

²⁴ In het huidige Noordoost Nigeria. In deze streek vinden vandaag de dag verschillende aanslagen door Islamitische extremisten plaats.

ik: 'Wie heeft de eerste mens gemaakt en wie de eerste koe en de eerste leeuw? Waar komt de vlieg vandaan? Niemand kan immers een vlieg maken?' Mijn moeder scheen erg bezorgd te zijn en ze dacht dat mijn zintuigen aangetast waren of dat ik een dwaas was. Mijn vader kwam binnen en zag dat ze bedroefd was. Hij vroeg haar naar de oorzaak daarvan en toen ze hem vertelde over ons gesprek, werd hij heel erg boos op me. Hij vertelde me dat hij me zwaar zou gaan straffen als ik haar ooit weer zo lastig zou vallen. Daarom nam ik me voor nooit meer iets tegen hem te zeggen.

Ik werd echter heel erg ongelukkig. Mijn familieleden en kennissen probeerden me door alle mogelijke middelen af te leiden. Ze namen me mee om op de geiten te rijden (veelal de gewoonte in ons land) en met pijl en boog te schieten. Maar dit alles kon me niet bevredigen. Geen enkel middel kon me verlossen van mijn onrust. Het smartte mijn ouders om me zo bedrukt en neerslachtig te zien.

Rond deze tijd kwam er een koopman van de Goudkust (de derde stad van Guinea). Hij verhandelde onder andere ivoor met de inwoners van ons land en toonde veel belangstelling voor mijn ongelukkige toestand. Ook vroeg hij me naar de oorzaak van mijn ongeluk. Hij toonde veel belangstelling voor me. Als mijn ouders me een klein poosje zouden kunnen missen en me met hem mee zouden laten gaan, dan zou dat mij meer goed doen dan enig ander ding dat ze voor me konden doen. Hij vertelde me dat als ik met hem mee zou gaan, ik dan gevleugelde huizen over het water zou zien lopen en ook het blanke volk zou ontmoeten. Ook had hij vele zonen van ongeveer mijn leeftijd, die mijn vrienden zouden zijn. Hij beloofde dat hij me spoedig weer veilig terug zou brengen.

Ik luisterde met genoegen naar het verhaal over deze vreemde plaats en wilde er heel graag naar toe gaan. Het leek wel of ik een verborgen aandrang in mijn gemoed voelde die ik niet kon weerstaan en die me vertelde dat ik moest gaan. Toen mijn geliefde moeder zag dat ik gewillig was om hen te verlaten, sprak ze met mijn vader, grootvader en de andere familieleden. Allen waren het er mee eens dat ik de koopman zou vergezellen naar de Goudkust. Ik was temeer gewillig om te vertrekken, omdat mijn broers en zussen me verachtten en minachtend op me neerzagen vanwege mijn ongelukkige toestand. Zelfs mijn dienaars hadden geen achting voor me en luisterden niet naar datgene wat ik tegen hen zei. Ik had één zus die heel veel van me hield en ik had haar ook heel erg lief. Haar naam was Logwy. Ze was helemaal blank²⁵, knap en had fijn, licht haar, hoewel mijn vader en moeder zwart waren. Ik zat er werkelijk over in om mijn geliefde zus te verlaten. Ze zat heel erg te huilen toen we afscheid moesten nemen en zat haar handen te wringen en liet haar verdriet heel duidelijk merken. Als ik eens wist dat ik nooit meer zou terugkeren naar mijn vrienden en mijn land nadat ik alles verlaten had, dan zou mijn ellende op dat moment onuitsprekelijk zijn geweest. Al mijn familieleden vonden het jammer dat me afscheid van me moesten nemen. Mijn geliefde moeder reed meer dan driehonderd mijlen met me mee op een kameel.

Tijdens het eerste gedeelte van onze reis trokken we hoofdzakelijk door een woud. 's Nachts beschermden we onszelf tegen de wilde beesten door rondom ons allemaal kampvuren aan te steken. We bleven met onze kamelen binnen de cirkel. Anders zouden we verscheurd worden door de leeuwen of andere wilde dieren, die vreselijk brulden wanneer de nacht inviel. Ze bleven tot de morgen brullen. Er kan weinig gunstigs gezegd worden over het land waar we doorheen trokken. Alleen dat we door een schitterende vallei van marmer trokken. Aan elke zijde van deze vallei liggen zeer hoge en bijna ontoegankelijke bergen. Sommige stukken marmer zijn heel erg lang en breed, maar hebben verschillende kleuren en groottes. Ze hebben vele wonderlijke vormen met gouden aders, gemengd met opvallend schone kleuren. Wanneer de zon erop schijnt, dan is dat een heel erg mooi gezicht.

De koopman die me uit Bornu weggeleid had, was een handelspartner van iemand die met ons meereisde. Hij was heel erg onwillig om me weg te nemen uit ons huis, 'want,' zei hij, 'ik voorzie dat er vele moeilijkheden zullen komen wanneer jij met ons meegaat.' Hij probeerde de koopman ervan te overtuigen om me in een hele diepe kuil in de vallei te gooien, maar de koopman weigerde naar hem te luisteren. Hij zei dat hij zich voorgenomen had om zorg te dragen voor mij. De ander was daarmee zeker nog niet tevreden. Toen we bij een rivier aankwamen die we moesten oversteken, wilde hij me erin werpen om me te laten verdrinken. Maar de koopman keurde dat niet goed en daarom werd ik ervoor bewaard.

Elke dag reisden we tot ongeveer vier uur. Daarna begonnen we met de voorbereidingen voor de nacht. Dit deden we door het omhakken van grote hoeveelheden hout voor het maken van de kampvuren ter bescherming tegen de wilde beesten. Ik was heel erg ongelukkig en ontevreden tijdens de reis omdat ik telkens bevreesd was dat de mensen van onze groep me zouden vermoorden. Vaak dacht ik met grote spijt aan de goede vrienden die ik achter had gelaten. De gedachten aan mijn geliefde moeder brachten regelmatig tranen in mijn ogen. Ik kan me niet herinneren hoe lang de reis van Bornu naar de Goudkust duurde. Maar er is geen vervoer mogelijk van een plaats die dichterbij is dan die stad. Het was vermoeiend om zo lang door het land te reizen, wel meer dan duizend mijlen. Ik was heel erg blij toen we aan het einde van onze reis kwamen. Ik beeldde me in dat al mijn smarten en onrust hier zouden eindigen. Maar als ik in de toekomst had kunnen kijken, dan zou ik begrepen hebben dat ik nog veel meer zou moeten lijden dan ik daarvoor ervaren had, ja dat het lijden nog maar amper aangevangen was.

²⁵ Een albino.

Nu was ik meer dan duizend mijlen van huis, zonder een vriend, of de mogelijkheid om vrienden te maken. Spoedig daarna ging ik naar het huis van de koopman. Ik hoorde de mensen opmerkelijk hard op de trommels slaan en op de trompetten blazen. De personen die dit moeten doen, worden verplicht om op een hoge constructie te gaan staan die voor dat doel gebouwd is. Zo kan het geluid tot op verre afstand gehoord worden. Deze bouwwerken zijn hoger dan de kerktorens in Engeland. Die geheel nieuwe geluiden klonken heel erg aangenaam in mijn oren. Ik was zeer benieuwd naar de oorzaak van deze vreugde en stelde daarover vele vragen. Mij werd geantwoord dat het bedoeld was om me te groeten omdat ik een kleinzoon van de koning van Bornu was.

Dit verhaal behaagde mijn hart wel, maar ik kon dit genot niet lang koesteren. Op de avond van diezelfde dag kwamen er namelijk twee zoons van de koopman aanrennen, jongens van ongeveer mijn leeftijd. Ze vertelden me dat ik de volgende dag zou moeten sterven, want de koning wilde me onthoofden. Ik antwoordde dat dat helemaal niet waar kon zijn, omdat ik hier gekomen was om met hen te spelen, huizen met vleugels op het water te zien lopen en de blanke mensen te zien. Echter, al snel werd me verteld dat hun koning dacht dat mijn vader me als spion hier naartoe gezonden had om bij mijn terugkomst te vertellen hoe we in staat zouden zijn beter oorlog te kunnen voeren tot ons voordeel. Daarom nam hij voor dat ik nooit meer naar mijn geboorteland terug zou mogen keren. Toen ik dat hoorde, was mijn ellende onbeschrijfelijk. Duizendmaal wenste ik dat ik mijn vrienden en land maar nooit achtergelaten had. Maar het behaagde de Almachtige wonderen voor mij te verrichten. Op de morgen waarop ik zou moeten sterven, werd ik gewassen en al mijn gouden sieraden werden heel goed gepoetst. Vervolgens werd ik naar het paleis gedragen waar de koning me zelf zou onthoofden. Dit was de gewoonte van die plaats. Hij zat op een troon aan het eind van een hele grote tuin, waar je doorheen moet lopen om het paleis te bereiken. Die is zo breed en ruim als een groot weiland in Engeland. Ik liep langs een rij lijfwachten. Het pad was ongeveer drie passen lang. Mijn vriend, de koopman bracht me ongeveer tot halverwege het pad. Verder durfde hij niet te gaan. Ik ging alleen naar de koning en vol moed liep ik naar hem toe, zonder vrees. Het behaagde God om het hart van de koning week te maken. Hij had het mes al in zijn hand en stond klaar om me te onthoofden. Toch werd hij zo ontroerd, dat hij het mes uit zijn hand gooide, me op zijn knieën nam en over mij hilde. Ik sloeg mijn rechterhand om zijn hals en drukte hem aan mijn hart. Hij zette me neer en zegende mij. Hij zei verder dat hij me niet zou doden en dat ik niet zou terugkeren naar huis, maar dat ik als slaaf verkocht zou worden. Daarom werd ik weer teruggestuurd naar het huis van de koopman.

Op de volgende dag nam hij me mee aan boord van een Frans schip, maar de kapitein wilde me niet kopen. Hij zei dat ik te klein was en daarom nam de koopman me weer mee naar huis. De man, die ik al eerder beschreven heb als mijn vijand, was heel boos toen hij zag dat ik weer teruggekomen was. Hij stelde voor om een eind aan mijn leven te maken. Hij zei tegen de ander dat ik hen alleen maar in problemen en moeilijkheden zou brengen en dat ik zo'n klein persoon was, dat niemand me zou willen kopen. Nu begon de koopman te twijfelen aan zijn voornemen. Ik werd nu echt bang dat ik gedood zou worden. Echter, hij vertelde me dat hij het nog een keer zou proberen.

Enkele dagen daarna kwam er een Hollands schip in de haven. De koopman en zijn partner brachten me aan boord, in de hoop dat de kapitein me zou willen kopen. Nadat ze naar hem toe gegaan waren, hoorde ik ze tegen elkaar zeggen dat als ze me nu niet konden verkopen, ze me dan overboord zouden gooien. Ik was in grote angst toen ik dat hoorde. Toen ik de Hollandse kapitein zag, rende ik naar hem toe. Ik sloeg mijn armen om hem heen en zei: 'Vader, red mij!' Ik wist dat als hij me niet zou kopen, de koopman en zijn partner me dan heel slecht zouden behandelen, of misschien zelfs vermoorden. Hoewel hij mijn taal niet verstond, behaagde het de Almachtige toch om zijn hart, ten goede van mij, te overbuigen. Hij kocht me voor ongeveer twee meter geruite stof, wat in dat land meer waard is dan in Engeland.

Nadat ik mijn geliefde moeder achtergelaten had, droeg ik een grote hoeveelheid goud bij me, naar de gewoonte van ons land. Het goud werd tot ringen gesmolten, die aan elkaar gehangen werden tot een soort ketting. Die hing om mijn nek, armen en benen. Een groot oorsieraad, dat op een peer leek, hing aan een oor. Ik vond het maar lastig om dit sieraad te dragen en daarom was ik blij dat mijn nieuwe meester dit afnam. Ik werd gewassen en naar de Hollandse of Engelse dracht gekleed. Mijn meester mocht me heel graag en ik hield heel veel van hem. Ik lette op iedere blik en stond altijd klaar wanneer hij me nodig had. Ik probeerde hem door elke verrichting ervan te overtuigen dat hem goed te dienen mijn enige verlangen was. Sindsdien heb ik gedacht dat het een ernstige man geweest moet zijn. Zijn daden pasten namelijk heel goed bij een serieus persoon. Het was zijn gewoonte om op elke zondag in het openbaar de gebeden voor te lezen aan de bemanning. Ik was nooit eerder in mijn leven zo verrast als toen ik het boek zag praten tegen mijn meester. Ten minste, dat dacht ik, want ik zag hem ernaar kijken terwijl zijn lippen bewogen. Ik wilde wel dat het boek ook tegen mij zou praten. Zo spoedig als mijn meester klaar was met lezen, volgde ik hem naar de plek waar hij het boek neerlegde. Ik schepte er een groot behagen in. Wanneer niemand me zag, opende ik het en hield mijn oor dicht bij het boek. Ik hoopte vurig dat het wat tegen me zou zeggen, maar werd heel erg bedroefd en teleurgesteld toen ik erachter kwam dat het niets zei. De gedachte drong zich aan me op dat iedereen en alles me verachtte omdat ik zwart was.

Aan het begin was ik heel erg zeeziek, maar toen ik wat meer gewend was aan de zee, ging het over. Het schip van mijn meester voer naar Barbados. Toen we daar aankwamen, dacht het hem goed om over me te spreken met verschillende kennissen van hem. Een van hen wilde me heel graag zien en wilde me graag kopen. Echter, de kapitein kon niet snel overtuigd worden om afscheid van me te nemen. Omdat de man me heel graag wilde hebben, liet hij me uiteindelijk gaan. Ik werd voor vijftig dollar verkocht. De naam van mijn nieuwe meester was Van Horn, een jonge man. Zijn huis stond in Nieuw Engeland, in de stad New York. Hij nam me mee daar naartoe. Hij kleepte me met zijn livrei en was heel erg goed voor mij. Mijn hoofdtaken waren het wachten aan zijn tafel tijdens het theedrinken en het schoonmaken van de messen. Ik had een hele aangename plek, maar de dienaars waren tot mijn verbazing gewoon te vloeken en zweren. Deze bezigheid leerde ik sneller dan alle andere dingen. Het was bijna het eerste Engels dat ik kon spreken. Wanneer iemand me beledigde, dan kon hij erop rekenen dat ik God aan zou roepen om hem onmiddellijk te verdoemen. Maar ik werd opeens van dit gedrag verlost. Dit kwam door de terechtwijzing van een oude zwarte dienstknecht die bij het gezin woonde. Op een dag had ik net de messen schoongemaakt voor het middageten. Een van de dienstmeisjes nam een mes om brood en boter te snijden. Ik werd heel erg boos op haar en onmiddellijk riep ik God aan om haar te verdoemen. Toen kwam deze oude zwarte man en hij vertelde me dat ik dat niet moest zeggen. Ik zei: 'Waarom niet?' Hij antwoordde dat er een boze man was, de duivel genoemd, die in de hel woonde. Hij zou allen die zulke woorden gebruikten daar naartoe brengen om hen in het vuur te werpen en te verbranden. Dit verschrikte me heel erg en ik stopte meteen met vloeken. Spoedig daarna zette ik het porseleinen servies klaar om thee te schenken. De vrouw des huizes kwam de kamer binnen op het moment dat het dienstmeisje die aan het schoonmaken was. Helaas liet ze met haar dweil wat water lekken op de lambrisering. De vrouw werd heel boos en het dienstmeisje reageerde daar weer heel dwaas op, wat alles nog erger maakte. Toen riep de vrouw tot God om haar te verdoemen. Ik was heel erg bezorgd toen ik dit hoorde, omdat ze een knappe jongedame was, die ook nog eens heel erg goed voor me was. Daarom kon ik niet anders dan tegen haar zeggen: 'Mevrouw, u moet dat niet zeggen.'

'Waarom niet?' antwoordde ze.

'Omdat er een zwarte man is die de duivel genoemd wordt. Hij woont in de hel en zal u in het vuur gooien om u te verbranden. Dat zou ik heel erg vinden.'

'Wie heeft jou dit verteld?'

'Oude Ned,' zei ik.

'Heel goed,' was alles wat ze zei. Maar ze vertelde het tegen de meester en hij beval dat oude Ned vastgebonden zou worden om geselschap te worden en dat het hem daarna nooit meer toegestaan zou worden om in de keuken te komen bij de rest van de dienstknechten. De vrouw des huizes was niet boos op mij, maar moest eerder glimlachen om mijn eenvoudigheid. Vaak herhaalde ze hetgeen ik gezegd had bij vele kennissen die haar opzochten. Een van hen was ds. Freelandhouse²⁶, een hele goede predikant die genade kende. Hij hoorde het ook en hield me goed in de gaten. Hij verlangde van mijn meester dat hij me aan hem zou afstaan. Eerst wilde mijn meester daar niet van weten, maar omdat hij toch overgehaald werd, liet hij me gaan. Ds. Freelandhouse betaalde vijftig pond voor mij. Hij nam me bij hem in huis en liet me neerknielen. Ook vouwde hij mijn handen samen en bad voor mij. Elke avond en morgen deed hij dit. Ik kon er niet goed achter komen waarom hij dit deed, wat de bedoeling hiervan was of waar ze met elkaar over spraken. Ik vond het komisch, maar het behaagde me heel erg. Nadat ik wat langer bij mijn nieuwe meester woonde, ging ik ook gemeenschappelijker met hem om. Ik vroeg hem naar de betekenis van het gebed (ik kende zo slecht Engels, dat men me nauwelijks kon verstaan). Hij deed heel veel moeite voor me en wilde me duidelijk maken dat hij tot God bad, Die in de hemel woont en dat Hij mijn Vader en beste Vriend was. Ik vertelde hem dat dit een vergissing moest zijn, dat mijn vader in Bornu woonde en dat ik hem heel graag zou willen zien, evenals mijn lieve moeder en zus. Ik wenste dat hij zo goed zou willen zijn om me naar huis, naar hen toe te sturen. Ik bracht alles naar voren wat hem over zou kunnen halen om me terug te sturen. Hij kon zien dat ik in grote nood was. Mijn goede meester werd zo ontroerd, dat de tranen over zijn wangen rolden. Hij vertelde me dat God een grote en goede Geest is en dat Hij de hele wereld geschapen heeft. Ook elke persoon en zaak in de wereld, of het nu mensen uit Ethiopië, Afrika, Amerika of welk land dan ook zijn. Dat wat ik hoorde, behaagde mij. 'Ziedaar,' dacht ik, 'dat heb ik altijd al gedacht toen ik nog thuis woonde!' Als ik de vleugels van een arend had, dan zou ik wegvliegen, om mijn moeder te vertellen dat God groter is dan de zon, maan en sterren, en dat die door Hem zijn geschapen.

Deze informatie van mijn meester behaagde me heel erg, omdat het zo sterk overeenkwam met mijn eigen mening. Nu dacht ik: 'Kon ik maar naar huis gaan, dan zou ik wijzer zijn dan al mijn landgenoten - mijn grootvader, vader, moeder of wie dan ook.' Hoewel ik enigszins verlicht werd door deze informatie van mijn meester, had ik toch geen andere kennis van God dan dat Hij een goede Geest was Die alles en iedereen geschapen had. Nooit had ik bij mijzelf gevoeld dat Hij de goddelozen zou straffen en de rechtvaardigen liefheeft. Ook had niemand me dat verteld. Ik was alleen maar blij dat me verteld werd dat er een God was, omdat ik dit altijd al gedacht had.

²⁶ Freelandhouse is een andere naam voor ds. Theodorus Jacobus Frelinghuysen (ca. 1691-ca. 1747), een Nederlands Hervormd predikant die naar Amerika was verhuisd. Onder andere de preek 'Een spiegel die niet vleit' is van hem. George Whitefield beschouwde hem als de wegbereider voor de Grote Opwekking in Amerika: Hij was 'een waardige oude soldaat van Jezus Christus... Hij was de beginner van het grote werk.' (Digibron)

Mijn vriendelijke meester begon me heel erg te mogen, alsook zijn vrouw. Ze stuurde me naar school, maar ik voelde me er ongemakkelijk bij. Ik vond het niet fijn om daar naartoe te gaan. Toch verzochten mijn meester en zijn vrouw me heel vriendelijk of ik wilde leren. Zonder dat ze boos werden probeerden ze me over te halen om naar school te gaan. Uiteindelijk kreeg ik er meer plezier in en leerde ik vrij goed lezen. Mijn schoolmeester was een goede man. Zijn naam was Vanosdore²⁷ en hij was heel erg verdraagzaam richting mij.

Ik bevond me in deze toestand toen ik op een zondag mijn meester hoorde preken over Openb. 1:7: *Ziet, Hij komt met de wolken en alle oog zal Hem zien, ook degenen, die Hem doorstoken hebben.* Deze woorden raakten me heel diep. Ik was heel benauwd omdat ik dacht dat mijn meester ze alleen tot mij gericht had. Ik beeldde me in dat hij me buitengewoon goed in de gaten hield. Ik keek om me heen en het feit dat niemand behalve ik in zo'n droefheid en benauwdheid was, bevestigde deze gedachte. Ik begon te denken dat mijn meester me haatte en ik wilde heel graag terugkeren naar mijn vaderland. Ik dacht dat als God zou komen (zoals hij zei), Hij dan wel zeker zeer vertoornd zou zijn op *mij*, omdat ik niet wist Wie Hij was. Ook had ik nog nooit eerder over Hem gehoord.

Ik keerde in grote benauwdheid terug naar huis, maar zei tegen niemand wat. Ik was een beetje bang voor mijn meester en ik dacht dat hij me niet mocht. De volgende tekst waarover ik hem hoorde preken, was Hebr. 12:14: *Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal.* Hij preekte de wet zó streng, dat ik ervan beefde. Hij zei dat God de gehele wereld zou oordelen: Ethiopië, Azië, Afrika en alle andere landen. Nu was ik buitengewoon verward en ik wist niet wat ik zou doen. Ook had ik reden om te geloven dat mijn situatie net zo slecht zou zijn wanneer ik zou vertrekken, als wanneer ik zou blijven. Ik hield deze gedachten voor me en zei tegen niemand ook maar iets.

Ik had met de vrouw des huizes moeten spreken over deze grote beroering van mijn hart, maar ze gedroeg zich verschillende dagen voordat dit plaatsvond een beetje vreemd tegenover mij. Dat kwam omdat een van de dienstmeisjes een of ander verhaal over mij verteld had. De dienstknechten waren allemaal jaloers en benijdden de aandacht en de goede gezindheid die aan mij bewezen werd door mijn meester en de vrouw des huizes. De duivel, die altijd klaarstond en ijverig was in boosheid, zette dit meisje aan tot het vertellen van een leugen over mij. Dit vond plaats tijdens het maaien van het hooi. Op een dag maakte ik de hooiwagen leeg om vervolgens het hooi in de schuur te gooien. Ze wachtte op het moment dat ik wegging, trok de hooivork van de steel om die ergens te verstoppert. Toen ik naar mijn werk terugkwam, kon ik de hooivork niet vinden. Ik was heel erg gefrustreerd en ik dacht dat de vork ergens tussen het hooi gevallen was. Daarom ging ik weg en kocht ik een andere vork met mijn eigen geld.

Toen het meisje zag dat ik een andere hooivork had, was ze zo kwaadaardig om tegen de vrouw des huizes te zeggen dat ik heel ontrouw was en niet de juiste persoon was die ze zocht. Ook vroeg ze of ze wist dat ik, zonder toestemming van mijn meester, vele dingen had besteld, waar hij dan voor zou moeten betalen. Als bewijs voor mijn onvoorzichtigheid bracht ze de hooivork tevoorschijn, die ze van de steel getrokken had. Ze zei dat ze die buiten gevonden had. Omdat de vrouw des huizes de waarheid van deze zaak niet wist, hield ze zich een beetje afzijdig, totdat ze het tegen me zei. Toen kon ik spoedig duidelijk maken dat ik onschuldig was en ik overtuigde haar dat die beschuldigingen vals waren.

Vele dagen lang verkeerde ik in een zeer ongelukkige toestand. De goede vrouw des huizes bleef me maar vragen wat er aan de hand was. Nadat ik mijn toestand bekend maakte, gaf ze me het boek van John Bunyan over 'De Heilige Oorlog'. Ik zag dat zijn ervaring overeenkwam met de mijne, wat mij reden gaf om te geloven dat hij ook wel een slechte man moet zijn geweest. Dit omdat ik overtuigd was van mijn eigen verdorven natuur en de ellende van mijn hart. Omdat hij zei dat hij zich in dezelfde toestand bevond, kreeg ik geen verlichting door het lezen van zijn boek, eerder het tegenovergestelde. Ik bracht het boek terug naar de vrouw des huizes en zei tegen haar dat het boek me helemaal niet aanstond, omdat het ging over een goddeloze man die net zo slecht was als ikzelf. Daarom koos ik ervoor het niet te lezen en vroeg ik haar of ze nog een ander boek had dat geschreven was door een beter persoon. Een persoon die heilig en zonder zonde was. Ze verzekerde me echter dat John Bunyan een goede man was, maar ze kon me niet overtuigen. Ik vond hem te veel op mijzelf lijken in plaats van dat hij oprecht was. Zijn ervaring leek op de mijne.

Ik ben me er heel goed van bewust dat niets anders dan de grote macht en onuitsprekelijke ontfermingen van de Heere mijn ziel konden verlossen van de zware last waar ik in die tijd onder worstelde. Enkele dagen daarna gaf mijn meester me Baxters 'Oproep aan de onbekeerden'. Ook dit boek bracht me geen verlichting. In tegendeel: het bracht net zo veel benauwdheid voort als het andere boek, omdat het allen nodigde om tot Christus te komen. Ik zag dat ik zo goddeloos en ellendig was, dat ik niet *kon* komen. Deze gedachte bracht me in onbeschrijfelijke doodsangsten. Zo erg was het, dat ik zelfs een einde aan mijn leven probeerde te maken. Ik nam een groot zakmes en liep naar de stal met het voornemen om mijzelf te doden. Toen ik met alle macht probeerde het mes in mijn zij te steken, klapte het dubbel. Onmiddellijk werd ik getroffen door vrees bij de gedachte aan mijn onbezonnenheid. Mijn geweten vertelde me dat als deze poging gelukt was, ik waarschijnlijk naar de hel gegaan zou zijn.

²⁷ Misschien Van Osdorp?

Ik kon geen verlichting vinden. Nee, zelfs niet het minste beetje troost. De uiterste benauwdheid van mijn hart beïnvloedde mijn gezondheid zodanig, dat ik drie dagen en nachten ziek was. Ik wilde geen geneesmiddelen aannemen, hoewel de vrouw des huizes heel vriendelijk was en vele dingen bij me liet brengen. Maar ik wees alle verzachtende middelen af en wenste te sterven. Ik wilde niet in mijn eigen bed liggen, maar lag in de stal op stro. Ik voelde al de verschrikkingen van een beroerd geweten. Dat was zo zwaar om te dragen. Ook zag ik dat de wraak van God op het punt stond om me te overvallen. Ik was me ervan bewust dat er voor mij geen andere wijze was om behouden te worden, dan wanneer ik tot Christus zou komen. Maar ik kon niet tot Hem komen. Ik dacht dat het onmogelijk was dat Hij zo'n zondaar als ik zou ontvangen.

De laatste nacht dat ik op deze plek verbleef, werden te midden van mijn benauwdheid de volgende woorden in mijn hart gebracht: *Ziet, het Lam Gods!* (Joh. 1:36). Ik werd door dit woord enigszins vertroost en begon wat kalmer te worden. Ik wenste dat het dag werd, want dan zou ik die woorden in mijn Bijbel kunnen opzoeken. De volgende morgen stond ik heel vroeg op en ging naar mijn schoolmeester, de heer Vanosdore. Ik vertelde hem mijn gemoedstoestand. Hij was heel verheugd te vernemen dat ik vroeg naar de weg naar Sion en loofde de Heere, Die zo wonderlijk gewerkt had ten behoeve van mij, een arme heiden. Ik was meer gemeenzaam met deze goede heer dan met mijn meester of welke persoon dan ook. Bij hem had ik meer vrijmoedigheid om te spreken. Hij bemoedigde me heel erg en bad vaak met mij. Zijn gesprekken waren altijd nuttig voor mij.

Ongeveer een kwartmijl van het huis van mijn meester stond een grote, bijzonder mooie eikenboom middenin een bos. Vaak was ik daar bezig met het omhakken van bomen, werk dat ik heel erg mooi vond om te doen. Ik ging er bijna elke dag naartoe, soms wel twee keer per dag als ik daarvoor kans had. Het was mijn grootste vermaak dat ik ooit ondervonden heb, omdat ik gewoon was om daar mijn klachten voor de Heere uit te storten. Wanneer ik een bijzonder groot verdriet had, ging ik altijd daarheen. Ik praatte tegen de boom en praatte ertegen over mijn smarten, alsof het een vriend was.

Hier betreurde ik vaak mijn goddeloze hart en verloren staat. Ook vond ik hier meer troost en verkwikking dan ik ooit eerder heb gevoeld. Wanneer ik behandeld werd met spot en verachting, kwam ik naar deze plaats en vond ik vrede. Nu begon ik genoeg te krijgen in het boek dat mijn meester aan me gaf, Baxters 'Oproep aan de onbekeerden'. Ik had er veel vermaak in. Ik was blij dat ik bezig kon zijn met het houthakken. Het was een groot deel van mijn werk en ik ging met genoeg mijn weg, omdat ik helemaal alleen was. Mijn hart hief zich op tot God en ik werd in staat gesteld om voortdurend te bidden. Voor eeuwig zij Zijn Naam geloofd, Hij heeft mijn gebeden getrouw verhoord. Ik kan de almachtige God nooit dankbaar genoeg zijn voor de vele vertroostende tijden die ik daar mocht ervaren.

Ik ga nu een voorval vertellen dat mogelijk voor veel mensen ongeloofwaardig is. Maar dit weet ik, dat de vreugde en troost die het me verschaftte, niet uitgedrukt kan worden en alleen maar verstaan wordt door degenen die hetzelfde ervaren hebben.

Op een dag was ik in een zeer aangename gemoedstoestand, omdat mijn hart in grote mate overvloedde van liefde en dankbaarheid tot de Auteur van al mijn vertroosting. Ik was zodanig weggetrokken uit mijzelf en zodanig ingeboezemd met ontzag en vervuld door de tegenwoordigheid van God, dat ik onuitsprekelijk licht vanuit de hemel op mij neer zag (of dacht te zien) komen en een minuut lang om me heen zag schijnen. Ik bleef op mijn knieën liggen en onuitsprekelijke vreugde nam bezit van mijn ziel. De vrede en rust die mijn hart daarna vervulde, was wonderlijk en ik kan die niet uitdrukken. Ik zou voor de hele wereld niet willen ruilen en wilde niemand anders zijn dan mijzelf. Ik loofde God voor de armoede en dat ik geen wereldse rijkdom of grootsheid had om mijn hart van Hem af te trekken. Op dat moment wenste ik dat ik, indien mogelijk, voor altijd op die plek mocht blijven. Ik voelde in mijzelf een onwilligheid om nog maar iets te maken te hebben met de wereld of mijzelf te mengen in haar gezelschap. Ik scheen een volle verzekerdheid te bezitten dat al mijn zonden vergeven waren. Ik ging verheugd mijn weg naar huis. De volgende tekst uit de Schrift kwam krachtig in mijn hart: *En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe; en Ik zal Mijn vrede in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken* (Jer. 36:40).

Ik greep de eerste de beste mogelijkheid aan die zich aandiende om mijn oude schoolmeester op te zoeken. Toen ik hem de gelukkige toestand van mijn ziel bekendmaakte, voegde hij zich bij mijn lofprijzingen aan God vanwege Zijn genade voor mij, de slechtste van alle zondaren. Nu was ik volkomen gerust en had amper nog de wens om meer te krijgen dan hetgeen ik bezat. Al mijn tijdelijke vertroosting. Hij werd vrij plotseling uit deze wereld weggenomen. Hij had slechts een kort ziekbed en stierf aan de koorts. Ik hield zijn hand in de mijne toen hij heenging. Hij vertelde me dat hij me de vrijheid geschonken had en dat ik vrij was om te gaan waar ik wilde. Ook zei hij dat hij altijd voor me gebeden had en dat hij hoopte dat ik tot het einde bewaard zou blijven. Mijn meester liet me in zijn testament tien pond na. Ook kreeg ik mijn vrijheid terug.

Ik kwam erachter dat het, als hij nog zou leven, zijn voornemen was om me met hem mee te nemen naar Holland. Hij had het namelijk vaak over mij gehad met enkele van zijn vrienden aldaar, die me weleens wilden ontmoeten. Ik koos er echter voor om bij de vrouw des huizes te blijven, die voor mij net zo goed was als een moeder.

Het verlies van de heer Freelandhouse deed me heel veel verdriet, maar ik was nog ongelukkiger door mijn duistere en verwarde gemoedstoestand. De grote vijand van mijn ziel stond gereed om me te kwellen en stelde me mijn ellende op zo'n levendige wijze voor en benauwde me met twijfels, vrezen en zo'n sterk gevoel van mijn onwaardigheid, dat ik, na al de troost en bemoediging die ik had ontvangen, vaak verzocht werd om te geloven dat ik uiteindelijk nog verworpen zou worden.

Hoe meer ik zag van de schoonheid en heerlijkheid van God, hoe meer ik verootmoedigd werd onder het gevoel van mijn eigen onwaardigheid. Vaak trok ik me terug naar mijn oude gebedsplaats en zelden kwam ik er vandaan zonder vertroosting. Op een dag werden deze woorden toegepast in mijn gemoed: *En gij zijt in Hem volmaakt, Die het Hoofd is van alle overheid en macht.*²⁸ Het behaagde de Heere om me op de momenten waarop ik op het punt stond om weg te zinken in mijn benauwdheden, te vertroosten door de toepassing van vele genadige beloften. *Waarom Hij ook volkomenlijk kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden.*²⁹ *Want met een offerande heeft Hij in eenwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden.*³⁰

De vriendelijke, toegeeflijke vrouw des huizes heeft na de dood van mijn meester slechts twee jaar geleefd. Haar dood was een grote beproeving voor me. Ze liet vijf zonen achter, allemaal jonge mensen die genade kenden en bedienaars waren van het Evangelie. Ik bleef bij hen totdat zij stierven, de een na de ander. Ze leefden na hun ouders slechts vier jaar, waarna het de Heere behaagde om ze tot Zich te nemen. Nu was ik geheel verlaten, zonder een vriend in de wereld. Maar ik, die al zo vaak de goedheid van God ervaren had, vertrouwde op Hem om met mij te doen wat Hem behaagde. In deze hulpeloze toestand ging ik zoals gewoonlijk naar het bos om te bidden. Hoewel er een hele dikke laag sneeuw lag, voelde ik geen koude of andere ongemakken. Soms zag ik wel dat de wereld fronsend op mij neerzag en kwam de verzoeking weer in me op om te denken dat de Heere me verlaten had. Ik kreeg grote verlichting uit de overdenking van deze woorden in Jesaja 49:16: *Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij.* Zeer veel vertroostende beloften werden op zoete wijze op mij toegepast. Psalm 89:35: *Ik zal Mijn verbond niet ontheiligen, en hetgeen uit Mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen.* Maar ook Heb. 16:17, 18, Fil. 1:6 en verschillende andere beloften.

Omdat ik nu al mijn dierbare en gewaardeerde vrienden verloren had, was elke plek op de wereld hetzelfde voor me. Een lange tijd had ik het verlangen gehad om naar Engeland te gaan. Ik beeldde me in dat alle inwoners van dit eiland heilig waren, omdat al degenen die daarvandaan kwamen en mijn meester bezochten, goed waren. De heer Whitefield was in het bijzonder zijn vriend. De schrijvers van de boeken die hij me gegeven had, kwamen allen uit Engeland. In het bijzonder wilde ik Kidderminster bezoeken. Ik kon namelijk niet anders denken dan dat de mensen in de plaats waar ds. Baxter gewoond en gepreekt had, allen rechtvaardig waren.

De omstandigheden van mijn zaken vereisten dat ik een poosje langer in New York zou verblijven. Ik had namelijk enige schulden en wist niet hoe ik die zou kunnen betalen. Er was een jongeman die een van mijn jonge meesters goed kende. Rond deze tijd deed hij alsof hij een goede vriend van me was en beloofde dat hij mijn schulden zou betalen. Het waren ongeveer drie ponden. Hij verzekerde me dat hij het geld nooit meer terug zou verwachten. Echter, binnen een maand kwam hij terug en eiste hij betaling. Toen ik hem verzekerde dat ik niets te betalen had, dreigde hij me te verkopen. Hoewel ik wist dat hij geen recht had om zoiets te doen, schrok ik daar heel erg van, omdat ik in deze wereld geen vriend had waar ik naartoe zou kunnen gaan. Uiteindelijk stelde hij voor dat ik kaper op een schip zou worden. Op die manier zou ik hem kunnen afbetalen. Ik ging op zijn voorstel in.

De naam van onze kapitein was N.N. Ik ging naar hem toe als kok. In de buurt van St. Domingo³¹ vielen we vijf Franse koopvaardischepen aan. De strijd was hevig en duurde van acht uur 's morgens tot drie uur 's middags. Toen werd bekendgemaakt dat de overwinning aan onze kant was. Spoedig daarna kwamen we drie Engelse schepen tegen, die zich bij ons voegden. Dat moedigde ons aan om een vloot van zesendertig schepen aan te vallen. We enterden de eerste drie schepen, waarna de andere volgden. Twaalf schepen werden nog geënterd, maar de andere schepen ontkwamen. Er werd veel bloed vergoten. Verschillende malen was ik nabij de dood, maar de Heere bewaarde me.

Onder de matrozen waren velen me vijandig gezind en ik moest veel verdrukking ondergaan. Een van hen was heel erg onvriendelijk jegens mij en bedacht manieren om me te irriteren en te plagen. Ik moet nu een gebeurtenis vertellen die me

²⁸ Kol. 2:10.

²⁹ Heb. 7:25.

³⁰ Heb. 10:14.

³¹ Dominicaanse Republiek.

meer pijn deed dan alle andere. Hij griste namelijk een boek waar ik erg veel van hield uit mijn handen. Met dit boek vermaakte ik mezelf gewoonlijk. Hij wierp het in de zee. Opmerkelijk genoeg werd hij tijdens ons gevecht met de andere schepen als eerste gedood. Ik wil niet beweren dat dit gebeurde omdat hij mijn vriend niet was, maar ik dacht dat het een ontzagwekkende voorzienigheid was om te laten zien hoe de vijanden van de Heere afgesneden worden.

Onze kapitein was een wrede, harde man. Ik had over het algemeen heel erg medelijden met de mensen die we gevangen namen. Het meelijwekkende geval van een jongeman greefde mijn hart. Hij scheen me heel erg vriendelijk toe en was opvallend knap. Onze kapitein nam hem vierduizend Pond af. Dat bevredigde hem echter niet, omdat hij zich inbeelde dat hij nog meer geld had en dat hij het ergens verstopt had. Daarom bedreigde de kapitein hem met de dood. Je kon aan hem merken dat hij in de grootste nood verkeerde. Hij nam de gespen van zijn schoenen en deed zijn haar los, dat heel mooi en lang was. Daarin waren verschillende waardevolle ringen vastgemaakt. Hij kwam de hut binnen en liep naar me toe. Met de grootst mogelijke vriendelijkheid vroeg hij of hij iets te eten of te drinken kon krijgen. Toen ik hem dat gaf, was hij zo dankbaar en hoffelijk in zijn manier van doen, dat mijn hart voor hem bloedde. Het was mijn vurige wens dat ik met hem kon spreken in een taal die de bemanning van het schip niet kon verstaan, want dan zou ik hem kunnen vertellen welk gevaar hij liep. Ik hoorde de kapitein namelijk zeggen dat hij voornemens was om hem te doden. Hij voerde dit barbaarse plan ook uit en nam hem samen met een van de matrozen mee naar het strand. Daar schoten ze hem dood.

Deze gebeurtenis ontroerde me heel erg. Voor een lange tijd kon ik hem niet uit mijn gedachten krijgen. Nadat we naar New York terug gekeerd waren, verdeelde de kapitein het geld dat onder ons was buitgemaakt. Toen ik opgeroepen werd om mijn deel in ontvangst te nemen, wachtte ik op de heer N.N. (de man die mijn schuld betaalde en door wie ik aangezet werd om aan boord te gaan). Ik wilde weten of hij met me mee zou gaan om mijn geld in ontvangst te nemen, of dat ik hem datgene zou brengen, wat ik hem verschuldigd was. Hij koos ervoor om met me mee te gaan. Toen de kapitein mijn geld op de tafel legde (honderdvijfendertig Pond), wilde ik dat de heer N.N. alles zou pakken wat ik aan hem verschuldigd was. Hij schoof alles in zijn zakdoek. Nooit kon ik hem overhalen om zelfs maar een stuiver van het geld terug te geven. Hij gaf me verder ook helemaal niets. Daarbij nam hij een okshoofd³² aan suiker, dat mijn eigendom was, vanuit hetzelfde schip mee. De kapitein was heel erg kwaad op hem vanwege deze wreedheid tegenover mij, evenals de andere mensen die het ter ore kwam. Ik heb reden om te geloven dat hij zakendeed voor hem en dat hij om die reden besloot er niet met hem over te twisten. Hij was namelijk een van de belangrijkste handelaars in de stad.

In deze tijd nam een zeer waardige heer me in bescherming. Hij was een wijnhandelaar wiens naam Duncum was. Hij zou mijn geld voor me terugkrijgen als ik daarvoor gekozen had. Ik zei echter tegen hem het maar zo te laten. Ik wilde liever stil zijn en geloofde dat hij niet voorspoedig zou zijn. Dat kwam ook uit. Door een reeks verliezen en tegenslagen werd hij arm en spoedig daarna verdrong hij tijdens een pleziervaart. Het schip dreef naar de open zee en sloeg tegen de rotsen, waardoor iedereen om het leven kwam.

Toen ik dat hoorde, was ik heel erg bedroefd en had veel medelijden met zijn gezin, dat nu in zeer erbarmelijke omstandigheden gekomen was. Ik heb nooit echt veel waarde gehecht aan geld. Als ik maar een beetje eten en drinken had om de levensbehoeften te vervullen, wenste ik nooit meer te hebben. Wanneer ik iets meer had, dan gaf ik het altijd weg aan de mensen bij wie ik merkte dat ze in nood waren. Als ik geen vrouw en kinderen zou hebben, dan zou ik nu net zo weinig geven om geld als toentertijd. Ik verbleef enige tijd bij de heer Duncum als slaaf. Hij was heel vriendelijk voor mij, maar ik voelde een sterke drang om naar Engeland te gaan. Voortdurend wenste ik dat het de Voorzienigheid zou behagen om een duidelijke weg te banen zodat ik dit eiland zou kunnen bezoeken. Ik beeldde me in dat als ik in Engeland zou komen, ik dan nooit meer wreedheid of ondankbaarheid zou ondervinden, zodat ik heel sterk verlangde om me onder christenen te begeven. Ik kende ds. Whitefield erg goed en heb hem vaak horen preken in New York. In deze gesteldheid voegde ik me bij het achtentwintigste regiment van de infanterie. Dit regiment werd tijdens de afgelopen oorlog bestemd voor Martinique. We gingen naar de vloot van admiraal Pocock en reisden van New York naar Barbados en vandaar reisden we naar Martinique. Toen dat eiland veroverd was, gingen we naar Havanna. Ook die plaats hebben we veroverd. Daar werd ik uit mijn dienst ontslagen.

In die tijd was ik ongeveer dertig Pond waard, maar ik gaf absoluut niets om geld en wilde ook niet wachten op het geld dat op zee buitgemaakt was. Anders zou ik de kans missen om naar Engeland te gaan. Ik vertrok samen met de Spaanse gevangenen naar Spanje. Vandaar reisde ik samen met de Engelse gevangenen naar Oud Engeland. Ik kan de vreugde die ik had niet beschrijven toen Portsmouth in zicht kwam. Toch was ik ontsteld toen ik van boord ging – ik hoorde de bewoners van die plaats vloeken en andere vuile taal uitslaan. Ik verwachtte namelijk niets anders dan goedheid, vriendelijkheid en zachtmoedigheid aan te treffen in dit christelijke land. Toen kreeg ik te kampen met grote verwarring in mijn gemoed.

³² Inhoudsmaat in de vorm van een groot vat. Het Franse okshoofd varieerde tussen 216 en 232 liter.

Ik vroeg of er nog serieuze christenen woonden. De vrouw aan wie ik de vraag stelde, antwoordde bevestigend. Ze voegde eraan toe dat ze er een van was. Ik was heel erg blij met wat ze zei. Ik dacht dat ik mijn hele hart wel aan haar zou kunnen geven. Ze had een herberg. Ik liet al het geld dat ik op dat moment niet nodig had bij haar achter. Het waren vijftientig Guineas³³ en ik vroeg haar of ze er zes apart zou willen leggen om die goed te besteden aan een blouse, een hoed en andere dingen. Ik gaf haar als beloning voor de moeite een heel groot en mooi vergrootglas cadeau dat ik in Martinique gekocht had. Eerlijk gezegd legde ze wel iets weg voor mij, maar de negentien Guineas, mijn horloge en een deel van de zes Guineas wilde ze niet teruggeven. Ze ontkende dat ik die haar ooit gegeven had.

Al snel kwam ik er dus achter dat ik in slecht gezelschap was, dat me van mijn geld en horloge beroofde. Al het geluk dat ik had gehoopt te vinden, werd aan diggelen geslagen en ik had geen andere vriend dan God. Ernstig bad ik tot Hem. Ik kon amper geloven dat het mogelijk was dat er in de plaats waar zoveel voorbeeldige christenen en predikanten gewoond en gepreekt hadden, vervuld kon zijn met zoveel goddeloosheid en bedrog. Ik dacht dat deze plaats erger was dan Sodom, gezien de grote voorrechten die ze hebben. Ik huilde als een kind en dat bijna de hele tijd. Na verloop van tijd verhoorde God mijn gebeden en gaf Hij me een ware vriendin.

De herbergier had een broer die aan de Portsmouth-Common³⁴ woonde. Zijn vrouw was een hele ernstige, goede vrouw. Toen ze hoorde hoe ik behandeld was, kwam ze naar me toe en vroeg ze naar mijn werkelijke toestand. Ze was heel erg ontsteld vanwege de slechte behandeling die ik ondergaan had en nam me mee naar haar eigen huis. Nu begon ik vrolijk te worden en mijn gebed werd veranderd in een lofzang. Ze probeerde met alle mogelijke argumenten degene die me verkeerd behandeld had, over te halen om me mijn horloge en geld terug te geven. Het hielp niets, omdat ze me geen afschrift gegeven had en ik niets had tot bewijs van mijn recht. Daarom kon ik het niet terug eisen. Mijn goede vriendin was heel erg boos op haar en dwong haar vier Guineas terug te geven. Dat deed ze ook, naar haar zeggen 'uit liefdadigheid'. In feite was dat bedrag mijn eigendom en nog veel meer dan dat. Ze zou nog ernstiger maatregelen treffen om haar te dwingen het geld terug te geven, maar ik liet dat niet toe. 'Laat maar gaan,' zei ik, 'mijn God is in de hemel.' Het verlies van het geld kon me nog steeds helemaal niets schelen. Wat mij zoveel pijn deed, was het feit dat ik teleurgesteld was in de zoektocht naar enkele christelijke vrienden, met wie ik hoopte enige aangename en vertroostende omgang te hebben.

Ik dacht dat het nu het beste was om naar Londen te gaan en ds. George Whitefield op te zoeken. Hij was de enige levende persoon die ik in Engeland kende. Hij zou me aanwijzingen kunnen geven over hoe ik een bestaan zou kunnen opbouwen zonder andere mensen tot last te zijn. Ik nam afscheid van mijn christelijke vriendin in Portsmouth en vertrok in een rijtuig naar Londen. Een geloofwaardig zakenman die in Londen woonde en met me meereed, wilde me de weg naar Whitefields kerk wel aanwijzen. Londen was me geheel vreemd. Daarom dacht ik dat het heel vriendelijk was van hem en nam zijn aanbod aan. Hij verplichtte me een halve kroon te geven voor de begeleiding en drong er ook op aan om hem nog vijf shillings te geven voor de begeleiding naar de samenkomst van dr. Gifford.

Nu begon ik een heel ander beeld te krijgen van de inwoners van Engeland dan ik me had voorgesteld voordat ik met de bevolking in aanraking gekomen was. Ds. Whitefield ontving me heel hartelijk en was heel blij me te zien. Hij begeleidde me naar een goede plek om te logeren aan de Petticoat Lane³⁵ totdat hij een vaste verblijfplaats voor me kon vinden. Hij betaalde mijn overnachtingen en alle verdere kosten. Tijdens de morgen nadat ik op mijn nieuwe logeerafres aangekomen was, ontbeet ik met de vrouw des huizes. Ik hoorde het geluid van weefgetouwen boven ons. Ik vroeg wat dat voor geluid was, waarop ze zei dat er iemand zijde aan het weven was. Ik wilde heel graag zien hoe dat eraan toeging en vroeg of dat mocht. Ze zei dat ze met me mee naar boven zou gaan en ze was er zeker van dat ik heel erg welkom zou zijn. Het was waar wat ze zei, want toen we de kamer binnenkwamen, keek de persoon die zat te weven om zich heen en glimlachte ze naar ons. Vanaf dat moment hield ik van haar. Ze stelde me veel vragen en ik vertelde haar heel veel. Ik kwam erachter dat ze lid was bij ds. Allen en begon goede gedachten van haar te krijgen. Toch was ik heel terughoudend voor die gedachten. Misschien was ze net als de anderen die ik in Portsmouth en andere plaatsen ontmoet had. Die ervaringen zorgden er bijna voor dat ik een hekel kreeg aan alle blanke vrouwen. Na een korte kennismaking kwam ik er gelukkig achter dat zij heel anders was. Ze was oprecht. Ik was niet zonder hoop dat ze ook gevoelens voor mij koesterde. Vaak gingen we samen ds. Gifford beluisteren. Ik was altijd geneigd om ieder mens in nood zo veel ik kon te helpen. Daarom gaf ik aan allen die bij me kwamen klagen. Soms wel een halve Guinea per keer, omdat ik de waarde ervan niet inzag. Deze goede vrouw deed veel moeite om me te corrigeren en advies te geven met betrekking tot deze en andere zaken.

Toen ik zes weken in Londen was, werd ik bij een kennis van mijn overleden meester Freelandhouse aanbevolen. Hij had hem vaak over mij horen spreken. Hij probeerde me heel vaak over te halen om naar Holland te gaan. Mijn meester woonde daar voordat hij me gekocht had en sprak met zijn vrienden daar altijd met waardering over mij. Ze werden benieuwd en wilden me wel eens zien. Vooral de mannen die in de bediening stonden. Ze wilden mijn ervaringen weten en

³³ Guinje, een Engelse munt die later vervangen werd door de Pond.

³⁴ Een 'common' is een stuk open land bestemd voor openbaar gebruik.

³⁵ De huidige Middlesex Street.

me wat vragen stellen. Ik kwam erachter dat mijn goede meester, als hij nog zou leven, gewild zou hebben dat ik zou gaan. Daarom nam ik me voor om naar Holland te gaan. Ik maakte mijn geliefde vriend Whitefield mijn voornemen bekend. Eerst stond mijn vertrek hem tegen, maar nadat ik uitlegde waarom ik wilde gaan, was hij zeer tevreden gesteld. Ook vertelde ik mijn Betty (de goede vrouw die ik eerder al genoemd heb) van mijn plan om naar Holland te gaan en zei tegen haar dat ik geloofde dat ze mijn vrouw zou worden. Als het de wil van de Heere zou zijn, dan wilde ik dat ook, maar anders niet. Ze gaf me niet echt een antwoord, maar vertelde me daarna dat ze in die tijd niet dacht dat ze mijn vrouw zou worden.

Op de Torenwerf ging ik om vier uur 's morgens aan boord en kwam de volgende dag om drie uur 's middags aan in Amsterdam. Ik had verschillende brieven van aanbeveling aan de vrienden van mijn oude meester meegenomen. Ze hebben me hartelijk ontvangen. Een van de voornaamste predikanten daar was heel erg goed voor me. Hij liet me een lange tijd verblijven in zijn eigen huis en vond het fijn om me allerlei vragen te stellen. Die beantwoordde ik graag. Ik stond altijd gereed om te zeggen: *Komt, hoort toe, o allen gij, die God vreest, en ik zal vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft* (Ps. 66:16). Ik kan niet nalaten de voetstappen van de voorzienigheid te bewonderen. Ik ben verwonderd dat ik op zo'n bijzondere wijze bewaard ben geweest! Hoewel ik de kleinzoon van een koning was, had ik gebrek aan brood. Ik zou blij geweest zijn met de droogste korst die ik ooit gezien had. In mijn vaderland werd ik omringd *met*, en bewaakt *door* slaven, zodat geen onbeduidend persoon mij mocht naderen. Ik was bekleed met goud, maar ben op onmenselijke wijze bedreigd met de dood. Vaak ontbrak het me aan kleding ter bescherming tegen het gure weer. Toch was ik nooit opstandig of ontevreden. Ik ben gewillig, ja ik verlang zelfs om niets waard geacht te worden, een vreemdeling in deze wereld en een pelgrim hier beneden te zijn. Want ik weet, mijn Verlosser leeft en ik ben dankbaar voor elke beproeving en benauwdheid die ik hier tegengekomen ben. Dit alles omdat ik niet zonder hoop ben dat die alle aan mij geheiligd zijn geweest.

De calvinistische predikanten wilden mijn ervaringen graag uit mijn eigen mond horen en dat voorstel beviel me heel goed. Daarom stond ik elke donderdag te spreken voor achtendertig predikanten en dat zeven weken lang. Mijn woorden overtuigden hen ervan dat ik degene was die ik voorgaf te zijn. Ze stelden mijn ervaring op schrift zoals ik die uitgesproken had. De almachtige Heere was in die tijd op een opmerkelijke manier met me. Hij gaf me de woorden en stelde me in staat de vragen te beantwoorden. Zo groot was Zijn ontferming, dat Hij me bij de hand nam, een arme, blinde heiden.

In die tijd was er een hele rijke koopman in Amsterdam, die me een baan als huisknecht aanbood en voorstelde dat ik bij hem zou wonen. Dat aanbod greep ik met beide handen aan. Hij was een aangename, waardige heer en behandelde me heel goed. Hij behandelde me meer als een vriend dan als een knecht. Ik bleef daar twaalf maanden, maar was niet helemaal tevreden. Ik wilde de persoon zien die nu mijn vrouw is. Daarom wilde ik terugkeren naar Engeland. Ik heb haar tijdens mijn afwezigheid één keer geschreven, maar ze stuurde geen brief terug. Ik moet toegeven dat als ze dat gedaan zou hebben, ik dan minder hoge gedachten van haar gehad zou hebben. Mijn meester, de vrouw des huizes en hun twee zonen die goede gedachten van mij hadden, probeerden me over te halen om hen niet te verlaten. Als ik bij mijn aankomst in Engeland erachter zou komen dat mijn Betty al getrouwd was, dan zou ik onmiddellijk naar hen terugkeren.

De vrouw des huizes stelde voor dat ik met haar dienstmeisje zou trouwen. Ze was een prettige jonge vrouw die veel geld gespaard had. Toch kon ik niet van haar houden, hoewel ze gewillig was om met me verder te gaan. Ik vertelde haar dat ik in Engeland al iemand had waar ik van hield en ik kon aan geen ander persoon denken. Toen ik weer thuisgekomen was, kwam ik te weten dat mijn Betty nog vrijgezel was. Tijdens mijn afwezigheid had ze verschillende aanzoeken afgewezen. Ze zei tegen haar zus dat als ze ooit zou trouwen, ik dan degene was die haar man zou zijn.

Spoedig nadat ik thuisgekomen was, wachtte ik op dr. Gifford, die me opnam in zijn gezin en heel erg goed voor me was. De goede naam van deze vrome, waardige heer staat overal bekend en mijn lofbetuigingen zijn dus maar onbeduidend en nutteloos. Ik hoop dat ik altijd met dankbaarheid zal terugdenken aan de vele gunsten die hij me bewezen heeft. Kort nadat ik dr. Gifford opgezocht had, gaf ik te kennen dat ik als lidmaat aangenomen zou willen worden van hun gemeente en bij hen zou willen zitten [aan het Avondmaal of tijdens het luisteren van de preek]. Ze vertelden me dat ik eerst gedoopt zou moeten worden. Daarop vertelde ik mijn weg voor de gemeente, waarmee ze erg tevreden waren. Ik werd samen met enkele anderen gedoopt door dr. Gifford. Vervolgens gaf ik mijn voornemen om te trouwen te kennen. Ik kwam erachter dat er vele bezwaren tegen waren, omdat de persoon waar ik mijn gedachten op gezet had, arm was. Ze was weduwe, haar man had haar met schuld achtergelaten en ze had een kind. Ze probeerden me vanwege de zorg die ze voor me hadden ervan te overtuigen om het niet te doen. Ik had het echter al beloofd en had het vaste voornemen om haar tot mijn vrouw te hebben. Omdat ik wist dat ze een vrouw met genade was, vond ik dat haar armoede geen struikelblok was. Ze hadden op haar ook niets anders aan te merken. Toen mijn vrienden erachter kwamen dat ze mijn mening niet konden veranderen met betrekking tot Betty, schreven ze aan ds. Allen, haar predikant, een brief met de vraag of hij haar ervan wilde overreden om me te verlaten. Hij antwoordde dat hij haar niet lastig zou vallen en dat we mochten doen wat we wilden. Ik nam me voor om al de kleine schulden van mijn vrouw te betalen voordat we zouden trouwen. Daarom verkocht ik bijna alles wat ik had met al het geld dat ik bij elkaar kon krijgen. Ik betaalde alles wat ze schuldig was en heb in mijn leven nog

nooit iets liever gedaan dan dat. Ik geloofde namelijk vast dat we samen heel gelukkig zouden zijn en dat bleek later ook wel, want ze was mij door de Heere gegeven. Ze was een gezegende echtgenote voor me en we hebben nooit spijt gehad van onze beslissing, ook al zijn we door vele grote benauwdheden en moeilijkheden gegaan.

Mijn vrouw kon veel geld verdienen met het weven en kon heel goed rond komen. Toch was er juist in deze tijd groot tumult onder de wevers. Daarom was ik bevreesd mijn vrouw daar te laten werken, opdat ze er bij mij niet op zouden aandringen om een van de oproerkraaiers te worden. Daar wilde ik niet aan denken. En als ik dat geweigerd zou hebben, dan zouden ze me waarschijnlijk de schedel ingeslagen hebben. Mijn vrouw kon hierdoor geen werk krijgen en ik had ook niet genoeg werk om ons gezin te onderhouden. We waren nog geen jaar getrouwd toen al dit onheil ons overkwam.

Net op dit moment adviseerde een man, die zich erg over ons scheen te bekommeren, ons om naar Essex te gaan. Hij beloofde dat ik een baan zou krijgen. Ik nam dit vriendelijke aanbod aan en hij sprak met een van zijn vrienden, een quaker.³⁶ Dit was een man die grote rijkdom had. Hij woonde iets buiten de stad Colchester en zijn naam was Handbarar. Hij gaf zijn bediende de opdracht om me aan het werk te zetten.

Er waren verschillende mensen die op dezelfde manier als ik aan het werk gezet werden. Ik was heel erg dankbaar en tevreden, ook al kreeg ik weinig loon. Mij werd slechts acht pence per dag gegeven en ik had mijn plek gevonden. Echter, nadat ik hier twee weken bezig was, werd mijn meester verteld dat er een zwarte voor hem aan het werk was. Hij wilde me wel eens ontmoeten. Hij vond het fijn om een poosje met me te praten en aan het eind vroeg hij hoeveel ik verdiende. Nadat ik het hem gezegd had, zei hij dat het te weinig was. Onmiddellijk beval hij zijn bediende om me achttien pence per dag te geven, wat hij die tijd daarna ook altijd is blijven doen. En toen ging het heel goed met me.

Ik nam mijn vrouw niet mee, maar kwam eerst alleen. Het was mijn plan om als alles naar onze wens zou gaan, haar vervolgens op te halen. Nu zat ik eraan te denken om haar te vragen of ze hier wilde komen. Juist toen kreeg ik een brief waarin stond dat ze op bed was gelegd en gebrek had aan vele benodigdheden. Dit nieuws was een grote beproeving voor me en ook weer een nieuwe benauwdheid. Maar mijn God is getrouw en overvloedig in genade. Hij liet me niet alleen in deze benauwdheid. Omdat ik geen Engels kon lezen, was ik genooddaakt om iemand te vragen of hij de ontvangen brief over de toestand van mijn vrouw voor wilde lezen. Door de goede voorzienigheid van God werd ik geleid naar een waardige jonge heer. Hij was een quaker en een vriend van mijn meester. Ik wenste dat hij de moeite zou doen om de brief voor te lezen. Dit wilde hij heel graag doen en was heel erg ontroerd vanwege de inhoud. Zelfs zo, dat hij geld voor me wilde inzamelen, wat hij ook deed. Hij gaf als eerste een bedrag.

Die avond werd het geld naar Londen gestuurd door een persoon die toevallig naar de stad moest gaan. Dit was nog niet al het goede dat ik van die behulpzame vrienden mocht ondervinden. Zo spoedig als mijn vrouw weer opgericht werd en in staat was om te reizen, haalden ze haar op en brachten haar bij me. Alle kosten van haar reis werden door hen betaald. Zo duidelijk is de liefde en genade van God gebleken, dwars door elke benauwdheid die ik heb ervaren. We konden de hele zomer lang goed rondkomen. We woonden in een klein huisje vlak bij het huis van de heer Handbarar. Echter, de winter brak aan en ik werd ontslagen, omdat hij verder geen werk meer voor me te doen had. Nu begonnen de vooruitzichten weer somberder te worden. We dachten dat het zeer raadzaam was om iets dichterbij de stad te gaan wonen, aangezien het huis waar we toen in woonden, heel erg koud en vochtig was en op het punt van instorten stond.

De grenzeloze goedheid van God voor mij is zeer groot geweest. Daarom wil ik met de grootste nederige dankbaarheid voor Hem buigen. Ik ben namelijk wonderlijk ondersteund in elke beproeving. Mijn God heeft me nooit verlaten. Ik kon zelfs door de dikste duisternis licht zien.

Mijn lieve vrouw en ik hadden nu geen werk. We konden niets vinden om te doen. De winter bleek opmerkelijk streng te zijn en we werden in de grootst mogelijke nood gebracht. Ik was altijd heel erg terughoudend wat betreft het vragen om giften en ik kon nooit bedelen. Ook koos ik er niet voor om onze gebreken aan iemand bekend te maken, uit vrees van hen te beledigen en omdat we geheel onbekend waren met hen. Maar ons laatste stukje brood was op en ik werd genooddaakt om iets te bedenken wat ik zou kunnen doen voor ons onderhoud. Ik dacht totaal niet aan mezelf, maar om mijn lieve vrouw en kinderen gebrek te zien hebben, ging als een dolk door mijn hart.

Nu begon ik mezelf te verwijten dat ik haar hierheen gebracht had vanuit Londen. Als we in die stad verder gegaan waren, dan zouden we ongetwijfeld vrienden gevonden hebben die ons bewaarden voor de hongerdood. In deze tijd was de laag sneeuw bijzonder dik, zodat we geen vooruitzicht hadden op onze verlossing. In deze sombere toestand wist ik niet welke stappen ik moest zetten. Ik nam me voor om mijn geval bekend te maken aan de hovenier van een heer die bij ons in de

³⁶ Het Religieus Genootschap der Vrienden, beter bekend als quakers, verouderd Nederlands kwakers, vormt een groep ondogmatische gelovigen, die zijn wortels vindt in de christelijke traditie. Het leven en de overgeleverde uitspraken van Jezus vormen een belangrijke inspiratiebron. De oprichter was George Fox (Wikipedia).

buurt woonde en hem te smeken om me werk te geven. Toen ik echter bij hem kwam, zakte me de moed in de schoenen en schaamde ik me om onze werkelijke toestand bekend te maken. Ik probeerde alles wat ik kon om hem te bewegen om me aan werk te helpen, maar zonder resultaat. Hij verzekerde me dat het niet in zijn macht was. Toen ik op het punt stond weg te gaan, vroeg hij of ik een paar wortels wilde hebben. Ik nam ze met grote dankbaarheid aan en nam ze mee naar huis. Hij gaf me er vier. Ze waren heel groot en mooi. We hadden niets om een vuur te maken om ze te koken. We waren blij dat we ze rauw konden opeten. Ons jongste kind was toen nog heel klein en daarom moest mijn vrouw het voorkauwen. Op die manier werd ze verschillende dagen gevoed. We aten maar een wortel per dag, anders zou er misschien niets over zijn voordat we een nieuwe voorraad hadden. Ik wilde zelf helemaal niets eten en ook de laatste dag in deze toestand wilde ik niets nemen. Ik kon de gedachte niet verdragen dat mijn vrouw en kinderen gebrek zouden hebben aan de middelen tot onderhoud. Op deze wijze leefden we verder, totdat onze wortels op waren. Toen begon mijn vrouw te treuren vanwege onze arme kinderen. Ik vertroostte haar zo goed als ik kon en geloofde en hoopte nog steeds dat mijn God ons niet zou laten sterven, maar dat het Hem zou behagen om ons verlichting te schenken. Dat deed Hij ook, als door een wonder.

We gingen zoals gewoonlijk naar bed voordat het helemaal donker was. We hadden namelijk vuur noch kaars in huis. We lagen er nog niet zo lang in, of iemand klopte op de deur en vroeg of James Albert hier woonde. Ik antwoordde bevestigend en ging onmiddellijk uit bed. Nadat ik de deur geopend had, zag ik dat het de dienstknecht was van een voornaam advocaat die in Colchester woonde. Hij vroeg hoe het met me ging en of ik bijna uitgehongerd was. Ik barstte in tranen uit en vertelde hem dat dat inderdaad het geval was. Hij zei dat zijn meester dat ook dacht, dat hij met me wilde spreken en dat ik met hem terug moest gaan. De naam van deze heer was Danniël. Hij was een oprechte, goede christen. Hij was gewoon om regelmatig met me te praten toen ik op de weg aan het werk was voor de heer Handbarar en had me voor hemzelf aan het werk willen zetten als ik werk had willen hebben. Toen ik bij zijn huis aankwam, vertelde hij me dat hij de laatste tijd veel aan me gedacht had, dat hij dacht dat ik gebrek had en niet tevreden was totdat hij het me gevraagd had. Ik maakte hem mijn nood bekend, waardoor hij erg ontroerd werd. Hij gaf me gul een Guinea en beloofde me in de toekomst vriendelijk te behandelen. Ik kon niet anders zeggen dan: 'O, de grenzeloze genade van mijn God!' Ik bad tot Hem en Hij hoorde me. Ik vertrouwde op Hem en Hij bewaarde me. Waar zal ik beginnen met Hem te prijzen? Zal ik Hem ooit genoeg lief kunnen hebben?

Ik ging onmiddellijk weg en kocht wat brood, kaas en kolen, wat ik ook mee naar huis nam. Mijn lieve vrouw was verblijd om me terug te zien komen met iets te eten. Ze kwam meteen het bed uit en kleepte onze kinderen aan, terwijl ik een vuur maakte. Zelfs de edelen van het land konden geen beter maal maken. We vergaten niet de Heere te danken voor al Zijn goedheid tot ons. Spoedig daarna, tijdens het aanbreken van de lente, nam de heer Peter Danniël me in dienst om een huis af te breken en het weer op te bouwen. Ik had toen goed, en voldoende werk. Hij haalde mijn vrouw en kinderen weg uit Colchester en zorgde voor een huis waarin we heel comfortabel konden wonen. Ik hoop altijd dankbaar zijn voor vriendelijkheid te blijven erkennen richting mij en mijn gezin. Ik werkte meer dan een jaar aan zijn huis, totdat het gereed was. Daarna was ik bij verschillende mensen werkzaam. Ik was nooit zo gelukkig als wanneer ik iets te doen had. Toen ik echter de winterdagen zag naderen en merkte dat het werk schaars begon te worden, besepte ik dat we opnieuw gebrek zouden lijden, of een lastpost voor onze vrienden zouden zijn.

In die tijd kreeg ik een aanbod om naar Norwich te gaan. Daar zou ik voortdurend werk hebben. Mijn vrouw leek dit wel een aangenaam voorstel, omdat ze dacht dat ze daar wel werk kon krijgen in de weeffabriek. Dit was het werk waarmee ze was grootgebracht. Het was waarschijnlijker dat ze daar succes zou hebben dan in een andere plaats. Het was ook het meest raadzaam om te doen, aangezien we dachten dat we nu de mogelijkheid hadden om naar een stad te verhuizen waar we allebei werk zouden hebben. We zouden er ons waarschijnlijk ons leven lang kunnen vestigen. Nadat we voorgenomen hadden dit te doen, ging ik eerst alleen, om te zien hoe de zaken ervoor stonden. Hier had ik later veel spijt van, want het lag niet in mijn vermogen om mijn vrouw onmiddellijk wat tot onderhoud te sturen. Ik viel namelijk in de handen van een baas die vriendelijk noch zorgzaam was. Mijn vrouw kwam in grote moeilijkheden, zodat ze gedwongen werd om de weinige spullen die ze had te verkopen. Toen ik haar ophaalde, was ze op een onaangename wijze genoodzaakt om ons bed weg te doen.

Toen we in Norwich aankwamen, huurde ik een kamer die al gemeubileerd was. Er was een groot verschil tussen het gedrag van mijn baas en dat wat ik van sommige andere werkgevers gewend was. Hij was heel onberekenbaar wat zijn betalingen betreft. Mijn vrouw huurde een weefgetouw en weefde in al haar vrije tijd. Het begon heel erg goed met ons te gaan, totdat we overrompeld werden door nieuwe tegenslagen. Onze drie arme kinderen werden geveeld door de pokken. Dit was een grote beproeving voor ons, maar toch voelde ik in mij de overtuiging dat we niet verlaten zouden worden. Ik deed alles wat in mijn vermogen lag om mijn lieve vrouw ervoor te behoeden dat alles haar teveel werd. Al haar aandacht werd opgeslokt door de kinderen. Ze kon nergens anders meer aan denken. Alles wat ik kon krijgen, was nauwelijks genoeg om een gezin in die omstandigheden te kunnen onderhouden. Daarnaast was er de huur van onze kamer. Ik was genoodzaakt om de betaling ervan wekenlang te verzuimen. De vrouw bij wie we schuld hadden, wilde ons geen uitstel van betaling geven, ook al beloofde ik haar dat zij als eerste betaald zou worden wanneer mijn kinderen beter zouden

worden. Ze was daarmee niet tevreden en dreigde ons dat als we haar niet onmiddellijk zouden betalen, ze ons dan allemaal op straat zou zetten.

Het besef hiervan stortte me in de grootste nood. Ik dacht aan de toestand van mijn arme, kleine kinderen. Als ze gezond zouden zijn, dan zouden deze ongelukkige omstandigheden me niet zo geraakt hebben. Maar mijn God was nog steeds trouw aan Zijn belofte. Hij gaf me een vriend: de heer Henry Gurdney, een quaker. Het was een man met genade. Hij hoorde van onze moeilijkheden en stuurde een van zijn dienstknechten naar de vrouw van wie we onze kamer huurden. De huur werd betaald en alle goederen werden gekocht, ook het weefgetouw van mijn vrouw. Hij gaf ons alles.

Andere heren hoorden van dit plan en wilden zijn vrijgevigheid graag te hulp komen. We kunnen hier nooit dankbaar genoeg voor zijn. Na dit alles werden mijn kinderen spoedig weer beter en we konden weer vrij goed rondkomen. Mijn lieve vrouw was trouw in haar werk en deed veel wanneer ze werk kon vinden. Maar het onaangename was, dat haar werk zo onzeker was. Soms had ze niets te doen en op andere momenten, wanneer de wevers uit Norwich opdrachten kregen uit Londen, kregen ze het zo druk, dat de mensen die bij hen werkten, verplicht werden op de sabbatdag te arbeiden. Dit wilde mijn vrouw nooit doen en het was niet gemakkelijk voor ons dat we geen vaste baan konden krijgen. We waren allebei immers ijverig, naarstig en gewillig om te werken. Ik was verre van tevreden met mijn baas. Hij behandelde me niet goed en ik kon amper wat geld van hem krijgen. Maar ik bleef geduldig, totdat het God behaagde om mijn omstandigheden te veranderen.

Mijn waarde vriend Gurdney adviseerde me om stro te gaan hakselen en kocht daar gereedschap voor. Er waren enkele mensen in de stad die dit net als ik deden, zodat het heel goed ging met me. Ik begon me op mijn gemak te voelen en werd gelukkig. We bleven echter niet lang in deze comfortabele toestand. Velen van de mensen die het minder goed hadden, werden jaloers en boosaardig. Ze gingen hetzelfde werk doen en werkten voor een lagere prijs met als doel om mijn werk mij afhandig te maken. Dit lukte hen zo goed, dat ik nauwelijks nog iets te doen had. En toen kwam ik weer in een ongelukkige toestand terecht.

Dit was niet de enige rampspoed die ons overkwam. Juist in deze tijd verloren we een van onze kleine meisjes. Ze stierf aan koorts. Deze omstandigheden zorgden voor nieuwe moeilijkheden, want de predikant van de baptisten weigerde haar te begraven omdat we geen leden waren bij zijn gemeente. De geestelijke van de plaatselijke parochie weigerde omdat ze nooit gedoopt was geweest. Ik vroeg het aan de quakers, maar zonder succes. Dit was een van de grootste beproevingen die ik ooit heb doorstaan, omdat ik niet wist wat we met ons arme kind moesten doen. Uiteindelijk nam ik me voor om een graf te delven in de tuin achter het huis, om haar daarin te ruste te leggen. Toen kwam de geestelijke van de parochie me vertellen dat hij mijn kind wel wilde begraven, maar hij koos ervoor om het begrafenisformulier niet te lezen voor haar. Ik vertelde hem dat het me niet kon schelen of hij dat wel of niet zou doen, omdat het kind het toch niet kon horen.

Hierna werden we heel vaak slecht behandeld. Ik vond het heel erg moeilijk om hier te wonen. We konden amper werk vinden en werden genooddaakt om onze kleren te verpanden. We stonden gereed om weg te zinken onder onze moeiten. Ik stelde mijn vrouw voor om naar Kidderminster te verhuizen om te kijken of we ons daar zouden kunnen redden. Altijd had ik al een wens om naar die plaats te gaan en nu meer dan ooit, omdat ik zeer veel goeds gehoord had over de heer Fawcett, een godzalige, waardige heer. Ik had zijn naam zien staan in mijn favoriete boek, Baxters 'De eeuwige rust van de heiligen'. Bij de fabriek in Kidderminster scheen wat werk te zijn voor mijn vrouw. Ze stond al snel op één lijn wat betreft dit plan.

Opnieuw verliet ik haar weer om naar Kidderminster te gaan. Ik wilde kijken of de plaats bij ons paste. Toen ik daar kwam, wachtte ik onmiddellijk op de heer Fawcett, die me heel vriendelijk ontving. Hij deed een goed woordje voor me bij de heer Watson, die werk voor me had in het mengen van zijde en wol. Ik bleef hier ongeveer twee weken en toen ik dacht dat het aan onze verwachtingen voldeed, keerde ik terug naar Norwich om mijn vrouw op te halen. Haar tijd was bijna aangebroken [de tijd dat er een kind geboren zou worden?] en ze was te zwak. Daarom waren we genooddaakt om te blijven wachten totdat ze in bed gelegd werd. Zodra we met enig gemak konden reizen, gingen we naar Kidderminster. We namen echter niets mee. Omdat we alles moesten verkopen wat we hadden om onze schulden en de kosten van de ziekte van mijn vrouw, enzovoorts te betalen. Dit is onze toestand. Mijn vrouw doet door hard te werken aan het weefgetouw alles wat verwacht kan worden om ons gezin te onderhouden. Het heeft God behaagd om Zijn volk te bewegen tot het verlenen van liefdevolle hulp. En dit omdat ik door mijn leeftijd en zwakheid maar weinig in staat ben om mijn gezin te onderhouden. Als arme pelgrims reizen we door vele moeilijkheden en wachten we geduldig op de genadige oproep. Namelijk wanneer de Heere ons zal verlossen van al het kwaad van deze tegenwoordige wereld en ons zal brengen tot de eeuwige heerlijkheid van de toekomstige wereld. Hem zij de eer, tot in eeuwigheid. Amen.

Hier eindigt het persoonlijke verslag van James Albert.

Hij stierf op een donderdag in het jaar 1775 op zeventigjarige leeftijd in de stad Chester. Zijn laatste uren getuigden van de vrolijke kalmte, die op zulke ogenblikken de uitwerking zijn van een vaste overtuiging van de waarheid van het christelijke geloof.

Een pastorale brief

Van een predikant aan zijn gemeente die in Philadelphia bleef Gedurende de epidemie van 1798

Bron: Pastoral letter, etc., John Ormrod, Chesnut street, Philadelphia, 1799.

Ashbel Green (1762 - 1848) was een Amerikaans Presbyteriaans predikant. Hij was de achtste president van de universiteit van Princeton. In 1798 woedde in Philadelphia de gele koorts, een tropische ziekte die wordt veroorzaakt door het gelekoortsvirus. Men zegt dat er 5000 of meer mensen stierven aan deze ziekte.

De schrijver wil zijn lezers in het eerste gedeelte van de brief erop wijzen dat men een epidemie moet zien als een bedeling van Gods voorzienigheid. Deze bedeling zal ons óf slechter, óf beter maken en Green vermaant zijn lezers daarop acht te slaan. In het tweede gedeelte van de brief vertroost hij de gelovigen die in de stad Philadelphia achtergebleven zijn met Gods beloften in Zijn Woord.

Aan de gemeente van X. die in de stad Philadelphia verbleef gedurende de epidemie van 1798.

Mijn geliefde gemeente,

De apostel Paulus spreekt in de brieven aan de kerken waar hij gearbeid had, vaak over met het lichaam afwezig te zijn, maar tegenwoordig te zijn met de geest³⁷ en van u beroofd te zijn geweest 'voor een kleine wijle tijds, naar het aangezicht, niet naar het hart'.³⁸ Ik ben er heel goed achter gekomen wat die uitdrukkingen betekenen sinds ik u voor het laatst gezien heb. Vanuit de overtuiging van mijn plicht ben ik naar het lichaam wel afwezig, maar mijn hart is werkelijk bij u. In nederige navolging van de apostel zou ik u nu enkele gedachten willen medelen door middel van een brief. Ik hoop u binnenkort van aangezicht tot aangezicht te zien en te spreken.

Het heeft de wijze en heilige God behaagd om de laatste twee maanden Zijn kastijdende hand misschien wel zwaarder op onze ongelukkige stad te leggen dan Hij ooit tevoren gedaan heeft. Men zou denken dat de veelvoorkomende, ja zelfs jaarlijkse terugkeer van deze pijnlijke en ontzettende gesel genoegzaam is om de meest zorgeloze en onbekommerde mensen te doen ontwaken en op te schrikken. Het lijkt wel alsof de God des hemels *Zich erop toegelegd* heeft om de steden en dorpen van de Verenigde Staten te straffen en vastberaden was om de ene slag na de andere toe te brengen, totdat ze óf tot Hem terug gekeerd óf totaal verwoest zouden zijn.³⁹

Voor degenen die de hand van God zien en in aanmerking nemen wat betreft de gebeurtenissen in dit leven, zal dit wel duidelijk zijn.⁴⁰ Pijnlijk is de zekerheid ervan voor degenen die te midden van deze rampen hebben te lijden. Toch zal er geen reformatie plaatsvinden, noch eraan gedacht worden, tenzij het Hem behaagt, Die 'des geestes overig' heeft⁴¹, om die uit te storten tot heiliging van Zijn bedelingen in de voorzienigheid. Namelijk het openen van verblinde ogen en dove oren, het versmelten van harde harten en de krachtige bekering tot de Heere van degenen die zowel in de *aard* als in de *praktijk* vijanden van Hem zijn. Onze ervaring uit het verleden is zeker wel genoegzaam om ons te overtuigen dat geen enkele bedeling in de voorzienigheid ons ook maar iets beter zal maken. Hoe belastend, vreselijk of ontnuchterend die ook

³⁷ 1 Kor. 5:3.

³⁸ 1 Thes. 2:17.

³⁹ *En zo gij met Mij in tegenheid wandelen zult, en Mij niet zult willen horen, zo zal Ik over u, naar uw zonden, zeventovendig slagen toedoen. (..) dan zal Ik de pest in het midden van u zenden* (Lev. 26:21-25).

Zo Ik den hemel toesluite, dat er geen regen zij, of zo Ik den sprinkhaan gebiede, het land te verteren, of zo Ik pest onder Mijn volk zende; En Mijn volk, over dewelken Mijn Naam genoemd wordt, zich verootmoedigt en bidt, en zij Mijn aangezicht zoeken, en zich bekeren van hun boze wegen; zo zal Ik uit den hemel horen, en hun zonden vergeven, en hun land genezen (2 Kron. 7:13-14).

Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede (Joh. 5:14).

⁴⁰ *De stem des HEEREN roept tot de stad (want Uw Naam zijt het wezen): Hoort de roede, en wie ze besteld heeft!* (Mich. 6:9).

Zal er een kwaad in de stad zijn, dat de HEERE niet doet? (Amos 3:6).

Gij hebt hen geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeren (Jer. 5:3).

En de mensen werden verhit met grote hitte, en lasterden den Naam Gods, Die macht heeft over deze plagen; (hoewel 'plagen' hier wellicht meer figuurlijk bedoeld wordt) en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven (Openb. 16:9).

⁴¹ Mal. 2:15.

moge zijn. We zullen er eerder veel slechter door worden, tenzij God deze slagen samen zal doen gaan met de invloeden van Zijn genade.

Het is inderdaad een hele belangrijke waarheid, die we zorgvuldig in gedachten moeten houden, dat alle buitengewone handelingen en bedelingen van de Goddelijke hand ons beter óf slechter zullen maken. Het zal niet vrijblijvend zijn. God zal niet toelaten dat ze niets zullen uitwerken. Als ze ons niet zullen verootmoedigen en bekeren, dan zullen ze ons zeker verhard en meer van God vervreemden. Ze zullen het middel zijn om de maat van onze ongerechtigheden vol te maken. 'En de toorn is over hen gekomen tot het einde.'⁴² Het meest sombere dat ik kan zien in het lijden van stad en land is dat de *kwade*, en niet de *goede* gevolgen van deze slagen schijnen te hebben plaatsgevonden onder ons. Door alle slagen die we de afgelopen vijf jaar gevoeld hebben, zijn we slechter en niet beter geworden. Zelfs voor iemand die bekend is met de menselijke natuur en de verdorvenheid van het menselijke hart zal het vreemd en verbazingwekkend toeschijnen dat de rampen die onze stad getroffen hebben zo weinig indruk maken als bij ons. Ja, dat ze veronachtzaamd en vergeten zouden worden, zelfs voordat de pijn over was. Waar zal deze vreselijke ongevoeligheid ons dan brengen? Waar zal het eindigen? Dit zijn inderdaad sombere vragen. God alleen weet wat het einde zal zijn. Het is voor ons genoeg dat we onze plicht kennen. Deze plicht houdt in dat we een goed gebruik maken van deze voorzienigheid, zodat we er geestelijk en eeuwig voordeel uit zullen trekken. Bid en werk, opdat ook anderen deze voordelen niet uit handen zullen glippen.

Degenen die in de stad gebleven zijn gedurende de epidemie zullen deze huidige ramp over het algemeen wel op de pijnlijkste wijze gevoeld hebben. Dit is echter absoluut geen aanwijzing dat hun misdaden groter zijn geweest dan die van anderen en ook zelfs niet even groot geweest zijn als die van de velen die weggevlucht zijn zonder ook maar iets te voelen.⁴³ De smarten van degenen die geleden hebben, kunnen het middel geweest zijn tot hun grootste voordeel, terwijl de zeer grote onbezonnenheid van degenen wier gevoelens in het geheel niet gekrenkt zijn, zeker een van de vreselijkste vloeken is die zij ervaren kunnen hebben. Het kan een ontzettende voorloper zijn van hun zware verdoemenis, zelfs al in dit leven. Misschien is het wel datgene wat voorafgaat aan iets nog ergers in de toekomstige wereld, dan wat hier toegebracht kan worden.

God heeft ongetwijfeld een aantal van Zijn lieve kinderen door middel van deze verwoestende ziekte tot Zich geroepen, om de eeuwige rust in te gaan. Zij hebben door hun wegneming winst gedaan en wij, die achterbleven, hebben zwaar verlies geleden. Zij zijn aan alle zonde en lijden ontsnapt en gegaan naar de gewesten van volmaakte heiligheid en vreugde. Naar de onmiddellijke tegenwoordigheid van God en het Lam. Wij hebben het voordeel van hun gezelschap, gebeden en arbeid verloren en worden geroepen om nog meer te doen en te lijden, terwijl hun werk en lijden voor altijd voorbij is.

Ongetwijfeld zijn er andere kinderen van God die deze ziekte overleefd hebben en daarom reden hebben om hun hemelse Vader tot in alle eeuwigheid te loven voor datgene wat zij in staat waren te doen en hetgeen waartoe zij geroepen waren om te zien en voelen. Hun liefdesarbeid, pijnlijke zorgen of kwellende ziekte, wonderlijke ondersteuning, veelvuldige ontfermingen te midden van een leger van boosheden, de schokkende taferelen die zich voor hun ogen hebben afgespeeld, de bijzondere goedheid van God jegens hen en hun gezinnen, hun sombere uren, de tijden van Goddelijke vertroosting, hun mistroostige gedachten, hun triomferende hoop, het verlies van geliefde familieleden en vrienden, het leven met een nabije eeuwigheid in zicht en ten slotte gespaard en geroepen te zijn om nog een poos in de wijngaard van de Heere te arbeiden – dit alles, *alles* zal medewerken ten goede.⁴⁴

Alles zal hen vooruit doen snellen op hun christelijke loopbaan. Alles zal de verschillende genadebewijzen verhelderen. Alles zal hun toekomstige loon vermeerderen. Alles zal waarde en heerlijkheid toevoegen aan de eeuwige kroon der heerlijkheid die hun uiteindelijk gegeven zal worden.

Laat het volk van God vertroost worden met de overdenking van deze zaken. Laat ze zich verheugen dat de HEERE regeert en dat Zijn raad zal bestaan. Hij zal al Zijn welbehagen doen.⁴⁵ Laat ze tot Hem vluchten als hun sterke Toren⁴⁶, om zich te verbergen onder de schaduw van Zijn vleugelen, 'totdat de verdervingen zullen voorbij zijn gegaan'.⁴⁷ Laat ze de regering van de wereld en de bedeling met betrekking tot de schepselen overlaten aan de God, Die ze gemaakt heeft. Laat ze de Goddelijke beloften in de gedachten doen terugkomen en de belangrijke waarheid in het oog hebben, dat hoe duister dit aspect van de Goddelijke voorzienigheid ook moge zijn, of hoe smartelijk de zaken zijn waarvan ze getuigen

⁴² 1 Thes. 2:16.

⁴³ *En er waren te dierzelfder tijd enigen tegenwoordig, die Hem boodschappen van de Galileërs, welker bloed Pilatus met hun offeranden gemengd had. En Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Meent gij, dat deze Galileërs zondaars zijn geweest boven al de Galileërs, omdat zij zulks geleden hebben? Ik zeg u: Neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan* (Luk. 13:1-3).

⁴⁴ Rom. 8:28.

⁴⁵ Ps. 93:1, Jes. 46:10.

⁴⁶ Spr. 8:10.

⁴⁷ Ps. 57:2.

waren, er toch 'vrucht voor den rechtvaardige is. Immers is er een God, Die op de aarde richt'.⁴⁸ Hij zal opstaan. 'Gij zult U ontfermen over Sion'.⁴⁹ Hij zal niet toelaten dat Zijn getrouwheid zal falen. Hij zal al Zijn beloften aan Zijn Zoon, Kerk en volk onthouden en nakomen.

Het is voorspeld 'dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden'.⁵⁰ Het is ons lot om die dagen te aanschouwen. De huidige tijd is inderdaad zwaar of gevaarlijk in ons land en in de hele wereld. Het vereist de beoefening van veel waakzaamheid, geloof en lijdzaamheid in de christen die zijn goede naam zou willen houden, standvastig zou willen blijven en zijn belijdenis zou willen versieren. En dat in de tijd en omstandigheden waarin we geplaatst zijn. Echter, voor degenen die getrouw bevonden worden, geldt: 'Uw loon is groot in de hemelen'.⁵¹

Er is een genoegzame voorraad van genade en hulp in de schatkamer van onze aanbiddelijke Verlosser. Ja, voor elk mogelijk gebrek dat Zijn volgelingen maar kunnen voelen. 'Want het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou'.⁵² 'Want in Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk'.⁵³ 'En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade'.⁵⁴ Welke niet naar waarde te schatten, dierbare woorden staan hier! O, te bedenken dat deze gezegende Jezus, in Wie zo'n volheid is, het geestelijke Hoofd, de Man en de Broeder van elke gelovige is! De Goddelijke waarheid bevestigt dit feit aan ons.

Wie is er dan, die *vergeving* wil hebben – die veel vergeving wil hebben – die het gedurig en onophoudelijk wil hebben? Zie, hier is een *volheid* van vergeving in Christus. Zijn Goddelijke, oneindige natuur is er *vol* van. U mag alles nemen wat u wilt – u mag het om niet⁵⁵ nemen. U mag het zo vaak aannemen als u wilt, wanneer u het ook nodig hebt. Toch zult u de onpeilbare volheid die in Hem te vinden is niet kunnen verminderen. Het heeft de zonden van het zwartste soort weggewassen en elk slag van zondaren gereinigd en ondanks dat is de hoeveelheid ervan niet kleiner geworden. De kracht zal er niet uit gaan.

Gelovige, kom dan zo vaak als u wilt, en neem een volheid van vergeving van al uw zonden uit de volheid van uw dierbare Zaligmaker. Wie is er, die tegelijkertijd ook genade nodig heeft 'om geholpen te worden ter bekwaamere tijd'⁵⁶ – die de verdorvenheid neergeslagen, het ongeloof onderworpen, de duisternis weggejaagd, koudheid en onverschilligheid weggenomen, de liefde ontvlamd, het vertrouwen opgewekt, de hoop, ijver en vurigheid verlevendigd, leiding met betrekking tot de plichten geschonken, onderwerping aan de wil van God gegeven en de voorbereiding daarop verleend wil hebben? Zie dat in de volheid van Christus alle uitrusting en verscheidenheid aan gaven te vinden is en dat die om niet aangeboden wordt. Nee, u wordt gedrongen het aan te nemen. 'Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht'.⁵⁷ Dit zijn Zijn Eigen genadige woorden.

Ga dan met uw gebreken naar Christus en probeer zo'n nijpende behoefte eraan te krijgen als u maar kunt. Hoe meer gebreken u zult voelen, hoe meer u werkelijk verlichting zult wensen en hoe dichter u waarschijnlijk zult zijn bij de verlossing. Kom in diepe verootmoediging tot de troon der genade. Vertel uw God en Zaligmaker dat dit en dat uw gebreken zijn en dat in dit en dat geval uw nood heel erg dringend is. Vertel Hem dat u op Zijn vrije en genadige nodiging daar gekomen bent als een arm kind, een arme, verloren zoon. Vertel Hem dat Hij de belofte én geneigdheid of het verlangen om erop te pleiten gegeven heeft. Ook al is Hij het helemaal niet verplicht om u een genadige belofte te schenken of ook maar één schuldige zondaar toe te staan om op de belofte te pleiten. Zijn getrouwheid zal gehoor geven aan de beslaglegging van het geloof. U weet wel dat zij gereed staat om te antwoorden. Leg uw zaak neer bij het Verbond. Vraag nederig of God Zijn woord wil waarmaken. Vertel Hem dat u de belofte vertrouwt. Vertel Hem dat u ziet op Zijn getrouwheid, dat Hij de belofte na zal komen en dat Hij het beste voor u zult doen in deze moeilijkheden.

O gelovige, u, noch enig ander discipel van Jezus zult dit doen zonder een antwoord van vrede te ontvangen! God weigerde nooit te helpen, ook was Hij niet traag in Zijn hulp, wanneer de ziel rustte op Zijn Woord. Hij zou eerder het universum verwoesten dan ontrouw zijn in zo'n zaak. Wie kan dit voorrecht, dat hij een almachtig God heeft waar hij naartoe kan gaan, recht naar waarde schatten? God als Toevlucht in al onze noden. Het is een rijker deel dan wanneer we duizend werelden tot onze beschikking zouden hebben. Hoe dwaas handelen christenen toch, dat zij niet meer gebruik

⁴⁸ Ps. 58:12.

⁴⁹ Ps. 102:14.

⁵⁰ 2 Tim. 3:1.

⁵¹ Math. 5:12.

⁵² Kol. 1:19.

⁵³ Kol. 2:9.

⁵⁴ Joh. 1:16.

⁵⁵ Openb. 22:17.

⁵⁶ Hebr. 4:16.

⁵⁷ 2 Kor. 12:9.

maken van dit voorrecht. Hun hemelse Vader misgunt hen het gebruik ervan niet. Nooit is Hij zo blij met ze, als wanneer ze zo tot Hem komen, opdat Hij Zijn belofte van verhoring zal nakomen. Hij zal de verhoring wel op Zijn tijd en op Zijn Eigen wijze laten plaatsvinden. Het zal echter de *beste* tijd en de *beste* wijze zijn. Het zal bijna altijd een betere en volkomener verhoring zijn dan de christen zich voorgesteld had. Het zal over het algemeen ook een zeer *merkbaar* antwoord zijn. De ziel zal merkbaar ervaren dat zijn gebed werkelijk verhoord is geworden. Maar dit gemakkelijke onderwerp heeft me verder geleid dan ik bedoeld heb.

Het is mijn bedoeling om op te merken dat de zware tijden die we nu beleven, spoedig voorbij zullen zijn. Dan zal God wonderlijke dingen doen voor Zijn Kerk. Voor de Heere zijn duizend jaren als een dag.⁵⁸ De tijd lijkt voor ons wel lang en vervelend te zijn, maar voor Hem is het slechts een ogenblik. Vanuit ons oogpunt zijn Zijn werken toekomstig, maar voor Hem vinden ze op dit moment plaats. Hij ziet nu dat al Zijn beloften vervuld zijn en dat alle zaken die tot dat doel leiden, uitgevoerd zijn. Laat ons dan wachten in geloof. Laat het geloof vaak gebruik maken van de dierbare laatste belofte die in het Boek des levens staat.⁵⁹ Het is een van de rijkste beloften: 'Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastiglijk. Amen.' Laat het geloof vurig deze woorden nazeggen: 'Ja, kom, Heere Jezus! De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.' Kom met Uw kracht in de zielen van Uw volk. Kom om de goddeloze wereld te overtuigen en te bekeren. Kom om Uw uitverkorenen te vergaderen. Kom om al Uw voornemens uit te voeren. Kom ten oordeel en laat al Uw volk in volmaaktheid komen tot Uw zalige tegenwoordigheid.

Aan onze gebeden moeten ook onze pogingen tot het goed van kostbare zielen toegevoegd worden. Wij moeten onze ijver en vurigheid op elke wijze van invloed of mogelijkheid aan de dag leggen om ondeugd tegen te staan en de deugd op te wekken, onze belijdenis te versieren, de zorgelozen wakker te schudden, de onbekommerden op te schrikken, de zoekende mensen te leiden, de zwakken te troosten en de afdwalenden terug te roepen. Wie zal zeggen of 'de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heeren?'⁶⁰ Wie kan zeggen of onze ogen nog eens de heerlijke dagen van de Zoon des mensen op aarde zullen zien? Hoe het ook moge zijn – allen die getrouw zijn tot de dood, zullen zeker de kroon des levens ontvangen.

Als deze brief door iemand gelezen zal worden wiens geweten tegen hem getuigt, dat hij zichzelf nog nooit aan de Heere heeft gegeven en zijn ziel nog nooit overgegeven heeft in de handen van de Zaligmaker, dan zou ik hem door de 'ontfermingen Gods' willen bidden dat hij zich overgeeft om te zijn 'een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst'.⁶¹ is het geen genade die uw hart zou laten smelten, dat u gespaard bent te midden van de verwoestingen van de dood die om u heen te zien waren? Dat u niet in uw zonden afgesneden bent? En dat u niet in hopeloze ellende verkeert, maar nog steeds de oproepen en nodigheden van het Evangelie mag hebben? Elk beginsel van genade zou u toch zeker wel doen voornemen dat u, in de kracht van God, nu voor Hem zult zijn en niet voor iemand anders? Ik beveel u aan Zijn genade en mijn gedurige gebed is dat u door Hem in vrede gevonden mag worden. Broeders, bid voor ons.

Vaarwel.

Uw liefhebbende predikant,
Ashbel Green.

⁵⁸ 2 Petr. 3:8.

⁵⁹ Openb. 22:20.

⁶⁰ Hand. 3:19.

⁶¹ Rom. 12:1.

Tot geloof gekomen

Door

James Fraser van Brea

Bron: Memoirs of the Rev. James Fraser of Brea, blz. 68; Sect. III.

De Heere heeft mijn tegenwerpingen door Zijn grote macht duidelijk en volkomen beantwoord. Hij heeft grote moeite gedaan om mij in de Heere Jezus te doen geloven en tot Hem te laten komen. Niet alleen om vrede en vertroosting te ontvangen, maar ik ben ook gekomen om Hemzelf en om heiligmaking. En dit tot wegneming van de zonden. Niet slechts enkele, maar alle zonden. Bovenal ben ik tot Hem gekomen opdat Hij mijn goddeloze natuur weg zou nemen. Ik achtte de ware gelijkvormigheid met en het genot van God de grootste genade en de natuurstaat het grootste kwaad. Hierdoor kon ik mijn geloof onderscheiden van dat van de schijngelovigen.⁶²

Mijn liefde, geloof, lijdzaamheid (geduld) en gehoorzaamheid werden beproefd door de stormwinden van de verzoeken, in het bijzonder de inwendige verzoeken. Toch is mijn boog, door de kracht van Christus, niet verbroken, maar Hij heeft mijn kracht vermeerderd. Daarom denk ik dat ik op de Rots gefundeerd ben.⁶³

Ik ben erachter gekomen dat de Heere, toen Hij mij tot Zich trok, dezelfde weg bewandelde die Hij inslaat om anderen tot Zich te trekken. Ik heb namelijk gezien dat Hij mijn verloren staat van nature aan mij ontdekt had, mijn afstand van, en vijandschap tegen God, alsook mijn woestheid. Hij liet mij voelen dat dit het grootste kwaad was. Hij heeft mij mijn onbekwaamheid om mijzelf te helpen ontdekt, Hij ontdekte mij aan de verdorvenheden van mijn hart en de ongenoegzaamheid van het betrachten van de plichten. Hij vermoeide en belastte mij met mijn hart en wegen, om mij zodoende volkomen te laten wanhopen met betrekking tot mijzelf en mijn wegen. Hij liet mij op een verborgen wijze op Hem hopen. En nu, terwijl ik vergaan was en de rechtvaardigheid van de Heere erkende, werd ik, met veel moeite en door een berg van tegenwerpingen heen, ertoe gebracht om tot Christus te komen en in Hem te geloven tot vervulling van al mijn gebreken, in het bijzonder het gebrek aan Hemzelf. Ik heb hierover Zijn belofte ontvangen. Dat heeft mij tevredengesteld en rust gegeven voor mijn vermoeide ziel. Daarom zie ik nu dat Zijn Woord mijn blijvende zekerheid is, de Heere mijn Licht, Kracht, vertroosting en Heerlijkheid is. En zo werd ik door de almachtige kracht ertoe gebracht om tot Hemzelf te komen door de waarborg en autoriteit van Zijn Woord, ja, voor alle zaken. Hij zal mij daarom niet verwerpen, noch het werk van Zijn handen. Omdat ik geroepen ben, zal ik ook gerechtvaardigd en verheerlijkt worden.⁶⁴

Een kerncitaat uit de levensbeschrijving van Fraser

Hoe God mij tot Zich trok en mij met Hem verenigde door het geloof

Ik kon voor mijzelf wel waarnemen dat de zaden van genade en het geloof voor die tijd al aanwezig waren. Toch leefde ik meer op mijn gevoel dan op welke andere wijze dan ook. Daarom viel ik en stond ik weer op, naarmate het naar mijn gevoel beter of slechter met mij ging. Het was als een zee, wier golven op en neer gaan. Het was het voornemen van de Heere om mij te bevestigen. Daarom sloeg Hij mij uit mijn gevoel. Hij leerde mij een uitnemender weg, namelijk het leven door het geloof.

Ik wist wel dat er een rust was. Feitelijk wist ik er maar weinig van. Ik dacht alleen dat het een staat van voortdurende vreugde en leven was, waar de Geest voor altijd getriomfeerd zou hebben over het vlees en waar alle handelingen zuiver en rein zouden zijn. En zo droomde ik net als de Joden en de discipelen van een hemel op aarde, hoewel het dan geen aards koninkrijk zou zijn.

⁶² *Bekeer u, o Israël! tot den HEERE, uw God, toe; want gij zijt gevallen om uw ongerechtigheid. Neem deze woorden met u, en bekeer u tot den HEERE; zeg tot Hem: Neem weg alle ongerechtigheid, en geef het goede, zo zullen wij betalen de varren onzer lippen.* Hos. 14:2; Micha 3, het hele hoofdstuk.

⁶³ *Hij is gelijk een mens, die een huis bouwde, en groef, en verdiepte, en leide het fundament op een steenrots; als nu de hoge vloed kwam, zo sloeg de waterstroom tegen dat huis aan, en kon het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond.* Luk. 6:48.

⁶⁴ *Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.* Joh. 6:37.

En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Rom. 8:30.

Maar datgene wat de ware rust is, waar degene die gelooft, binnen is getreden, kwam zelfs niet in mijn gedachten op. Ik dacht namelijk dat het geloof een of andere buitengewone vervoering was en ook het zien van Christus met grote helderheid en heerlijkheid. Ik dacht dat dit het geloof was, of de grond ervan. De Heere kwam echter in het zachte suizen van de wind. Christus groeide *als een wortel uit een dorre aarde*.⁶⁵ Werkelijk, het fundament van deze tweede tempel was voor het zicht minder glorieus dan de eerste tempel. O, hoe ver zat ik ernaast!

Het kwam niet echt in mijn gedachten op dat zo'n dode, blinde, vleselijke, zondige ziel geroepen zou moeten worden om te geloven en met het volste vertrouwen zou moeten steunen op Christus. En dat zonder enig teken uit de hemel, maar op de naakte waarborg van Zijn Woord in de Schrift. De manier en wijze waarop ik hiertoe ben gekomen zal ik nu opschrijven. Dit was de tiende en laatste stap van mijn herstel.

Ik kon geen rust vinden in de beoefening van de overgave van mijzelf, door de redenen die ik hierboven heb opgeschreven. Daarom begon ik heel erg treurig en troosteloos te worden. Net als de wagens van Farao kwam ik zeer moeilijk vooruit. Ik bleef wachten in het gebruik van de middelen. Op een dag las ik in de Bijbel de tekst die aan de beurt was. De woorden waren uit Hag. 2:18: *Ik sloeg ulieden met brandkoren, met honigdauw en met hagel, al het werk uwer handen; en gij keert u niet tot Mij, spreekt de HEERE*.

Ik paste dit op een geestelijke wijze toe. Ik dacht: God heeft mij neergeworpen in al mijn werken, plichten, voornemens en geloften. En nog ben ik niet tot God wedergekeerd. Waarin ben ik niet tot Hem wedergekeerd?⁶⁶ Wat houdt het wederkeren tot Hem in? Hoe zal het gaan? Heb ik mijn zonden niet verlaten? Heb ik niet getreurd, gebeden, gelezen en gemediteerd? Wat blijft er nog over om te doen? Welke plicht en welk middel geringschat ik? Welke moeiten die ik kon doen heb ik niet gedaan? Ik sloeg daarom mijn ogen op al mijn plichten. Terwijl ik zo aan het zoeken was, kwam er een gezegende suggestie in mijn gemoed, namelijk dat ik mijn hele leven lang de plicht van het geloven gering geschat had en dat ik niet door het geloof tot God was wedergekeerd. Daarom zal God je altijd neerslaan in alle werken van jouw hand, want *zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen*.⁶⁷ Het gebrek aan geloof, ja alleen *dit* gebrek heeft al je pogingen vernield. Het geloof, dacht ik verwonderd, wat is dit? Wat? Moet ik geloven, ik, die zo wild, zo onvoorbereid, zo dood ben en die zo weinig hoogachting heeft voor Christus? Dat kan niet waar zijn. Heere, bewaar mij voor bedrog. Ja, het geloof, waar zoveel over is gesproken in de Schrift en waarvan je zo weinig weet. Dat is de hoofdenade, zei de Geest. Deze zaken maakten het op een of andere manier bevattelijk voor mij.

In de tweede plaats werd ik ertoe gebracht om deze volgende zaken te overwegen. Ik kwam erachter dat het geloof een grote plaats inneemt in de godsdienst. Wanneer ik naar mijzelf keek, zag ik dat ik dat heel weinig beoefend had. Ik was er net zo'n vreemdeling van als de discipelen⁶⁸ waren van de kennis van de Heilige Geest. Ik wist niet wat het was en ik had het voorheen niet beoefend of er op onderscheiden wijze en met helderheid over horen spreken. Nee, ik wist niet dat het mijn plicht was. Dit kwade beginsel bleef mij bij, namelijk: ik geloofde dat niemand zou geloven, dan degenen die daar zo en zo geschikt voor waren en dat de grond daarvan een gevoelige openbaring van heerlijkheid was. Ik dacht dat ik in mijn gevangenis moest liggen om daar te treuren, totdat ik dit voorgenoemde kon vinden.⁶⁹

De Heere overtuigde mij volkomen dat ik moet geloven en dat het de plicht is van eenieder. Zoals ik eerder al zei, dacht ik dat alleen personen die zo en zo geschikt waren, verplicht waren te geloven. Maar de genadige Heere maakte Zelf deze knoop los door mij tot Zich te roepen en mij te overtuigen dat het mijn plicht was om zo te handelen. Daardoor werden de ketenen verbroken waarmee de Satan mij voor een lange tijd gebonden had en mij weggehouden had bij de onderscheiden beoefening en het leven van het geloof. Wat het wonderlijke is, is dat ik al honderd keren eerder in de preken gehoord heb dat ik moest geloven en toch was ik er tot op die dag nooit van overtuigd dat het mijn plicht was om te geloven. Ook schonk ik in het geheel geen aandacht aan die beoefening van het geloof.

De redenen waardoor ik toen overtuigd was om te geloven, of dat het geloven mijn plicht was, ja dat allen verplicht waren te geloven, waren **ten eerste** de tekst: *En dit is Zijn gebod, dat wij geloven in den Naam van Zijn Zoon Jezus Christus*.⁷⁰ Ik dacht:

⁶⁵ Jes. 53:2. *Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat*. Luk. 17:20.

Niet door kracht noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen. Zach. 4:6.

⁶⁶ *Want waarbij zou nu bekend worden dat Ik genade gevonden heb in uw ogen*. Exod. 33:16.

Gij, Die goedertierenheid doet aan duizenden, en de ongerechtigheid der vaderen vergeldt in den schoot hunner kinderen na ben; Gij grote, Gij geweldige God, Wiens Naam is HEERE der heirscharen! Jer. 32:18.

⁶⁷ Heb. 11:6.

⁶⁸ *En enige discipelen aldaar vindende, Zeide hij tot hen: Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen, als gij geloofd hebt? En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord, of er een Heiligen Geest is*. Hand. 19:1-2.

⁶⁹ *En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel: Van zonde, omdat zij in Mij niet geloven*. Joh. 16:8-9.

⁷⁰ 1 Joh. 3:23.

dan is het ook geboden en waarom zou het dan geen plicht zijn? Nee, zou het niet *het* grote gebod zijn? Betwijfel je dat het gebed een plicht is? Werkelijk waar, het is je plicht, omdat het bevolen is. Omdat ook het geloven bevolen wordt, dan is dat geloven of ontvangen van Christus ook jouw plicht, net als het gebed dat is.

Ten tweede. Goddeloze, onwedergeboren mensen wordt bevolen te geloven. Dit is het grote gebod dat meer welkom en behaaglijk voor God is dan welke plicht dan ook die je kan betrachten. *Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken?*⁷¹ het antwoord⁷² was heel erg tegengesteld aan hun verwachtingen en gedachten: *Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.* Dit is het eerste, ja het grote gebod. Het was een gebod dat personen zonder genade, zoals die Joden, aan dit bevel bond.

Ten derde. Het volgende Schriftgedeelte werd in mijn gedachten gebracht: Abraham gaf God de eer door te geloven.⁷³ Vergelijk de tekst met Num. 20:12: *Omdat gijlieden Mij niet geloofd hebt, dat gij Mij heiligtet voor de ogen der kinderen van Israël, daarom zult gijlieden deze gemeente niet inbrengen in het land, hetwelk Ik hun gegeven heb.* Wel, omdat je ziet dat het geloven God verheerlijkt, ben je verplicht om te geloven, want elk mens is verplicht God de eer te geven. Wie zal dit betwisten? Het geloof verheerlijkt God doordat het Zijn macht, goedheid en rijke genade erkent.

Ten vierde. De Geest drong dit argument op mij aan, namelijk dat de goddelozen gestraft worden vanwege het niet-geloven. Daarom is het hun plicht om te geloven.⁷⁴ *Boven dit alles zondigden zij nog, en geloofden niet, door Zijn wonderen. Dies deed Hij hun dagen vergaan in ijdelheid, en hun jaren in verschrikking.* Zo zal Hij ook met jou doen als je niet gelooft.

Ten vijfde. Dit werd voor mij bevestigd door de eerste tekst en door middel van enige bedelingen in de voorzienigheid. Welk ander woord zou ik mijn voortdurende teleurstellingen en vruchteloze pogingen kunnen geven dan een oproep om te proberen wat dit geloven zal uitwerken? Mijn dagen waren vergaan. Van deze slag kon ik mijn zonde wel aflezen.

Hierdoor overreedde en overtuigde de Heere mij dat het mijn plicht was om te geloven. Hij rolde deze steen weg van voor het graf. Vervolgens ging Hij verder met het beantwoorden van mijn vele tegenwerpingen, die zich begonnen op te stapelen en mij weghielden van het geloven. Hier volgen enkele van de grootste bezwaren.

Ten eerste. Ik kan niet geloven. Waarom word ik dan opgeroepen om te geloven? Het is een gave van God. Waarom zou ik dan een geloof uit mijn eigen hart beitelten? Dat zal niet aangenomen worden. Het antwoord hierop was: wanneer de Heere je op deze wijze trekt en nodigt, dan geeft Hij jou ook kracht om te komen, zoals bij Lazarus, toen Hij de dode Lazarus opriep om te leven en uit het graf te komen. Je kunt trouwens ook de sabbat niet heiligen en ook niet bidden. Toch is het je plicht en je probeert die plicht naar vermogen te doen. Handel met het geloof ook zo. Het is ook niet onmogelijk voor degenen die als vermoeiden en belasten geroepen worden.

Een **tweede tegenwerping** was: ik ben bang dat ik aanmatigend bezig zal zijn. Het antwoord daarop was: het geloven in gehoorzaamheid aan een bevel is geen aanmatiging. Wanneer je Christus ontvangt en in deze handeling gelooft en rust in Hem voor vergeving van zonden, dan is dat gehoorzaamheid en dus geen aanmatiging, want het is geen aanmatiging om God te gehoorzamen. Het geloven zonder geroepen te worden, is aanmatiging en heeft geen waarborg.

Derde tegenwerping. Ik ben niet genoeg verootmoedigd. Mijn hart is dood en ik ben geheel ongevoelig voor mijn staat. Hoe kan ik dan geroepen worden tot het geloof? Het zijn toch de vermoeiden en belasten die geroepen worden om te komen? Het antwoord was: dat kan zo zijn, maar dit geeft nog geen recht om te komen. *De oproep en het bevel van God, alsmede de aanbiedingen van het Evangelie* zijn het, die recht geven. Een of andere geschiktheid geeft daar geen recht op. Ook las ik in het boek van Andrew Gray dat met degenen die vermoeid en belast zijn, eerder degenen bedoeld worden die *zullen* komen, dan dat het degenen zijn die *zouden moeten* komen. Jij bent ellendig, naakt en verwilderd. Dat is allemaal waar. Hoe kan het ook anders met je zijn, gezien het feit dat je op zo'n grote afstand geleefd hebt van Christus, Die de Fontein des levens is? Als je zou geloven, dan zou Hij je geven wat je wilt hebben. Er is geen andere weg om het leven te ontvangen dan door het komen tot Hem.⁷⁵

Vierde tegenwerping. Maar ik kan Christus niet hoog achten. Ook ben ik niet voorbereid. Het antwoord was: omdat het geloof alles uit Hem haalt, brengt het ook niets tot Christus dan de dood, blindheid en zondigheid. Kom tot Hem om de genade te ontvangen om Hem hoog te kunnen achten. Als je eens zou geloven, dan zou Christus dierbaar voor je zijn.⁷⁶

⁷¹ Joh. 6:28.

⁷² Vers 29.

⁷³ Rom. 4:20.

⁷⁴ Zie Ps. 78:32-33.

⁷⁵ *En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.* Job. 5:40.

⁷⁶ *U dan, die gelooft, is Hij dierbaar.* 1 Pet. 2:7.

Jouw leegheid is de beste geschiktheid. *Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld; en rijken heeft Hij ledig weggezonden.*⁷⁷ Er is niets anders vereist dan datgene wat jou gewillig maakt om Hem aan te nemen. Als je daarom gewillig bent om Christus aan te nemen, dan acht je Hem hoog genoeg en ben je genoeg voorbereid.

Vijfde tegenwerping. Je komt erachter dat je niet getrokken wordt door een heerlijke kracht. Het antwoord hierop was: toch zie ik dat de Heere mij in Zijn Woord werkelijk roept. Dit is net zo'n genoegzame reden voor jou als wanneer Hij persoonlijk en zichtbaar tot je kwam om dit komen van jou te verlangen. Doe daarom hetzelfde als dat wat je op zo'n moment zou doen. Zijn Woord is *een profetisch woord, dat zeer vast is.*⁷⁸ Dit Woord is vaster dan de stem die uit de hemel kwam.

Zesde tegenwerping. Maar ik zie niets goeds nadat ik geloofd heb. Het antwoord was: dat hebben de heiligen aan het begin ook niet gezien. *Hij zal ons na twee dagen levend maken.*⁷⁹ Niet door het komen tot Hem, maar door het blijven in Hem, komen er vruchten voort. Ik moet bekennen dat de Heere door middel van het beantwoorden van deze en andere tegenwerpingen mij er krachtig en op gepaste wijze, ja met een sterke hand van overtuigde dat het mijn plicht was om te geloven. O, wil Hij zo'n ondeugdelijke worm als ik aannemen? Ja, dat wil Hij, want jij bent voor Hem de meest geschikte persoon in de hele wereld om Zijn genade in te verheerlijken. De Heere achtervolgde mij onophoudelijk met deze gedachten en ik merkte dat een gevoelige kracht zich met mij bezighield.

De Heere liet mij niet alleen besluiten dat het geloven mijn plicht was in het beantwoorden van mijn tegenwerpingen, maar Hij overtuigde mij er door middel van andere beweegredenen ook van dat ik met deze plicht van het geloven *in*, en het verenigd worden *met* Christus moest aanvangen. De hoofdzakelijke redenen waren deze:

Ten eerste. Zie je niet hoe ernstig God het met je meent? Hij beveelt, nodigt en bedreigt je. Hij heeft ten laatste je blinde ogen geopend opdat je je plicht zou zien. Hij heeft al je tegenwerpingen ontknoopt en heeft nu al een lange tijd op je gewacht. O, doe toch eindelijk open en zwicht voor Zijn krachtige beweegredenen.⁸⁰

Ten tweede. Weet, dat als je deze roep niet beantwoordt, ja *snel* beantwoordt, dat Hij dan weggaat en jou achter zal laten. Dan zal er geen geklop meer zijn, maar dit hele werk zal wegsterven. Je zult dan nooit meer bekeerd worden.⁸¹

Ten derde. Niets behaagt God meer dan te geloven. Zie hoe de engelen in hun harten verwachten en wensen dat de vereniging nu zal plaatsvinden.⁸² Dit zal de Heere behagen, ondanks al het kwaad dat je Hem aangedaan hebt. Niets wat je kunt doen is zo behaaglijk voor Hem, want dit is het doel van al de bedelingen en het grote gebod. Geef nu een vergoeding voor al hetgeen je gedaan hebt.⁸³

Ten vierde. Overweeg de plicht zelf. Het is het geven van je hart aan Christus, Hem aan te nemen en in Hem te geloven. Heeft Hij zoveel moeite gedaan? Heeft Hij je verrotte gerechtigheid weggenomen en komt Hij nu om Zichzelf aan te bieden aan jou en al je tegenwerpingen te ontwarren? O, acht deze grote zaligheid toch niet gering! Geringschat welke plicht dan ook, maar vertrap de liefde niet. Liefde voor liefde is het minste dat gegeven kan worden.⁸⁴

Ten vijfde. *Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen.* Lijd en doe wat je wilt. Toch zal dit alles een gruwel zijn als het niet in het geloof gedaan wordt. Ik geef nergens acht op als dit geloof ontbreekt, zegt de Heere.⁸⁵

⁷⁷ Luk. 1:53.

⁷⁸ 2 pet. 1:19.

⁷⁹ Hos. 6:2.

⁸⁰ *Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.* Openb. 3:20.

⁸¹ *Denijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; En gij al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild hebt; Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen; Ik zal spotten, wanneer uw vreeze komt. Wanneer uw vreeze komt gelijk een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt; Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden; zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zullen Mij niet vinden; Daarom, dat zij de wetenschap geheet hebben, en de vreeze des HEEREN niet hebben verkoren. Zij hebben in Mijn raad niet bevestigd; al Mijn bestraffingen hebben zij versmaad; Zo zullen zij eten van de vrucht van hun weg, en zich verzadigen met hun raadslagen. Want de afkering der slechten zal hen doden, en de voorspoed der zotten zal hen verderven. Maar die naar Mij boort, zal zeker wonen, en hij zal gerust zijn van de vreeze des kwaads.* Spr. 1: 24-33.

⁸² *En van stonde aan was er met den engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God. (..) Ik zeg ulieden, dat er alzo blijdschap zal zijn in den hemel over een zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben.* Luk. 2: 13 en 15:7.

⁸³ *Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.* Joh. 6:28-29.

⁸⁴ *Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen?* Heb. 2:3.

⁸⁵ *Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Want die tot God komt, moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken.* Heb. 11:6.

Ten zesde. De zwaarste straffen staan het ongeloof te wachten. Als je dit aanbod daarom weigert, dan zullen al de zonden die je ooit gedaan hebt, je godslastering, het schenden van de sabbat, enz. maar vlooienbeten zijn in vergelijking hiermee.⁸⁶ Het zal voor Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn dan voor jou. Het ware beter dat je nooit gebeden zou hebben en als een wereldse atheïst geleefd zou hebben, dan tot zover te komen en te blijven steken. God zal binnenkort weggaan en je zult afzwerven en vervallen. Één tegen honderd dat je dan de zonde tegen de Heilige Geest zult bedrijven,⁸⁷ want nooit ben je verlicht geweest, tot op dit moment. Als je nu zult weigeren en deze warmte af laat koelen, dan kan het zijn dat je verhard zult worden.

Ten zevende. Bedenk dat als Christus nu in je kamer zou zijn en je met tranen in Zijn ogen zou pleiten en smeken of je Hem aan zou nemen. Ja, dat Hij zou zeggen: 'O, allerellendigste zondaar, voor al deze droefheden die Ik voor jou ondergaan heb, bezweer Ik je: bedroef mij niet langer door je ongeloof, maar ontvang Mij en Mijn aanbiedingen, om zo Mijn genade te verheerlijken.' Zou je het dan niet doen en je verwonderen over Zijn liefde? O, Christus doet dit nu in werkelijkheid.⁸⁸ Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart.

Ten achtste. Bedenk wat je hierdoor zult krijgen. Je zult leven, rust en vertroosting krijgen alsook datgene wat je tevergeefs hebt gezocht door middel van je eigengerechtigheid. Je zult door het geloof onmogelijke dingen krijgen en ook in staat zijn om die dingen uit te werken. Je dode hart zal leven. Je blinde ogen zullen Hem zien. Je lamme handen en voeten zullen opspringen en werken. Alleen door deze weg zul je vrede krijgen. Door middel van deze en andere beweegredenen lokte de Heere mijn ziel tot Zichzelf.

De Heere bevestigde de oproep van Zijn Woord door middel van passende bedelingen van Zijn voorzienigheid in mijn gemoed. Op een persoonlijke dag van verootmoediging waren namelijk Heb. 11 en de eerste zendbrief van Petrus aan de beurt, waarin zoveel gesproken wordt over het geloof. Ook gebruikte de Heere Thomas Shepard's 'Gezonde gelovige' voor mij. Ik zag dat ik dat boek tot op dat moment nog nooit begrepen had. En toen waren alle schriftgedeelten over het geloof, de verhandelingen daarover en de overdenkingen ervan zoet. Ik begon ze nu enigszins te verstaan. Nu was ik als het ware een nieuwe wereld binnengetrepen. Er was zo'n beweging in mijn geest als ik nog nooit eerder had gehad. Graag zou ik willen geloven, maar ach, ik kon het niet! Ik zag dat er een geest van weerstand was en er was blindheid in mijn ogen. Ik wist niet wat het geloven was. Ook wist ik niet in Wie ik moest geloven. Aan de ene kant spoedde en dreef de Heere mij voorwaarts door Zijn bevelen, beweegredenen, welmenende en waarachtige nodigheden, beloften en het beantwoorden van tegenwerpingen, alsook door middel van de vreselijke dreigingen wanneer ik ongelovig zou zijn. En dat deed hij snel, want alle deuren werden gesloten, behalve deze deur van het geloof. Ik kon namelijk bidden noch iets anders doen vanwege de zondigheid ervan wanneer dat buiten het geloof gedaan zou worden. Daarom betaamde het dat dit mijn eerste werk zou zijn.

Aan de andere kant werd ik als een bal heen en weer gestuiterd door mijn onbekendheid met Christus, de plicht van het geloven en de vrees voor aanmatiging en het geloven uit eigen kracht. Ik wist niet wat ik moest doen, maar stond als een zwak kind stil in de geboorte. 'O,' zei ik, 'hoe kan ik geloven? Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp en heb medelijden met mij. U bent op zo'n wonderlijke wijze met mij geweest door de grote en vreselijke woestijn en U hebt mij tot aan de grenzen van het goede land gebracht. O, help mij hier.' Soms dacht ik dat het beter was als ik nooit zo ver gekomen zou zijn. Mijn grootste bezwaar was dat ik de heerlijkheid van Christus niet zag. Hoewel ik zou moeten geloven, zou het geloof zonder deze zaak geen waar zaligmakend geloof zijn. Het zou dan slechts een dood geloof zijn. Bovendien wist ik niet wat het geloof was. 'Wel,' zei de Heere, 'vertrouw slechts op Christus om leven en liefde te krijgen, met tegelijkertijd enig vertrouwen dat Hij je zal helpen, dan zal Ik niet meer van je vragen.' Ik kreeg enige kracht om dit te doen en toen probeerde ik het. Ik zei: 'Zie, ik kom tot U, Heere. Verwerp mij niet.' Maar de Heere zei: 'Kom niet alleen om te zien wat Christus met je zal doen, maar rust tegelijkertijd op Hem en geloof vanwege Zijn goedheid dat Hij ook alles zal doen wat je nodig hebt.' 'Wel,' antwoordde mijn hart, 'omdat dat zo is, dan zal ik het maar wagen en op U werp ik mij, wat er ook van terecht moge komen.' Werkelijk, wat mij in mijn meest ernstige worstelingen voorkwam als het idee van geloven waardoor ik met Christus verenigd zou worden, was een soort van overtuiging van, en rust in, het feit dat de Heere mij goed zou doen en mij in alle dingen zou helpen. De grote zaak die op mijn hart was gedrukt, was het niet twijfelen aan Christus, in het bijzonder aan Zijn welwillendheid. Hierin rustte ik enigermate.

⁸⁶ *Ziet, gij verachters, en verwondert u, en verdwijnt; want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, hetwelk gij niet zult geloven, zo het u iemand verbaalt.* Hand. 13:41.

⁸⁷ *Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn, en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf den Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken.* Heb. 6:6.

⁸⁸ *Maar wat zegt zij? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken.* Rom. 10:8.

Naderhand werd ik hierin meer bevestigd, want in dit geval ging ik veertien dagen voort op eenzelfde wijze. Ik zocht steeds naar iets groots, maar vond niets. Toen kwam er een nieuwe tegenwerping. Die luidde als volgt: het is mijn plicht om te geloven, maar als ik werkelijk geloofd zou hebben, dan zou daar iets op gevolgd zijn. O, ik merk dat er niets op deze vereniging gevolgd is! Ik heb mijn water niet uit de Fontein Zelf gehaald. Ik ben nu net zo blind, zo dood en zo onheiligh als ooit. Ik zal dan maar weer naar mijn gevangenis terugkeren, totdat Christus komt om mij met een sterke hand te verlossen. Het schijnt immers dat ik tot Hem gekomen ben zonder waarborg en daarom werd ik ontmoedigd. Ik trok er bij wijze van spreken de wortels uit en harkte de fundamenten weer glad. De Heere echter liet mijn oog slaan op een gepast antwoord op deze tegenwerping in het boek van Thomas Shepard. Hij liet mij zien dat een ziel tot Christus kan komen, terwijl hij aanvankelijk niets ontmoet. Verder zei hij: 'Dezelfde reden (namelijk leegheid) die je bewoog om te komen, zou je moeten doen blijven bij Hem. Het gaat er bij Gods volk gewoonlijk zo aan toe, dat zij aanvankelijk niets krijgen. *Komt en laat ons wederkeren tot den HEERE, want Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen*⁸⁹ 'O,' zeggen zij, 'wij hebben niets gekregen. Wij hebben geen genezing en geen leven.' 'Nee,' zegt Hij, 'jullie mogen dan op de eerste dag niets krijgen, noch op de tweede dag: *Toch zal Hij ons na twee dagen levend maken; op den derden dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven*. Dit genas de wond enigszins.

Maar die nieuwe vrees voor aanmatiging en het vastgrijpen van een leugen, met daarbij het gevoel van onwaardigheid en de vrees om te geloven in eigen kracht, veegde alle gronden weer weg. Daarom zei ik door boosheid, vrees ongelooft en ongeduld weer: 'Ik zal weer teruggaan naar mijn gevangenis. Ik zal mijn anker weer optrekken.' En zo nam ik mij voor om een treurige en zware klacht voor God uit te storten. Echter, toen ik op mijn knieën ging en voordat ik ook maar een woord tot de Heere gesproken had, kwamen de volgende woorden in mijn gedachten: 'Ik zie dat je Mijn Zoon verwerpt en niet op Hem wilt vertrouwen. Denk je dan dat je gepiep en geklaag door Mij aangenomen zal worden? Is het niet zo dat alles wat uit het geloof niet is, een gruwel is? Je zou nog eerder kunnen denken dat je door het gebed God nog meer zal beledigen, maar denk dat de Heere voortaan nooit iets voor je wil doen, want Ik zie dat er geen geloof is. God hoort namelijk geen gebeden dan de gebeden die in Christus gedaan worden.' Hierdoor zag ik de noodzaak in van het geloof en van het doen wat ik kon. 'Wel,' zei ik, 'o Heere, omdat het zo is dat ik noodzakelijkerwijs moet geloven, dan zal ik mijn ziel zover in mijn vermogen ligt, aan U toevertrouwen, tegen gevoel en verstand in. Ik vertrouw dat U mij zult verlossen van al mijn zonden.

Hoewel dit aanmatigend geacht mag worden, zal ik toch op Hem vertrouwen.' Ik werd hierin zeer versterkt door de volgende tekst:⁹⁰ *Ziet, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?* Ook al roepen alle dingen mij toe: 'Wanhoop!' en 'Je zult sterven!' en ook al zou Hij mij vanwege mijn aanmatiging doden, dan zal ik toch op Hem vertrouwen. En nu, Heere, ik heb deze overeenkomst bezegeld en ben met U verenigd. Zend toch kracht, niet vanwege iets in mijzelf, maar omdat ik nu Uw dienstknecht ben, opdat ik U, mijn Meester, mag eren.

Ik had deze woorden amper uitgesproken, of de Heere openbaarde Zichzelf en Zijn liefde. En dit door het bewijs van mijn oprechtheid in dat verzoek. Hierin merkte ik op dat, terwijl ik mijn eigen zaak naast mij neer legde, ik genade zocht om Hem te eren. Door dit zegel van de Geest werd ik verzekerd met vreugde en vrede. Ik zei: 'Ik ben niet zelfzuchtig in het zoeken naar genade. Ik zoek genade voor Christus' doeleinden, namelijk om Hem te eren. Daarom ben ik oprecht geweest en werd ik geholpen om te geloven.' Vervolgens werden mijn ogen geopend om liefde op te merken in al Zijn bedelingen. O, dit was een hart-verrukkende beschouwing! De Heere, Die mij al zoveel vermoeiende dagen gevolgd had, rustte nooit voordat Hij Zijn werk aan mij voltooid had en totdat Hij mij tot het geloof gebracht zou hebben. O, de liefde van Christus! Als Christus geen macht zou hebben om een arme zondaar te helpen, maar slechts liefde had, dan zou Hij daar zelfs van sterven. Zodanig is Zijn liefde.

Ik zat te denken of het slechts een algemeen, of een bijzonder zaligmakend werk was. Ik ben ertoe gebracht om te geloven en te denken dat het een oprecht zaligmakend geloof was en dat wel om deze redenen:

1. Het was een geloof dat door de Heere Zelf gewerkt was, hoewel het klein en zwak was. Het was een geloof door de werking van God.⁹¹ Het was niet van mijn eigen maaksel noch door mijzelf uitgedacht. Ik denk niet dat datgene aanmatiging is, waarvan Hij mij een waarborg gaf om het te doen en hetwelk ik gedaan heb uit gehoorzaamheid aan Zijn gebod. Ook denk ik niet dat hetgeen Zijn Geest gewerkt heeft, misleiding is.

⁸⁹ Hos. 6:1

⁹⁰ Job 13:15.

⁹¹ *En welke de uitnemende grootheid Zijner kracht zij aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, Die Hij genrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt; en heeft Hem gezet tot Zijn rechter hand in den hemel. (...) Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave.* Ef. 1:19, 20; 2:8.

Zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft. Kol. 2:12.

2. Het was gegrond op het Woord en niet op gevoel. Ja, op het Woord van Zijn bevel.⁹² Het is geen aanmatiging om te geloven wat Hij beveelt.

3. Het reinigt het hart. Het zorgt ervoor dat ik genade hoogacht en begeer en dat hoofdzakelijk voor Christus' doeleinden, namelijk om Hem te eren.⁹³

4. Het vervulde mij met vreugde en vrede,⁹⁴ zodat ik vergenoegd was met mijn toestand en over de velden triomfliederen over satan liep te zingen. 'O,' zei ik, 'heb ik deze dag ooit gezien? Heb ik ooit verwacht deze dag te zien?'

5. Ik was voor dit geloof gepast gemaakt en ik was erop voorbereid, want dit vond plaats na veel verootmoediging, belasting en vermoeiing.⁹⁵ Het versterkte mij, want ik riep uit: 'Wat zal ik nu voor de Heere doen, Die mijn verdriet en benauwdheden gehoord heeft?' Deze vreugde van de Heere was mijn kracht.⁹⁶

6. Het maakte de Heere Jezus dierbaar. Ik werd ertoe gebracht om heerlijkheid, uitmuntendheid en lieflijkheid in Hem te zien. Het is een kenmerk van een gezond geloof wanneer dat geloof Christus verhoogt.⁹⁷

7. Ik werd ertoe gebracht om voor te nemen mijn geloften te betalen die ik in mijn benauwdheden en engten gedaan had. Eens op het college, toen ik onder overtuigingen was en een andere keer ter bevestiging van deze belofte, toen ik in de 'wildernis' was, namelijk: dat als de Heere mij uit de toestand waarin ik mij bevond, zou willen verlossen en mij een verzekering van Zijn liefde zou geven en mij enigermate bekend zou maken met de wegen van God en christelijke geloofsoefeningen, vooral het geloof en de lijdzaamheid, zodat ik anderen daardoor beter zou kunnen onderwijzen, en dit alles voor mijn vijftienvijftigste levensjaar, dat ik dan, als ik in het Koninkrijk zou zijn, Hem zou dienen in de bediening. De Heere hoorde mij, daarom dacht ik dat ik aan dat woord was gebonden. Toen zette ik mij er geheel toe om de Heere te dienen. In deze gestalte ging ik een week lang voort, hoewel niet in die uitzinnige vreugde, maar toch wel in die vrede en rust van mijn gemoed. Omdat mijn hart door het geloof vertrouwd werd, werd het in volmaakte vrede gehouden.⁹⁸ Vanwege mijn stervende, verdwijnende zielsgestalte zou het nooit zo'n vrede kunnen hebben.

Ondanks alles had dit geloof nog vele scheuren en gebreken. Dit moedigde Satan aan om een aanval te doen, wat hij later ook daadwerkelijk deed. Het geloof had de volgende gebreken.

Ten eerste. Het ontdekte mij minder aan de macht van God in het laten verenigen van mij met de belofte dan in het te weten komen van mijn plicht en mij tot het geloof te neigen. Veel van dit geloof was gewerkt door mijn eigen kracht, hetwelk reden was voor Satan om het door elkaar te schudden.

Ten tweede. Nadat ik geloofd had, rustte ik stiekem meer op de *handeling* van het geloof dan op het *Voorwerp* van het geloof. Hier haalde ik meer troost uit dan uit het Voorwerp – Christus, Die in het Evangelie wordt voorgesteld.

Ten derde. Ik was er meer van overtuigd dat het geloven mijn plicht was, dan dat ik verstond wat het geloven *daadwerkelijk* was. Ik kon de billijkheid ervan zien, maar niet de redelijkheid ervan. Ik was niet zo overtuigd van de gronden van het geloof en daarom was ik verward. Ik was het spoor bijster met betrekking tot wat ik moest geloven. Algemene zaken konden namelijk geen grond zijn van een bijzondere toepassing, zonder welke ik geen vrede kon hebben. Ook kon ik geen vrede hebben in slechts te hopen dat Christus mij zou verlossen omdat het geloof en de hoop mij verschillend toeschenen.

⁹² Gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen. Ef. 2:20.

⁹³ In Welken ook gij zijt, nadat gij het woord der waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid geboord hebt; in Welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte. Ef. 1:13.

En heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons en hen, gereinigd hebbende hun harten door het geloof. Hand. 15:9.

En een iegelijke, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is. 1 Joh. 3:3.

⁹⁴ Door Welken wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werket; En de lijdzaamheid bevinde, en de bevinde hoop; En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den Heiligen Geest, Die ons is gegeven. Rom. 5:2-5.

Denwelken gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt, in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verbeugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde. 1 Pet. 1:8.

⁹⁵ Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Math. 11:28.

⁹⁶ Deze dag is den HEERE, uw God, heilig; bedrijft dan geen rouw, en weent niet. Neh. 8:10.

Een blij hart zal een medicijn goed maken; maar een verslagen geest zal het gebeente verdrogen. Spr. 17:22.

⁹⁷ U dan, die gelooft, is Hij dierbaar; maar den ongehoorzamen wordt gezegd: De Steen, Dien de bouwlieden verworpen hebben, Deze is geworden tot een hoofd des boeks, en een steen des aanstoots, en een rots der ergernis. 1 Pet. 2:7.

⁹⁸ Zie de Engelse vertaling van Jes. 26:3. De Nederlandse vertaling luidt: Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op U vertrouwd.

Ten vierde. Hier volgt de reden van dit alles: hoewel het Evangelie mij mijn plicht naar de letter en helder openbaarde, was toch het Voorwerp van het geloof mij niet geopenbaard, namelijk het Verbond der genade dat *Christus zelf* gaf. Ook al had ik enige kennis van Hem als Iemand Die bekwaam was om mij te verlossen en Die als enige mijn gebreken kon vervullen, toch kende ik Hem nog niet zo onderscheidenlijk in Zijn ambten en aanbiedingen, noch in de redenen die Hij gaf van het geloven. Deze kennis kwam naderhand pas. Ik was niet zo bekend met de natuur van de absolute beloften en het bereik ervan, totdat dit mij later bekendgemaakt werd.

Ten vijfde. Ik zag te veel op iets uit Christus' leven en opstanding en werd niet zo duidelijk en onderscheiden verenigd met Hem om *Hemzelf* (ook al was die vereniging in werkelijkheid om Hem te doen).

Ten zesde. Ik verenigde mij wel met Hem om geestelijk voordeel, maar niet om tijdelijke voordelen te verkrijgen.

Ten zevende. Ik stelde de Heilige Israëls een perk,⁹⁹ want ik maakte slechts voor een tijd gebruik van het geloof, totdat het een gevoel van leven en vertroosting mee zou delen. Ik verwachtte dat dit onmiddellijk plaats zou vinden, of kort nadat ik geloofd had. Wanneer dat gevoel er kwam, dan zou er nooit meer een verandering plaatsvinden. Er zou geen gebruik gemaakt worden van het geloof, maar vanaf dat moment zouden er schone dagen zijn. Ik nam het al de dagen van de tijd, die voor mij bepaald was om te wachten, niet in aanmerking. Omdat ik de moeite en langdurige verlatingen niet achtte, blies de storm die daarna opstak, mij omver.¹⁰⁰

Het doel van deze bedeling was **ten eerste** denk ik om mij meer onderscheiden en duidelijk bekend te maken met de wijze van de inwendige¹⁰¹ roeping. Die had ik tevoren niet zo goed gekend.

Ten tweede. Om mij het leven van het geloof te leren leven en mij te spenen van het gevoel.

Ten derde. Om mij met Zijn liefde bekend te maken en om de openbaring en het bewijs ervan aan mij te schenken. Dit kwam duidelijk naar voren in dit werk: wanneer ik niet droomde van het geloof, alles dat ik hoorde mij niet duidelijk kon maken wat het was, ik ook niet aan zo'n plicht dacht en vele tegenwerpingen op mijn weg lagen, o, hoe helder heeft Hij toen die knopen ontbonden! *Hoe krachtig, hoe lieflijk, hoe onophoudelijk, hoe geduldig, hoe neerbuigend goed richting mijn zwakheid, hoe welmenend en krachtig trok Hij mij!* Opdat ik niet zou twijfelen dat het Hem behaagde wat ik gedaan had, verzegelde Hij het met de uitbotting van heiligmaking, met vreugde en verzekering. Echter, in niets ben ik meer verzekerd dat het waar geloof was, dan door het feit dat de Heere het steeds bewaarde, ondanks alle verzoeken. Als ik een kind was, toen heeft Hij mij liefgehad, Hij leerde mij gaan; Hij nam mij op Zijn armen.¹⁰² Hij verscheen in dezen als de Hoofdwerker.

Ten vierde. Het was Zijn doel om mij tot rust te brengen, wat ook door het geloof is. Het is geen rust van de arbeid, of van verzoeken, benauwdheden, droefheid en nu en dan af te zwerven, maar een rust in zekerheid en gegrond te zijn, zodat er geen vrezen meer zijn. Totdat de ziel verenigd wordt met Christus, heeft zij nooit enige reden tot zekerheid of vrede. Maar als dat wel het geval is, dan heeft hij kracht om zijn plichten uit te voeren, een balsem tegen de prikkel (angel) van de zonde in het geweten, een ongetwijfeld bewijs en zekerheid voor de hemel en een niet te betwijfelen Sterkte om naartoe te vluchten in alle gevallen van uiterste nood. Nu wordt hij niet meer als een golf op de zee heen en weer geslagen, maar vastgezet in het Middelpunt.

Hier kan ik het volgende uit afleiden. **Ten eerste.** Eer dat een ziel ooit kan geloven, moet hij geroepen zijn door God.¹⁰³

Ten tweede. Het onmiddellijke doel van de inwendige roeping is het ontvangen van Christus door het geloof, of het geloven in, en rusten op Hem voor alle dingen,¹⁰⁴ want hoewel gezegd wordt dat de heiligen tot de hemel, rust en

⁹⁹ *Want zij kwamen alweder, en verzochten God, en stelden den Heilige Israëls een perk.* Ps. 78:41.

¹⁰⁰ Deze laatste twee zinnen zijn lastig te vertalen vanwege de oude Schotse uitdrukkingen. De oorspronkelijke zinnen luiden:

'I did not lay my account to wait all the days of my appointed time; and, therefore, not laying my account with trouble and long deserts, the storm that thereafter blew overthrew me.'

¹⁰¹ Engels: *effectual*, doeltreffend.

¹⁰² *Als Israël een kind was, toen heb Ik hem liefgehad. (..) Ik nochtans leerde Efraïm gaan; Hij nam ze op Zijn armen, maar zij bekenden niet, dat Ik ze genas.* Vgl. Hos. 11: 1, 3.

¹⁰³ *En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen.* Rom. 8:30.

Den geroepenen heiligen. 1 Kor. 1:2.

Keert weder, gij afkerige kinderen! Ik zal uw afkeringen genezen. Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de HEERE, onze God! Jer. 3:22.

¹⁰⁴ *Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezondend heeft.* Joh. 6: 28, 29.

En zond zijn dienstknechten uit, om de genoden ter bruiloft te roepen. Math. 22: 3. O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk! Jes. 55:1.

heiligheid geroepen worden, is dit toch niet het onmiddellijke doel van de inwendige roeping. Het is, zoals ik eerder al zei, het ontvangen van Jezus Christus en alle dingen die vrij aangeboden zijn in het Evangelie.

Ten derde. Omdat het God is Die roept, is het ook God Die deze roep ook doet beantwoorden. Het schepsel is slechts lijdelijk.¹⁰⁵

Ten vierde. Deze roep wordt zowel inwendig als uitwendig in onze geest gebracht. God handelt met het hart, want de uitwendige roeping alleen zal het nooit doen. *Daarom, ziet, Ik zal haar lokken, en zal haar voeren in de woestijn; en Ik zal naar haar hart spreken.*¹⁰⁶

Ten vijfde. Deze roeping is een heerlijke roeping, gezegd met majesteit en autoriteit. Omdat het de Heere is Die roept, stempelt Hij Zijn Eigen Naam erop, zodat de ziel weet dat het God is Die hem onder handen neemt. En zo: *Waar het woord des konings is, daar is heerschappij; en wie zal tot hem zeggen: Wat doet gij?*¹⁰⁷

Ten zesde. Deze roeping is in of door het Woord¹⁰⁸ en vindt niet plaats door middel van dwaze enthousiasterij, bijgeloof, of de voorzienigheid op zichzelf beschouwd. Door het Woord werd ik van mijn plicht om te geloven overtuigd. Het Woord verschaft mij beweegredenen en ontknoopte mijn tegenwerpingen – al mijn waarborgen kwamen uit het Woord.

Ten zevende. Het geloof is niet het liefhebben van Christus, of het tevreden zijn om Hem aan te nemen, want dat is alreeds gewerkt (het liefhebben van een persoon en tevreden te zijn om met hem te trouwen, is nog geen huwelijk, het is slechts van plan te zijn om in een huwelijk te treden). Het is ook niet het geloof dat Hij machtig is om te verlossen, noch het hopen, maar het is in Christus te geloven, dat hij de jouwe is en dat Hij Zichzelf en alle dingen aan jou zal schenken. Wanneer je op zo'n wijze gelooft, dan heb je het. Het is een hartelijk toestemmen en een bijzondere toepassing van de beloften, die Christus en alle weldaden schenken. Als er maar een bijzondere en hartelijke toestemming van het Evangelie is, dan is dat geloof. Degene tot wie het Evangelie nog nooit zó gesproken heeft, heeft het Evangelie nog nooit gehoord. Ik heb er ergens anders uitvoeriger over gesproken, nu deel ik slechts mijn ervaring mee.¹⁰⁹

Ten achtste. De gronden van het geloof zijn het bevel van God, het aanbod in het Evangelie, maar in het bijzonder de bekendmaking en belofte van het Evangelie, die in die tijd nog niet aan mij bekend waren gemaakt.¹¹⁰ De predikanten van het Nieuwe Testament smeken allen om met God verzoend te worden, gegrond op dit woord: *Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt.*¹¹¹ Dit is de rationele grond voor het geloven. Het bevel is de morele grond van het geloven, het is God Die Christus om niet geeft en Hem zonde maakt, alsook ons verbond. Hij vergeeft in Zijn Naam. Het Evangelie maakt dit bekend. Daarom is het ook meer dan een naakt aanbod.

Ten negende. Hoewel het de plicht van allen is om te geloven en voorbereidende hoedanigheden geen recht tot geloven of recht op Christus geven, wordt toch Christus nooit krachtig¹¹² geopenbaard tot verlossing van een ziel, totdat de ziel enigermate ontdekt wordt aan haar leegheid, gebrek aan eigengerechtigheid. Blinden en lammen worden gedwongen te komen.¹¹³

¹⁰⁵ Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; **opdat** gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht. 1 Petr. 2:9.

¹⁰⁶ Hos. 2:13. Zie verder ook Jer. 31:33: *Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.* En ook 2 Kor. 3:3: *Als die openbaar zijt geworden, dat gij een brief van Christus zijt, en door onzen dienst bereid, die geschreven is niet met inkt, maar door den Geest des levenden Gods, niet in stenen tafelen, maar in vlezigen tafelen des harten.*

¹⁰⁷ Pred. 8:4.

¹⁰⁸ *Doch zij zijn niet allen het Evangelie gehoorzaam geweest; want Jesaja zegt: Heere, wie heeft onze prediking geloofd? Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.* Rom. 10:16, 17.

¹⁰⁹ *Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben.* 1 Tim. 1:15.

¹¹⁰ *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.* Math. 11:28.

Want God was in Christus de wereld met Zichzelven verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende; en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege: laat u met God verzoenen. Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zonden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. 2 Kor. 5:19-21.

¹¹¹ 2 Kor. 5:21.

¹¹² Hier staat in het Engels weer: *effectual*, doeltreffend.

¹¹³ *Ga haastelijk uit in de straten en wijken der stad, en breng de armen, en verminkten, en kreupelen, en blinden hier in. (..) En de heer zeide tot den dienstknecht: Ga uit in de wegen en beggen; en dwing ze in te komen, opdat mijn huis vol worde.* Luk. 14:21, 23.

Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Math. 11:28.

En Jezus zeide: Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat degenen, die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden. Joh. 9:39.

Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot de verstandeloze zegt Zij: Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van den wijn, dien Ik gemengd heb. Spr. 9:4-5.

Ten tiende. De ware verootmoediging bestaat niet in wettische verschrikkingen. Iemand die genoegzaam verootmoedigd is vanwege de zonde, kan toch denken en voelen dat hij dood is. *HEERE! Waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen, waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vrezen?*¹¹⁴ Ook bestaat de ware verootmoediging niet in het voortduren van de verschrikkingen. Anders zouden de verdoemden in de hel het meest verootmoedigd zijn. Het is eerder de overtuiging van het gebrek aan alle dingen. Deze overtuiging doet verschillende zaken oprijzen: een ontevredenheid met betrekking tot de huidige toestand, wanhopen aan zichzelf en een rechtvaardigen van God in alle zaken. Ja, de meest waarachtige voorbereidingen voor Christus zijn het gevoel en de overtuiging van ondeugdelijkheid, schuld, dodigheid, hardheid, blindheid en een vermoed zijn van de wereld, de plichten en het zieke hart.

Ten elfde. Het hart dat werkelijk verootmoedigd is, moet geraakt zijn door de oorspronkelijke verdorvenheid, hart-plagen en de staat van afstand van God en vijandschap.¹¹⁵

Ten twaalfde. Hoewel allen verootmoedigd worden, worden allen toch niet op eenzelfde wijze verootmoedigd en ook al worden alle gelovigen tot Christus getrokken en met Hem verenigd, zij worden toch niet op eenzelfde wijze getrokken tot Christus. Voor sommigen wordt als het ware de hemel geopend. De Heere openbaart de heerlijkheid van Jezus aan hen. Daarom verlaten zij alles zonder enige weerstand en vliegen zij naar Hem toe.¹¹⁶ De ziel is zó overweldigd, dat zij niets anders kan dan de Heere Jezus vastklampen. Anderen zijn weer onder zware verschrikkingen. Zij worden tot aan de hel toe gebracht en verward met ontzettingen. Voor hen is Christus lieflijk als Een Die hen van toorn en hel verlost. De noodzaak doet hen vluchten naar de vrijstad.¹¹⁷ Sommigen hebben gevoel van een dood, blind en leeg hart. Zij vluchten tot Hem om leven en ogenzalf te krijgen. Dit is meer hun oogmerk.¹¹⁸ Weer anderen komen erachter dat zij niet kunnen komen. Zij verlangen dat de Heere het doen zal.¹¹⁹ Sommigen zijn zich bewust van het bevel. Wanhopig wagen zij te komen. Hun geloof is een daad van gewilligheid.¹²⁰ Er zijn mensen die tot Christus komen en zij klampen aan Hem vast door verwachting, hoop en verlangen, totdat er een groter venster geopend zal worden in de hemel. Zij hebben Zijn belofte, dat die tot Hem komt, Hij geenszins zal uitwerpen.¹²¹ En dan ontvangen zij Christus op een heldere wijze, namelijk wanneer de Heere Jezus op zodanige wijze geschonken wordt, dat de eeuwige deuren geopend worden.¹²² Niet dat deze deuren daarvoor nog niet geopend waren. De gesteldheid van het hart was echter nog niet zo aan de dag gelegd. Een verlangen naar Christus, het geloven wat het Evangelie zegt en de hoop hierop is een waar ontvangen van Christus, ook al is het geen waarneembare ontvangst. Alleen de tijd zal de werkelijkheid ervan openbaren. Sommigen worden met Christus verenigd door middel van een huwelijkstoestemming en -verbintenis. Christus overweldigt het hart door liefde.¹²³ Anderen komen tot Christus door op Hem te zien en er zijn er ook bij wie het geloof slechts een hoop is, of bij wie het geloof daarop lijkt.

¹¹⁴ Jes. 63:17. O HEERE, God der heirscharen! hoe lang zult Gij roken tegen het gebed Uns volks? (..) Waarom hebt Gij zijn muren doorgebroken, zodat allen, die den weg voorbijgaan, hem plukken? (..) Behoud ons in het leven. Ps. 80:5, 13, 19.

¹¹⁵ En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel: Van zonde, omdat zij in Mij niet geloven. Joh. 16:8-9.

¹¹⁶ Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welken een mens gevonden hebbende, verborg dien, en van blijdschap over denzelfden, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dienzelfden akker. Math. 13:44.

¹¹⁷ En als zij dit hoorden, werden zij verslagen in het hart, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen mannen broeders? Hand. 2:37.

¹¹⁸ Opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toerlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden. Hebr. 6:18.

Red mij, HEERE! van mijn vijanden; bij U schuil ik. Ps. 143:9.

¹¹⁸ Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Spr. 9:4.

Ik heb wel gehoord, dat zich Efraïm beklagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE, mijn God! Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelven ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt, ik ben beschaamd, ja, ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb. Jer. 31:18-19.

Neem deze woorden met u, en bekeer u tot den HEERE; zeg tot Hem: Neem weg alle ongerechtigheid, en geef het goede, zo zullen wij betalen de varren onzer lippen. Hos. 14:3.

Ik raad u dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uw ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt. Openb. 3:18.

¹¹⁹ HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn. Klgld. 5:21.

Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE, mijn God! Jer. 31:18.

¹²⁰ Ziet, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen? Evenwel zal ik mijn wegen voor Zijn aangezicht verdedigen. Job. 13:15.

¹²¹ Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen. Joh. 6:37.

¹²² Heft uw hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eenwige deuren, opdat de Koning der ere inga! Wie is de Koning der ere? De HEERE, sterk en geweldig, de HEERE, geweldig in den strijd. Heft uw hoofden op, gij poorten, ja, heft op, gij eenwige deuren! opdat de Koning der ere inga! Ps. 24: 7-9.

¹²³ En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den HEERE kennen. En het zal te dien dage geschieden, dat Ik verhoren zal, spreekt de HEERE; Ik zal den hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren. Hos. 2:19, 20.

Gij mannen, hebt uw eigen vrouwen lief, gelijk ook Christus de Gemeente liefgehad heeft, en Zichzelven voor haar heeft overgegeven. Ef. 5:25.

De HEERE is mij verschenen van verre tijden! Ja, Ik heb u liefgehad met een eenwige liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid. (..) Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. (..) Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; zij zullen komen en den HEERE toegevoegd worden, met een eenwig verbond, dat niet zal worden vergeten. Jer. 31:3, 33; 50:5.

Ten dertiende. De liefde is de sleutel die het hart opent. *Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid en met den mond belijdt men ter zaligheid. En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den HEERE kennen. En het zal te dien dage geschieden, dat Ik verhoren zal, spreekt de HEERE; Ik zal den hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren.*¹²⁴ Deze liefde openbaart zich door het treuren vanwege het gemis van Hem, het verlangen naar Hem, het zich verheugen in alles dat maar op Hem lijkt en de liefde tot Zijn volk. Omdat er in Zijn volk liefde is tot Hem, zo komt die liefde ook naar buiten wanneer de Heere Zijn volk uitlokt om tot Hem te komen. Op het bevel ‘wend u’¹²⁵ is liefde gegraveerd. De Heere zoekt het zo vurig. Zijn aanbiddingen zijn zo groot om dit te winnen.

Ten veertiende. Door het geloof wordt de ziel met de Persoon van Christus verenigd. Hij is het eerste Voorwerp van het geloof, hoewel Hij niet het onmiddellijke Voorwerp van het geloof is. Hij wordt alleen met Hem verenigd en dat voor altijd. De ziel verlangt dit en treurt dat dit niet het geval is: *Neem weg alle ongerechtigheid.*¹²⁶ Als wij alleen maar tot Christus komen om Zijn weldaden te krijgen, dan is dat geen persoonlijke liefde. Tot Christus te komen, zonder tot Hem alléén te komen, is een overspelig huwelijk. Tot Hem te komen voor een tijd en niet voor *altijd*, is Christus slechts een bezoekje brengen en niet met Hem in een huwelijk te treden.

Ten vijftiende. Het hele leven van een mens is een voortdurende bekering tot God, waarin hij telkens verootmoedigd wordt onder het gevoel van zonde en steeds naderbij komt tot God met vuriger geloof en liefde. Hij wandelt dagelijks steeds meer nabij God en hij streeft naar volmaaktheid.¹²⁷ God doet Zijn werk in het hart als het ware steeds maar weer opnieuw. Hij boetseert Zijn volk dan op een nauwkeuriger wijze dan daarvoor. Het is daarom ook geen wonder dat dat ze een tweede, ja, derde en vierde bekering meemaken. Vooral wanneer men verachttert.

Ten zestiende. Het ware geloof is levendig en vruchtbaar, want het versterkt, grondt, en heiligt het hart.¹²⁸

Ten zeventiende. Er kan geloof in het hart aanwezig zijn, terwijl het voor degenen die dat geloof bezitten, niet naar buiten komt in duidelijke handelingen van het geloof. Ja, er kan wat betreft het theoretische gedeelte van de zaak grote onwetendheid zijn met betrekking tot de natuur van het geloof. Het kind leeft, terwijl hij dat niet weet dat dat het geval is. Het kan het begrip ‘leven’ ook niet uitleggen.¹²⁹

Ten achttiende. Waar God goed begint te doen, hetzij door Zich te openbaren, hetzij door levend te maken, daar zal Hij het werk niet laten liggen, maar zal Hij Zichzelf meer en meer openbaren.¹³⁰ Hij zal Zijn werk volmaken tot het einde toe.

Ten negentiende. Er kan een ware vereniging met Christus zijn, waar men toch dodigheid en hardheid voelt. Een ziek geloof is een levend geloof.¹³¹ De ziel moet in dit geval niet ver van Christus verwijderd staan.

¹²⁴ Rom. 10:10; Hos. 2:19, 20

¹²⁵ Zoals in de Nederlandse vertaling van Jes. 45:22: *Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God, en niemand meer.*

¹²⁶ Hos. 14:3. En ook Jer. 1:5: *Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend, en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd; Ik heb u den volken tot een profeet gesteld.* [Staan hier misschien niet de juiste verwijzingen van deze tekst? De meeste foute verwijzingen en drukfouten konden wel gecorrigeerd worden].

Gij zijt ons geweest een Toevlucht van geslacht tot geslacht. (..) Keer weder, HEERE! tot hoe lange? en het berouwe U over Uw knechten. Ps. 90:1, 13.

¹²⁷ *Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.* Math. 18:3.

Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude; en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broeders. Luk. 22:32.

Mijn zoon! geef mij uw hart, en laat uw ogen mijn wegen bewaren. Spr. 23:26.

Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u. Hoogl. 4:7 ev.

Zij doorzoeken allerlei schalkheid; ten uiterste doorzoeken zij, wat te doorzoeken is; zelfs het binnenste eens mans, en het diepe hart. Ps. 64:7. [Staan hier misschien niet de juiste verwijzingen van deze tekst?]

¹²⁸ *En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is.* 1 Joh. 3:3.

En heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons en hen, gereinigd hebbende hun harten door het geloof. Hand. 15:9.

¹²⁹ *Indien gijlieden Mij gekend hadt, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben; en van nu kent gij Hem, en hebt Hem gezien. Filippus zeide tot Hem: Heere, toon ons den Vader, en het is ons genoeg.* Joh. 14:7, 8 vergeleken met hoofdstuk 5: 16, 17; Hand. 19:2: *En daarom vervolgden de Joden Jezus, en zochten Hem te doden, omdat Hij deze dingen op den sabbat deed. En Jezus antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook. ..En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet geboord, of er een Heiligen Geest is.*

¹³⁰ *Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan.* Joh. 13:7.

Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan het mosterdzaad, hetwelk een mens heeft genomen en in zijn akker gezaaid. Math. 13:31.

¹³¹ *En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.* Joh. 5:40 [Wordt Joh. 9:40-41 bedoeld?]: *En dit hoorden enigen uit de Farizeën, die bij Hem waren, en zeiden tot Hem: Zijn wij dan ook blind? Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: Wij zien; zo blijft dan uw zonde.*

Jezus zeide tot haar: Ik ben de Opstanding en het Leven; die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven. Joh. 11:25.

Ten twintigste. Het Koninkrijk der hemelen komt, hetzij uitwendig of inwendig, *niet met uiterlijk gelaat*.¹³² De grondlegging van de tempel kan een reden zijn om te treuren vanwege de kleine heerlijkheid die erin gezien wordt: het is de dag der kleine dingen. Uit een kleine fontein kan een grote stroom voortkomen. De Heere komt niet in de donder of in een aardbeving, maar in het zachte suizen van een zachte stilte.¹³³ Met Naäman denken wij dat, wanneer de Heere komt, Hij dan zal verschijnen in zichtbare heerlijkheid, wat Hij soms ook werkelijk doet. Toch wordt Zijn stem in andere tijden niet gehoord in de straten. Hij groeit als een wortel uit een dorre aarde¹³⁴ en men ziet weinig schoons in Hem. Hoe klein was het begin van het leven van geloof toch!

¹³² Luk. 17:20.

¹³³ 1 Kon. 19: 11-13.

¹³⁴ Jes. 53:2.

Waar en vals geloof

Door

James Fraser van Brea

Aandeel in het verbond der genade

James Fraser is hierna nog gegroeid in het geloof, maar heeft ook te kampen gehad met zware bestrijdingen en verzoeken, waaruit hij ook verlost is geworden; hij is veracht in de genade en is twee jaren lang geplaagd geweest met benauwdheden; is hersteld door het geloof, waarna hij weer beproefd werd. Ook verachtte hij weer, waarna hij hersteld werd. Hieronder nog een fragment uit section v; 'Mijn herstel uit verachtingen en benauwdheden.' Blz. 125. Dit stuk sluit mooi aan op bovenstaand stuk over het geloof. Het hele boek van Fraser is het lezen waard en kan bij de uitgever Banner of Truth gekocht worden: Scottish Puritans; select biographies; deel 2; samengesteld door W.K. Tweedie. Ik heb zelf een online gescand boek gebruikt, vandaar dat de paginanummering anders is.

Ik ontdekte een wonderlijke en grote diepte in het verbond der genade en werd heel erg verlicht en versterkt door de wijdsheid, vrijheid en uitnemendheid ervan. Ik zag dat het een hele redelijke zaak was om te geloven. Onder de vele overdenkingen die mij versterkten, zal ik de volgende noemen. God eiste van mij niets anders dan tevreden te zijn. Als ik tevreden zou zijn, dan had ik geen reden om te twijfelen. Waarom treur ik vanwege het gemis van Christus, zei ik, als ik niet tevreden zou zijn? Ik dacht, veronderstelde en maakte de toepassing in mijn ziel, dat als Christus neer zou dalen uit de hemel om zo'n verbond op te stellen waarin Hijzelf en alle dingen beloofd werden, zou ik dan gewillig zo'n verbond ondertekenen? Op een avond begon de Heere dit heel krachtig en helder toe te passen. Waarom doe je dit niet? Het was een avond om nooit meer te vergeten. Nadat ik in augustus een keer naar bed ging, verhelderde de Heere het verbond der genade zeer krachtig en Hij liet mij dit verbond door Zijn Geest toepassen en toestemmen (hoewel aan het begin maar flauw en zwak). Hij liet mij deze voorrechten gebruiken als zijnde de mijne. 'Zijn al deze dingen van jou,' zegt de Geest, 'waarom maak je er dan geen gebruik van? Waarom vermaak je jezelf niet in deze overvloed? Je klaagt over het gebrek aan leven, kracht en troost. Waarom kom je niet bij het vuur, zodat je warm wordt? Hier is de zekerheid van de Heere voor wat jou ontbreekt. Als je een vriend had die je van geld zou verzekeren, dan zou je blij zijn. Heb je dan niet de zekerheid van de Heere in de Bijbel? Mogen de hemel, Christus en heiligheid je dan niet bevredigen?' Dit ging gepaard met zo'n sterke wind van de Geest, dat het al mijn verwarring wegnam, mijn ziel Christus en al Zijn weldaden deed toepassen op mijzelf en al mijn tegenwerpingen zo volledig en helder oploste. Ik zag dat Christus lieflijk en bevredigend was en dat Zijn vlees waarlijk spijs en Zijn bloed waarlijk drank was. Alle vrees werd weggedreven. De voorrechten van het Evangelie schenen mij buitengewoon zoet toe, zodat ik de hele nacht in gebed, lofprijzing en verheuging doorbracht. Ik wenste nu dat het morgen was, opdat ik grote daden zou kunnen verrichten voor de Heere. Mijn hele lichaam was verzwakt vanwege de overvloed van vreugde van het geloof, dat opkwam uit mijn gevoel van een aandeel in God. Ik was zeer evangelisch in mijn handelingen en beschouwde alle handelingen als de dienst van de Heere en mijzelf en alle dingen als het eigendom van de Heere. Ik wandelde in grote vrede en verheerlijkte God. Ook probeerde ik anderen te bemoedigen. Nu begon ik te denken hoe ik de deur [van mijn hart] zou kunnen versperren om de Heere Jezus binnen te houden, zodat Hij niet meer zou vertrekken. Ik dacht dat het verbond der genade een eeuwige fontein van vrede zou zijn. Er was meer aangenaamheid in de godsdienstplichten dan gewoonlijk, meer kracht om Hem te verheerlijken en grotere vrede en rust in mijn gemoed, hoewel mijn dagelijkse afzwervingen er nog steeds waren en ik nog niet geheel bevestigd was. Een storm zou dat moeten doen. In die tijd vergaderde ik veel kennis en troost uit de werken van Thomas Goodwin, vooral in zijn boekje 'De groei van genade'. Dit boekje was als het gezicht dat ik weerspiegeld kan zien in het water, zo sterk kwam het overeen met mijn zielsgestalte.¹³⁵

James Fraser werd zes dagen later hevig aangevallen door de duivel, onder andere omdat deze vertroosting niet bleven, omdat ze niet na een diepe verootmoediging en grote verschrikkingen kwamen en omdat veel van zijn oude zonden nog bleven bestaan in zijn hart, maar hij werd er weer uitgeholpen. Hij zag dat hij niet bij het minste of geringste neergebogen moest zijn en ook dat deze benauwdheden wel eens van de duivel afkomstig konden zijn. *Wat buigt gij u neder?*¹³⁶

¹³⁵ Spr. 27:19: *Gelijk in het water het aangezicht is tegen het aangezicht, also is des mensen hart tegen den mens.*

¹³⁶ Ps. 42, 43.

Waar en vals geloof

Bron: *A treatise concerning justifying or saving faith*, James Fraser of Brea, Edinburgh, John Mosman and company, 1722, blz. 221.

Het is denk ik wel duidelijk dat het hart enigszins bewerkt moet worden door de Geest van God, voordat het kan geloven. Dit laat ons allereerst zien dat er maar weinig gezond geloof te vinden is bij de meeste belijders, omdat de harten van zeer weinigen recht vatbaar gemaakt zijn voor het ontvangen van de Heere Jezus door het geloof. Er wordt veel over het geloof gepraat en velen doen alsof zij deze dierbare gift van God bezitten. *De arm des HEEREN*, die het geloof werkt, is echter maar aan weinigen *geopenbaard*. Daarom zal ik zeven soorten mensen aanwijzen van wie niet gezegd kan worden dat er in hun harten het ware zaligmakende geloof gewerkt is. Dit omdat hun harten nooit voorbereid zijn geweest voor Christus, om zo Christus te ontvangen.

1. *Onwetende zondaars*, die nog nooit hun zonde, ellende en treurige staat van nature hebben leren kennen. Net als de mensen uit Laodicea verbeelden zij zich als in een droom dat ze rijk en verrijkt zijn. Zij hebben nooit hun armoede en naaktheid gezien, maar zijn als de Joden: wij hebben nooit iemand gediend.¹³⁷ Omdat de wet nooit gekomen is, zijn ze *zonder de wet in leven* tot op deze dag.¹³⁸ Nooit zijn aan hen de bedrieglijkheid, dodelijke goddeloosheid, ziekten en plagen van hun hart ontdekt.¹³⁹ Nooit is in hun geweten de toorn van God tegen de zonde geopenbaard van de hemel.¹⁴⁰ Daarom zijn ze zeker van zichzelf en van hun staat. Deze mensen zijn gezond en *hebben de medicijnmeester niet nodig*.¹⁴¹ Zij kunnen of willen nooit tot Christus komen om verlossing en gezondheid te verkrijgen. Het geloof is: dat de schuldige, ellendige, zieke zondaar tot Christus komt om gezondheid te verkrijgen. Hij komt tot Christus als zijnde de Zaligmaker van zondaars. En dat om vergeving en verlossing van zonde en ellende te verkrijgen. Er moet dus een zicht van de zonde zijn, eer een vereniging met Christus kan plaatsvinden. U, die tot op deze dag nog nooit achter de kwaden en plagen van uw hart bent gebracht en nooit uw grote behoefte aan Christus hebt gezien en daarom op uw hart, goede bedoelingen en verlangens vertrouwt, terwijl u nog nooit gehoord hebt van de eisen van Gods wet – u bent nog in uw zonden. Tot op deze dag hebt u nog nooit geloofd, maar leeft nog zonder de wet. De sterkgewapende heeft uw ziel nog in bezit. Alles is in vrede, totdat de toorn van God onomkeerbaar over u zal losbarsten.¹⁴² U ziet tot wie Christus is gekomen om hun Zaligmaker te zijn.¹⁴³ Wat denkt u - wat was er de oorzaak van dat de Joden Christus verwierpen en verder gingen in hun ongeloof? O, hun antwoord is: *Wij hebben nooit iemand gediend*. Ik dank U dat ik niet ben als deze tollenaar.¹⁴⁴ De arme tollenaar ging naar huis en was gerechtvaardigd. Hoe kwam dit? Hij zag zichzelf als een arme, ellendige zondaar. *Opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij*,¹⁴⁵ eer Christus voorgesteld kan worden. Daarom is de wet een *tuchtmeester tot Christus*. *Door de wet is de kennis der zonde*¹⁴⁶
2. De onbekommerde, verharde zondaar, die door middel van lezen en goed onderwijs meer weet dan zijn naaste, maar toch niet door wet of Evangelie getroffen wordt, omdat de Geest deze waarheden nooit aan hem geopenbaard heeft. Daarom zien we dat er velen zijn die belijden dat ze zondaren zijn, ja zelfs grote zondaren, dat zij de hel verdienen, dat er geen zaligheid te vinden is dan in Christus en dat de minste zonde Gods toorn verdient. Hoe komt het dat ze er niet door geraakt zijn en ertoe gebracht zijn om een geneesmiddel te zoeken? De tekst *Ziende ziet, maar merkt niet*¹⁴⁷ is op hen van toepassing. Daarom gaan ze door in de zonde, veronachtzamen ze Christus en hun plichten, verachten ze het Evangelie, leven ze onbekommerd en zijn ze tevreden met hun toestand. Hoe komt dit? Ze weten dat ze zondig en ellendig zijn, maar zij hebben er geen *gevoel* van. Zij hebben

¹³⁷ Joh. 8:33.

¹³⁸ Zie Rom. 7:9: *En zonder de wet, zo leefde ik eertijds*.

¹³⁹ Zie Jer. 17:9: *Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja, dodelijk is het, wie zal het kennen?*

¹⁴⁰ Rom. 1:18: *Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid, en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden*.

¹⁴¹ Mark. 2:17.

¹⁴² Luk. 11:21: *Wanneer een sterke gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede*. Jes. 61:1-4: *De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis; Om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN, en den dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten; Om den treurigen Sions te beschikken dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benaamden geest; opdat zij genaamd worden eikebomen der gerechtigheid, een planting des HEEREN, opdat Hij verbeerlijkt worde. En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen weder oprichten, en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht*.

¹⁴³ Luk. 16.

¹⁴⁴ Joh. 8; Luk. 18.

¹⁴⁵ Vers 13, 14; Rom. 3:19.

¹⁴⁶ Rom. 3:20; Gal. 3:24.

¹⁴⁷ Jes. 6:9.

een historisch geloof in de waarheden van het Evangelie, maar omhelzen de beloften en Christus, die in deze waarheid vervat zijn, niet. Dit komt omdat ze nog nooit hun ellende en verlorenheid buiten Christus gevoeld hebben. Omdat hun geloof dood en harteloos is, is zij ook vruchteloos.¹⁴⁸ Het niet geloven met het hart wordt door de Heere verworpen.

3. Degenen wier harten nooit van de wereld afgebroken zijn. Ik heb er velen gekend die brulden vanwege hun gevoel van zonde, toorn en de hel, terwijl zij toch nooit van dit zondekwaad werden afgescheiden. Daarom werden ze in korte tijd weer net zo slecht als ze ooit geweest waren. Tenzij een mens op een gevoelige wijze van de ijdelheid en leegheid van zowel de wereld als de zonde overtuigd wordt, kan hij nooit met zijn hele hart oprecht verenigd worden met Christus. Onder het gevoel van toorn kan hij wel uitroepen: 'O Heere Jezus, help!', en vertrouwen dat hij door de Heere Jezus behouden zal worden, maar zijn hart is nog nooit *werkelijk verenigd* geweest met Christus. Zijn hart houdt het met de wereld. Daarom zal hij heel zijn leven op twee gedachten hinken. Hij zal niet recht met Christus wandelen en uiteindelijk zal hij geheel van Hem afvallen. *De doornen wies op, en verstikten hetzelfde*.¹⁴⁹ U hebt Christus gekozen als Priester, maar bent niet met Hem verenigd als uw Echtgenoot. Daarom zeg ik dat u tot op deze dag een vreemdeling bent van Christus als de Heere u nog nooit afgescheiden heeft van deze ijdelheden en de wereld uiterst bitter voor u gemaakt heeft, zodat u uitriep: 'O Heere Jezus, verlos mij van deze banden!' en u nog nooit tevredengesteld *met*, en verlangend *naar* Christus *alléén* geworden bent, terwijl u al uw andere liefhebbers hebt prijsgegeven. U hebt Christus maar voor een deel. Denkt u dat de Heere uw zonden weg zal nemen en Zich aan u zal bekendmaken als Man, terwijl uw hart de vuile lusten en gemakkelikheden liever hebt dan Hem?¹⁵⁰ De vriendschap met de wereld is vijandschap met God. Voordat u de parel van grote waarde kunt kopen en zich erin kunt vermaken, moet u alle dingen ervoor verkopen.¹⁵¹ David¹⁵² zegt het ook: *Wien heb ik nevens U in den bemel?* Kunt u een eerlijke, getrouwde bruid van Christus zijn, terwijl u vijf andere mannen hebt?¹⁵³ Er is geen huwelijk met Christus wanneer de eerste man nog leeft. Toch is het niet zo dat de heiligen geen afgoden meer hebben. Zij zijn immers ten dele nog vleeselijk. Daarom hunkeren zij er nog naar. Maar zij staan hun hunkeringen niet toe. Hun liefde tot Christus is groter dan hun liefde tot de afgoden. Uiteindelijk zal Christus de troon bestijgen. Soms worden zij verdrukt door de afgoden en zij onthalen deze niet van harte. Door het geloof strijden zij tegen de wereld en overwinnen zij de wereld dagelijks. Zij zijn bedroefd dat zij ook maar één verkeerde blik werpen op welke afgod dan ook. Ook wil ik niet zeggen dat deze scheiding van de wereld een *voorraad* van onze rechtvaardigmaking is. Nee, alleen de Heere werkt deze gestalte in al Zijn uitverkorenen. Hij overtuigt van het kwaad van de zonde. Zo zal Hij ook overtuigen van het kwaad van de wereld. Omdat de ziel ziet dat zij geen twee heren kan dienen, God en de Mammon, daarom is zij gewillig dat Christus haar zal afscheiden van de Mammon en alle andere afgoden. Daarom roept zij het uit tot Hem om dit gedaan te krijgen. Ik verwonder mij er ook niet over dat vandaag de dag zoveel mensen Christus hun rug toegekeerd, en Hem verlaten hebben. Sommigen van hen, die eerder op een verbazingwekkende wijze bewerkt werden door de Geest, zijn nu veranderd in vervolgers. O, de reden ervan is deze: de doornen werden nooit uit hun harten gerukt, daarom zijn zij samen met hun godsdienst verstikt.

4. Degenen die tot op deze dag nog nooit overtuigd zijn geworden van hun erfzonde en -schuld, ellendige staat en hun totale onbekwaamheid om iets voor zichzelf te doen. Wanneer iemand overtuigd wordt van enkele zonden in het bijzonder en van Gods toorn, dan wordt hij mogelijk opgeschrikt. Hij roept het uit: 'Wat zal ik doen?' Toch kan het niet anders dan dat hij stiekem bij zichzelf denkt (als Gods genade het niet verhoedt): 'Het is wel waar. Ik ben een grote zondaar geweest, maar als ik me bekeer, dan is God genadig. Hoewel ik niet zo heilig kan leven, is mijn hart toch eerlijk. Ik heb goede verlangens en God zal het hart wel aannemen.' Zo vertrouwt hij op de eerlijkheid van zijn hart of hij vertrouwt erop dat hij zódanig zal leven, dat het God zal behagen. Hij zal het verkeerde dat hij heeft gedaan verbeteren en zal zichzelf uit de kuil trekken waarin hij was gevallen. Hij krijgt vrede. Als God voor hem een Zaligmaker zal voorzien *door een prijs*, zal hij op zijn beurt zich van een zaligmaker voorzien door *kracht*. Laat Christus de zaken uit het verleden maar goedmaken, dan zal hij de toekomstige zaken wel regelen. Daarom ontdekt de Heere aan de persoon [die Hij genade bewijst] de hopeloze goddeloosheid, plagen en bedrieglijkheid van het hart van de mens. Hij ontdekt zo'n grote onwetendheid, doodsheid, onbekommerdheid en godslastering, dat hij uitroept: 'O, wat ben ik een ellendig mens! Wat een broeinest van rebellie ben ik toch. Wat een riool van goddeloosheid is mijn ziel.' Dit doet de Heere door de wet in de geestelijkheid ervan voor te stellen. Welke kant hij ook opkijkt – hij ziet niets dan zonde. Soms verlaat de Geest van de Heere hem in een grote mate, zodat hij bidden noch lezen kan, nee, zelfs geen verzoeking weerstaan kan. Het is dan alsof hij een

¹⁴⁸ Jak. 2:14 *Wat nuttigheid is het, mijn broeders, indien iemand zegt, dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? Kan dat geloof hem zaligmaken?*

¹⁴⁹ Math. 13:7.

¹⁵⁰ Ps. 45:10, 11: *Dochters van koningen zijn onder Uw kostelijke staatsdochteren; de Koningin staat aan Uw rechterhand, in het fijnste goud van Ofir. Hoor, o Dochter! en zie, en neig uw oor; en vergeet uw volk en uws vaders huis.*

¹⁵¹ Math. 13:44: *Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welchen een mens gevonden hebbende, verborg dien, en van blijdschap over denzelfden, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dienzelfden akker.*

¹⁵² Asaf, in Ps. 73:25.

¹⁵³ Rom. 7:1: *Weet gij niet, broeders! (want ik spreek tot degenen, die de wet verstaan) dat de wet heerst over den mens, zo langen tijd als hij leeft?*

steen is. Daar komt nog bij dat hij zoveel zonde ziet en zo weinig voor elkaar krijgt. Hoe meer hij doet, hoe slechter hij dagelijks wordt. Het vermoeit hem en hij is werkelijk *zwaar beladen*.¹⁵⁴ Hij valt neer voor de Heere Jezus en zegt: 'O Heere, ik ben slechts een mesthoop van onreinheid en ik zie dat ik niets kan doen voor mijzelf. Ik kan niet eens één zonde wegdoen of één plicht gedaan krijgen. Ik ben *verkocht onder de zonde*.¹⁵⁵ Nee, ik kan niet met mijn hele hart tot Christus komen. Ik kan niet geloven. Daarom zal ik zonder twijfel verloren gaan, als U Uw hand niet in genade uitstrekt om mij te helpen. Help daarom, Heere Jezus en *bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn*.¹⁵⁶ Als u hier nog nooit iets van hebt gekend, dan kunt u niet tot Christus komen. U bent nog niet van uzelf en uw eigen grond afgesneden. U bent nog niet ontdaan van uw eigenwaarde. O, span u daarom in om niet alleen uw dadelijke zonden te leren kennen, maar ook uw jammerlijke, ellendige staat en dat u een veroordeelde bent. Niet alleen zondig, maar *dood* in misdaden en zonden. Ja, dat u ziet dat u geen stap kunt zetten, maar gebonden ligt in uw ketenen en als een ellendige gevangene naar het goeddunk van de duivel geleid wordt.

5. Degenen die nog nooit *der wet gestorven* zijn. Ik veronderstel dat zij niet vatbaar zijn voor Christus en er ook niet mee gehuwd kunnen zijn.¹⁵⁷ Een getrouwde vrouw kan niet tegelijkertijd met een ander getrouwd zijn, totdat haar eerste man gestorven is. En zo ook hier. Wanneer wij getrouwd zijn met de wet, wij niet der wet gestorven zijn en de wet niet aan ons gestorven is, dan kunnen wij niet met Christus gehuwd zijn. Elk mens is immers van nature dood in zonden en misdaden. Hij ziet noch gevoelt in welke toestand hij zich bevindt. De Heere komt hem tegen met een krachtige woordbediening en hij wordt opgewekt om zijn toestand te zien en om zich heen te kijken. Daarom spant hij zich in om te treuren over zijn zonden en ze te verlaten. Hij probeert de verleden zonden goed te maken bij God en hij hoopt dat God dit van zijn hand wel wil aannemen. Als hij faalt, dan wordt hij ontmoedigd, maar wanneer hij iets voor elkaar krijgt, dan hoopt hij. Nu ontdekt de Heere hem *aan*, en overtuigt Hij hem op een bevindelijke wijze *van* zijn volkomen onbekwaamheid om iets voor zichzelf te doen. Niet alleen vanwege de onregelmatigheid van zijn handelingen, maar ook vanwege de vele plagen en kwalen van zijn hart. Wat hij ook doet, zijn boosheden worden alleen maar groter. Hij ziet geen andere weg om behouden te worden dan door middel van het doen, berouw hebben en geloven (de gerechtigheid van God is dan nog niet geopenbaard). Omdat hij kracht noch genoegzaamheid in zichzelf aantreft om te doen wat God vereist, komt hij naar de Heere Jezus om kracht. Net als failliete handelaars die een doorstart willen maken en van hun vrienden gaan lenen om weer te kunnen handelen, komen zij tot Christus: '*Wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven hebbe?*'¹⁵⁸ Heere Jezus, help mij om deze verdorvenheid eronder te krijgen en die plicht te doen.' Zij hopen en geloven dat Hij dat wil doen. Als zij enige kracht krijgen, dan rusten zij daarop en hebben vrede. En als dat niet het geval is, dan hopen zij het na verloop van tijd te krijgen. Ondertussen doen zij wat ze kunnen. Wanneer de verdorvenheden blijven doorgaan, dan vertrouwen ze erop dat de Heere die uiteindelijk zal wegnemen. Wanneer zij zien dat ze tot Christus gekomen zijn om de verdorvenheden weg te nemen en treuren over hetgeen zij niet gedaan kunnen krijgen, dan vertrouwen ze erop dat de Heere dat aan zal nemen en zo hebben zij vrede. Hoewel deze mensen tot Christus komen om de genade en kracht te krijgen die ze willen hebben, zijn ze toch nog getrouwd met de wet. Zij leven in een werkverbond hetwelk geen leven kan schenken. Dit Verbond is nu afgeschaft. Al zou iemand volmaakt de wet kunnen houden, dan kan hij toch niet behouden worden, omdat het eeuwige leven niet meer met die voorwaarden verkregen kan worden. Christus is het Verbond van het volk gemaakt. Hij is het einde van de wet. Door het geloof in Hem worden wij gerechtvaardigd van alles, waarvan wij niet gerechtvaardigd konden worden door de wet van Mozes.¹⁵⁹ Wij kunnen nu geen leven meer hebben door middel van enige overeenkomst met het eerste Verbond. Anders zou Christus tevergeefs gestorven zijn. Dan zou het niet uit genade zijn. Zijn verdiensten zouden tevergeefs zijn. Daarom is dat Verbond geheel verouderd en tenietgedaan. Omdat het niet meer van kracht is, kan het ook geen leven schenken. Daarnaast vereist het volmaakte gehoorzaamheid.¹⁶⁰ Dat is onmogelijk en daarom kan men op die wijze niet op zaligheid hopen. Er is een andere weg en wijze tot verzoening met God, door welke de rijkdommen van Gods genade op een schitterende manier stralen. Daarom is het nodig dat wij stoppen te handelen met de wet. Wij moeten niet luisteren naar voorwaarden van rechtvaardigmaking door onze werken, anders kunnen wij Christus, Die in het Evangelie wordt aangeboden en voorgesteld, niet¹⁶¹ aannemen.¹⁶² Of het nu de kracht van Christus is die in ons werkt, of dat u zegt dat het een onvolkomen, oprechte gehoorzaamheid is – het is en blijft *werken* en nog eens

¹⁵⁴ Zie Math. 11:28: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.*

¹⁵⁵ Rom 7:14.

¹⁵⁶ Jer. 31:18.

¹⁵⁷ Rom. 7:1.

¹⁵⁸ Math. 19:16.

¹⁵⁹ Vgl. Hand. 13:39: *En dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt.*

¹⁶⁰ Gal. 3:10: *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.*

¹⁶¹ In de oorspronkelijke tekst staat: ... or we CAN receive Christ... Dit is denk ik een drukfout. Het moet zijn: cannot.

¹⁶² Rom. 11:5-7: *Alzo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade. En indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer; en indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer. Wat dan? Hetgeen Israël zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden.*

werken, ook al is het vanuit Christus' kracht. Op een onvolkomen wijze werkt u nog steeds en daarom is het tegenovergesteld aan geloof en genade. Voor degene die werkt, of dat nu op een volmaakte wijze, oprecht, door de algemene medewerkingen van God en kracht van de natuur of door een meer bijzondere hulp geschiedt, *wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld*.¹⁶³ Welke trap en mate van deze zaken er ook bereikt moge worden, het is en blijft *naar schuld*.

6. Degenen die wel overtuigd zijn van de noodzaak van door de verdiensten van Christus alléén gerechtvaardigd te worden en die dit inzien en toestemmen, maar deze waarheid toch niet in liefde aannemen. Hun verstand en oordeel gelooft het Evangelie door het licht ervan, maar de geestelijke heerlijkheid ervan is voor hun ogen verborgen. Daarom hebben zij het niet lief. Zij onderwerpen zich niet van harte aan de rechtvaardigheid van God en geloven niet met het hart tot zaligheid.¹⁶⁴ De hoogmoed van hun hart haat de Evangelieweg tot behoud en verwerpt deze. Dit komt omdat deze weg de mens en zijn eigengerechtigheid neerwerpt, terwijl zij tegelijkertijd Christus verhoogt. Alle roem wordt uitgesloten. Volgens Johannes 3 zijn zij niet alleen in de duisternis, maar hebben zij die ook lief. *Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben*.¹⁶⁵ U houdt er niet van om het leven van Mij te krijgen. *De duivelen geloven*, maar zij haten de waarheid die zij geloven. Degenen die verliefd zijn op hun eigengerechtigheid en getrouwd zijn met de wet, kunnen overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van Christus tot hun behoud en de noodzakelijkheid van Zijn gerechtigheid. Dit doet hen echter verdriet. Hun wil zal daar nooit door een hartelijke goedkeuring mee verenigd worden. Nee, zij haten die waarheid. Daarom zal de Heere de harten van al Zijn volk niet alleen overtuigen van de waarheid van het Evangelie, maar zal Hij hun harten ook neigen om deze weg goed te keuren en lief te hebben. Velen zijn als Paltiël, toen Michal naar David ging. Zij komen tot Christus en scheiden zich af van de wet. Zij komen wenend. Niet omdat zij zo lang zonder Christus geweest zijn, maar omdat zij zich af moeten scheiden van de wet.¹⁶⁶ Zij hebben Christus niet lief, ook al zien ze dat het noodzakelijk is om Hem te kennen. Als zij zelf mochten kiezen, dan zouden zij veel liever door de wet behouden worden (in ieder geval voor een deel) dan door Christus. Wat zij doen, is uit dwang en daarom wordt het niet aangenomen. En zo zijn er ook velen die de zonden niet verwerpen omdat zij die haten, maar omdat zij er een slechte naam door krijgen. Net als de koopman in de storm. Hij werpt zijn goederen in de zee om het schip lichter te maken en zodoende zijn leven te redden. Als u Christus alles geeft behalve liefde, dan zal alles wat u geeft, veracht worden.¹⁶⁷ Al belijdt en gelooft u nog zo sterk dat er geen zaligheid is dan in Christus – als uw hart dit niet van harte verwelkomt en goedkeurt, zult u niet aangenomen worden. *Mijn zoon, geef mij uw hart*.¹⁶⁸ De Heere zal al Zijn uitverkorenen niet alleen overtuigen van de onmogelijkheid van behouden te worden door de wet en van de noodzakelijkheid van Christus' volmaakte gerechtigheid, maar Hij zal ook hun harten verzoenen met deze verordening van God. Hij maakt ze niet alleen gewillig om het leven te krijgen en de dood te ontsnappen (iedereen zou dat wel willen), maar Hij verzoent hen ook met de Evangelieweg van behoud. Ik bedoel daarmee: Hij maakt ze zeer verblijd dat de zaligheid door zo'n kanaal stroomt die de wijsheid van God uitgedacht heeft. Zij begeren de genade in Christus Jezus aan te grijpen en hebben er behagen in. Paulus rekent deze dingen schade en drek, terwijl hij ze daarvoor gewin achtte. *En in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof*.¹⁶⁹ Hoewel het officieel geen geloof is, is het toch wel een vatbaarheid voor het geloof. Ik betwijfel het dat er naast de uitverkorenen ook maar iemand is die dit heeft en zo gevormd wordt voor het geloof en de vereniging met Christus. Wanneer de Heere mensen hiertoe brengt, dan zijn ze in de rechte Evangeliegestalte. O geliefden, beproef uzelf! Ik vrees dat er velen zijn die hier blijven steken. U gelooft het Evangelie, maar u hebt het niet lief. U wilt het leven hebben en doet er veel moeite voor, maar u wilt het leven niet graag verkrijgen *door Christus en uit genade*. U zou graag *oliebeken* en de *vrucht van uw buik* willen geven¹⁷⁰, maar u wilt niet tot Christus komen opdat u het leven zult hebben. Als u al overtuigd bent van de noodzakelijkheid ervan, dan wordt u niet door liefde, maar door vrees gedwongen te komen. Uw hart loopt de wet na en is daarmee verenigd. Daarom is het niet aan de wet gestorven en kan niet met Christus getrouwd zijn. De godzalige William Guthrie zegt: 'Het geloof is een behagen hebben in het Evangelieplan van het zaligen van zondaars.' John Owen noemt het in zijn boek over de rechtvaardigmaking 'een goedkeuring van de weg en instelling van God tot behoud van zondaars.'

¹⁶³ Rom. 4:4-5.

¹⁶⁴ Rom. 10:3, 8: *Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen. (...) Maar wat zegt zij? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken.*

¹⁶⁵ Joh. 5:40.

¹⁶⁶ 2 Sam. 3:15, 16: *Isboseth dan zond heen, en nam haar van den man, van Paltiël, den zoon van Lais. En haar man ging met haar, al gaande en wenende achter haar, tot Bahurim toe. Toen zeide Abner tot hem: Ga weg, keer weder. En hij keerde weder.*

¹⁶⁷ Hoogl. 8:7: *Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen; ja, de rivieren zouden ze niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem te enenmale verachten.*

¹⁶⁸ Spr. 23:26.

¹⁶⁹ Fil. 3:7-9.

¹⁷⁰ Mich. 6:7: *Zou de HEERE een welgevallen hebben aan duizenden van rammen, aan tien duizenden van oliebekken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?*

7. De trotse, twistende en murmurerende zondaar. De geachte Thomas Shepard zegt in zijn *Gezonde gelovige*: 'Nadat een zondaar overtuigd wordt van zonde en ellende, doet hij over het algemeen moeite om zichzelf te helen en zijn geweten te verlichten met zijn plichtsbetrachtingen en werken.' Na veel moeite, ijver en hulp zoeken bij Christus zonder die te krijgen, komt hij erachter dat dit niet werkt. Shepard zegt: '(Als de genade het niet verhoedt) begint het hart harde gedachten te krijgen van God alsof Hij onbuigzaam en streng zou zijn. Daarom twist en murmureert het tegen de wegen van de Heere.' Hij heeft al zijn zonden verlaten en door alle middelen geprobeerd om de Heere te behagen. Hij denkt dan ook dat hij nu geschikt gemaakt is voor Christus. Toch wordt hem alle genade geweigerd en misschien zal hij nooit in de gunst van de Vader aangenomen worden. Door zulke gedachten zinkt het hart in het verborgen weg onder zijn lasten. Het murmureert tegen de Heere als ware Hij onrechtvaardig, hard en wreed. Het hart eist de erfenis van de *schuld* op en niet die van de *genade*.¹⁷¹ Het grote doel van de Heere is immers de verhoging van Zijn genade en de verheerlijking daarvan. Hij wil alle vaten van barmhartigheid duidelijk laten zien dat alle gunst die hen betoond wordt, slechts naar *Zijn welbehagen* is. Hij legt de trotse, murmurerende en twistende geest in het stof en verootmoedigt die, eer Hij genade openbaart en schenkt. Het is niet tot eer van de Heere om Zijn liefde te ontdekken, totdat het met de ziel als volgt gesteld is:¹⁷²
1. De mens ligt vernederd aan de voeten van de Heere met de hand op de mond, hartelijk goedkeurend wat de Heere met hem zal doen.
 2. Hij erkent de Werkwijze van de Heere en Pottenbakker.
 3. Hij erkent dat al de genade die hij zal ontvangen, enkel uit Zijn genade zal zijn. Hij kan niet zeggen dat hij die verdiend heeft. Het zou anders ook tegen Zijn oogmerk, de verhoging en openbaring van Zijn genade strijden. Zo werkt de Heere gewoonlijk in Zijn uitverkorenen die Hij behoudt. Hij verootmoedigt hen óf door weerhoudende genade die deze trots en opstand van het hart en ontevredenheid met Zijn weg voorkomt óf door een dadelijke verootmoedigende genade die het hart laat berusten in de wil van God in het geval van het geraas van de hoogmoed. Het hart van een mens kan namelijk wel verbroken zijn en verscheurd zijn door, of onder de zonde, zodat hij met Kaïn en Judas de verschrikkingen van de hel in zijn ziel kan gevoelen, terwijl hij toch als een duivel in de hel kan zijn, die tegen de Heere raast en Hem op heftige wijze weerstaat. Wat deze smarten en verschrikkingen ook mogen zijn, als hij niet op de volgende wijze verootmoedigd is, dan zeg ik dat hij niet vatbaar is voor Christus –
 1. Als hij niet is verootmoedigd.
 2. Als hij niet is overtuigd van Gods rechtvaardigheid, soevereiniteit en wijsheid, zódanig, dat hij ziet dat het uit Zijn genade is dat hij niet is verteerd, ja dat het louter genade is als hij ooit enige gunst zal ontvangen.
 3. Dat hij onder het gevoel hiervan stil ligt onder Gods hand en zijn mond niet opendoet, terwijl hij de Heere laat doen wat Hem goeddukt.¹⁷³
- Ik zal verder niets meer zeggen. Thomas Shepard is hier in zijn *Gezonde gelovige* als zo uitmuntend, volkomen en helder op ingegaan.

¹⁷¹ Zie Rom. 4.

¹⁷² Het volgende moet niet verkeerd opgevat worden. Fraser bedoelt hier niet dat de mens eerst enige voorwaarden moet vervullen eer hij tot Christus mag komen, maar dat het ongepast zou zijn voor de Heere om Zijn genade te bewijzen wanneer een mens nog vol opstand en woede tegen God is. Het is dus nodig dat God deze opstand, etc. eerst wegneemt en de mens doet zien dat het uit genade zal zijn als God naar hem omziet. Het is niet zo dat de ziel haar ellende en ondergang zou moeten begeren, want dat is tegen de natuur. Het begeren van Gods eer is echter niet tegen een (vernieuwde) natuur. Het gevoel van lijden ging tegen Christus' natuur in, toch onderwierp Hij Zich er van harte aan als zijnde het voorwerp van Gods welbehagen. Voorbereiding is nodig, anders zou de mens na genade ontvangen te hebben, denken dat het hem toekwam en de Heere niet met recht anders zou kunnen handelen. Het is waar dat men slechts zóveel voorbereidend werk van de wet nodig heeft, als dat het ze Christus nodig doet hebben, en niet meer. Maar toch zal God ze ertoe brengen dat ze met koorden van veroordeling om de hals zullen komen en roepen 'Onrein, onrein.' Zij erkennen dat alle gunsten van God *uit genade* zijn. Niet meer verootmoediging wordt vereist en niet minder is nodig. Het bevel van God maakt het onze plicht om Christus te ontvangen. Ook wordt ons onderwerping bevolen. Het voorstellen van de gerechtigheid en soevereiniteit van God, waarbij de mens Zijn gerechtigheid getoond wordt, zorgt ervoor dat de ziel zich nederig en stil onderwerpt aan Zijn wil. Het is een zeer goed middel om die ziel tot Christus te trekken. Door de wet wordt men van zonde en ellende overtuigd en worden hindernissen, zoals onwetendheid en onbekommerdheid, weggenomen. Om kort te zijn: Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Zie verder in dit boek van Fraser over de rechtvaardigmaking, blz. 196-221.

¹⁷³ Rom. 3:19: *Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij.* Luk. 15: 18, 19: *Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel, en voor u; En ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als een van uw huurlingen.* Jak. 4:6, 10: *Daarom zegt de Schrift: God wederstaat de bovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade. (..) Vernedert u voor den Heere, en Hij zal u verhogen.* Mich. 7:9: *Ik zal des HEEREN gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd; totdat Hij mijn twist twiste, en mijn recht uitvoere; Hij zal mij uitbrengen aan het licht; ik zal mijn lust zien aan Zijn gerechtigheid.* Lev. 26:40-42: *Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden, en de ongerechtigheid hunner vaders met hun overtredingen, waarmede zij tegen Mij overtreden hebben, en ook dat zij met Mij in tegenheid gewandeld hebben. Dat Ik ook met hen in tegenheid gewandeld, en hen in het land hunner vijanden gebracht zal hebben. Zo dan hun onbesneden hart gebogen wordt, en zij dan aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen hebben; Dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond met Jakob, en ook aan Mijn verbond met Izak, en ook aan Mijn verbond met Abraham zal Ik gedenken, en aan het land zal Ik gedenken.*

Tegenwerpingen met betrekking tot het komen tot Christus beantwoord.

Door Ralph Erskine

Tegenwerping nr. 10. Tegenwerping die voortkomt uit de zwakheid van het schepsel en van de middelen. ‘Wat,’ zegt u, ‘Ik heb geen kracht om te geloven. Ik heb geen kracht om te bidden en geen hart om de godsdienstplichten te volbrengen. En als ik het al probeer, dan heb ik er geen voorspoed in en kan ik er geen voordeel uit trekken.’ Hier zijn twee tegenwerpingen. Ik zal ze verdelen om zo een gepaster antwoord te kunnen geven.

Wel dan, het eerste gedeelte van de tegenwerping is: ‘Ik heb geen kracht om te geloven noch kracht om Christus aan te nemen. Ik heb zelfs geen hart om te bidden om geloof.’

Antwoord: Het is goed voor u te weten dat u volkomen onmachtig bent om te geloven. Degenen die denken dat zij uit zichzelf wel gemakkelijk kunnen geloven, verwarren het geloof van de werking Gods met hun eigen dromen en de sterke inbeelding van hun eigen brein. Maar hoewel u zegt dat u geen kracht hebt, moet u toch zien dat de kwaal eerder ligt aan het feit dat u geen wil hebt om te geloven. Als u gewillig gemaakt zou zijn, dan zou u er ongetwijfeld achter komen dat u te zijner tijd bekwaam gemaakt zult worden.

Daarom: smee om nog een andere trekking van almachtige genade, om u gewillig te maken op de dag van Zijn heirkraft. Zelfs al zegt u dat u niet kan smeken en dat u geen hart hebt om te bidden. Het is misschien uw genade dat uw handen leeg gelaten worden, opdat u geen Christus zult maken van uw godsdienstplichten, of een zaligmaker van uw gevoelens. Misschien zou u daar anders wel gaan rusten. Weet echter dat uw ongeloof er de grote oorzaak van is dat u zich onbekwaam voelt om de godsdienstplichten te vervullen. Want het vervult de mens met harde gedachten van God. ‘O,’ zegt het ongeloof, ‘God is zo heilig. Hij zal u nooit willen aanzien. God is zo rechtvaardig. Hij zal u nooit willen verdragen.’ Het ongeloof zorgt ervoor dat God vol fronsen en toorn schijnt. En zo zinkt de geest van de mens vanbinnen weg. Maar het geloof trekt de ziel er weer uit: *Zo ik niet had geloofd, dat ik het goede des HEEREN zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan* (Psalm 27:13).

Het geloof toont dat God op de troon der genade zit. Dit richt het hart op. Het geloof geeft de ziel redenen om te volharden in het gebed. Deze redenen zijn onder andere: de Naam van God, het bloed van Christus, de belofte van het verbond, de tussentreding van Christus en de getrouwheid van God. Denk ondertussen niet dat u recht zult kunnen bidden of geloven zonder tegenstand van satan, een boosaardig hart vol ongeloof, de overheersing van de zonde en een verstrikkende wereld. U moet door genade heel uw weg naar de heerlijkheid toe worstelen. Het Koninkrijk der hemelen *wordt geweld aangedaan, en de geweldigers nemen hetzelfde met geweld* (Math. 11:12). Wees sterk in de genade die in Christus Jezus is. Strek naar hetgeen voor u is en jaag naar het wit tot de prijs der roeping Gods, die boven is in Christus Jezus (vgl. Fil. 3:14).

Het tweede gedeelte van de tegenwerping is: ‘Hoewel ik het probeer, kom ik erachter dat ik geen voorspoed heb in mijn godsdienstplichten en er geen voordeel door behaal. Ik ben nog steeds waar ik was.’

Antwoord: Het ware zoeken stuit altijd wel ergens op. Het is hoogmoed en ongeduld als u zegt: ‘Het is tevergeefs om God te dienen.’ Lees Maleachi 3:14 en Jesaja 40:22-24. God is getrouw, Die het ook beloofd heeft. Het is waar: velen vragen en ontvangen niet, omdat zij verkeerd vragen. Zij vragen niet in het geloof, nergens voor terugdeinzend. Wat voorspoed kunnen wij verwachten als wij God in Zijn gezicht zeggen dat Hij een leugenaar is en dat Hij niet een woord dat Hij gesproken heeft, waarmaakt? Daarom: strijd toch, opdat dit ongeloof weggenomen zal worden.

Onthoud ook dat God een tweevoudig antwoord geeft: *werkelijk* en *tastbaar*. Een koning kan een pardonbrief tekenen terwijl de misdadiger er een tijdlang niet vanaf weet. Er kan soms een antwoord gegeven worden terwijl wij er niet vanaf weten.

Een voorbeeld. U probeert een hart te krijgen dat bidt en een hart dat de zonde haat. Wel, misschien komt u er wel achter dat uw hart voor uw gevoel juist harder is dan het al was. Uw verdorvenheid barst in u los. Dit zorgt ervoor dat u met de

grootste aandrang ligt te kruipen aan de poort van de hemel en dat u zeer walgt van uw verdorven natuur. Wel, u krijgt hier juist de zaak waar u naar op zoek was. Toch bent u zich er niet van bewust dat dit verhoringen zijn, omdat die verhoring uit een andere hoek komt dan u verwacht had. Het hart kan zo'n dorst naar genade hebben en zo'n grote walging van de zonde, dat deze tegenwoordige verhoringen uit de hemel u misschien niets toeschijnen. Er is toch nog iets meer dat hij wil hebben. De tegenwoordige geschenken bevredigen hem niet, hoewel er door elke keer van getrouw zoeken wel iets verkregen wordt. Hij krijgt óf enige vermeerdering van een bepaalde genadeweldaad óf meer afkeer van een bepaalde zonde. Of misschien wel meer genade om te zoeken, of meer kracht om te wachten. Maar hoewel u niet meer krijgt dan u verlangt, krijgt u zeker meer dan u verdient. Ook al is het niet zoveel, dat het u bevredigd. Toch is het zoveel als nodig is om u in uw huidige toestand te helpen.

Stel dat u in het geheel niet verhoord wordt, dan is het uw zonde om te murmureren en uw plicht om te wachten. Onthoud dat God Zijn volk hier nooit zo'n grote aalmoes geeft. Zij moeten bedelaars worden. Het volgende uur moeten zij weer voor de genadetroon liggen. Weet dat God graag dringend verzocht wordt, maar Hij houdt er niet van dat men zegt dat Hij op moet schieten. Als God iets belooft, dan is het uw plicht te geloven en als Hij vertraagt, dan is het uw plicht om te wachten. God stelt uit opdat Hij genadig zal zijn en: *Welgelukzalig zijn die allen, die Hem verwachten* (Jes. 30:18).

Om kort te zijn: de Heere kan Zijn deur vergrendeld houden, opdat u ertoe aangezet zult worden om des te harder te kloppen. De Kananese vrouw worstelde met het voornemen van Christus om haar een antwoord te weigeren. Daarom wordt ze onvermurwbaar en krijgt ze alles wat ze wil.

Daarom: welke ontmoediging u ook tegenkomt, neem u voor nooit de troon der genade te verlaten, maar u altijd neer te leggen in Christus' weg. Ga nooit naar iemand anders toe om hulp te verkrijgen. Ja, neem u voor dat u op Hem zult wachten tot u sterft. Denk aan de bevinding van de Psalmist in Psalm 40:1: *Ik heb den HEERE lang verwacht; en Hij heeft Zich tot mij geneigd, en mijn geroep gehoord*. Misschien zult u wel ontmoediging en verzoeking tegenkomen en tot harde gedachten van God aangezet worden. Maar u moet vastberaden zijn in het zien op Christus voor hulp. Overleg met uzelf zoals de vier melaatsen tijdens de belegering van Samaria gedaan hebben (2 Kon. 7:4). Als ik ver van Christus af leef, zal ik omkomen en dan zal er geen hoop voor mij zijn. Als Christus geen medelijden met mij zal hebben terwijl ik op Hem wacht, dan zal ik zeker sterven. Maar toch is er hoop, Hij zal uiteindelijk medelijden hebben.

Daarom: als ik omkom, dan zal ik omkomen aan Christus' voeten, terwijl ik nog steeds opzie naar Hem, waar nog nooit iemand omgekomen is en ik hoop dat Hij mij niet de eerste zal laten zijn.

Zo heb ik geprobeerd enkele tegenwerpingen te beantwoorden, maar hierna kunnen er nog wel duizend tegenwerpingen overblijven. Alleen de Heere kan die, en de tegenwerpingen die hiervoor genoemd zijn, afdoende en krachtig beantwoorden.

Welke tegenwerpingen u ook moge hebben met betrekking tot het aannemen van Christus: bid of Christus Zelf ze zou willen beantwoorden. Hij is er tevreden mee dat u Hem tot dit doel zult aannemen, namelijk om al uw tegenwerpingen te beantwoorden, zowel als het vergeven van al uw zonden en het overwinnen van al uw verdorvenheden.

Ondanks alles wat gezegd is, staan enkelen misschien gereed om te denken: 'Mijn tegenwerping is nog niet genoemd, mijn geval is niet aangeroerd, want het is een geval apart. Ik ben niet meer bewogen door alles wat gezegd is dan een steen in de muur.'

Wel, dit gezegde kan enige grond geven aan het geloof als u bedenkt dat Christus *uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken* en dat Hij beloofd heeft het stenen hart weg te nemen. O geliefden, zult u Hem aan Zijn woord houden? 'Nee,' zegt u, 'Mijn hart raast als een duivel vanwege mijn haat tegen Hem.' Wel, zeg niet vanwege dat alles: 'Er is geen hoop,' want Christus kan de duivelen uitwerpen. Het is Zijn werk en bezigheid om boze geesten uit te drijven en Zijn Eigen Geest in u te doen wonen. Sta Hem slechts toe te werken. Want het is een van de manieren om Hem aan te nemen. Ja, om Hem ermee werkzaam te doen zijn u aan te nemen en de werken van de duivel in u te vernietigen.

Als Christus in ons gezelschap geen werk zou vinden: wee ons dan, dat u allen zo'n vuile minachting hebt voor die dierbare Christus. Ja, dat u uw lage lusten boven Hem zou verkiezen en niet eens zou verlangen dat hij het opofferende mes aan de keel van uw lusten zou zetten. Hoewel Hij aan uw deur staat te kloppen, verlangt u niet eens dat Hij binnen zal komen en nodigt u Hem niet eens uit binnen te komen. Als iemand op uw deur klopt, dan zult u graag willen dat ze opendoen en binnenkomen. Zal dan die heerlijke Christus dan niet dezelfde ontvangst krijgen als bij u? O, wil Hem dan ten minste uitnodigen om Zijn hand aan het gat van de deur te leggen, *opdat uw ingewand ontroerd wordt om Zijnen wil* (Hoogl. 5:4). Moge de Heere u overtuigen Christus aan te nemen en moge Hij al uw tegenwerpingen beantwoorden.

DE WILG AAN DE WATERBEKEN

Een preek van Lachlan Mackenzie over Jesaja 44:3-5¹⁷⁴

Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken. Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN; en die zal zich noemen met den naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israël.

Het volk van de Heere is een bevreesd volk. Vaak staan ze gereed om in moedeloosheid weg te zinken, ondanks de vele dingen die God voor hen doet. Maar ondanks dat ze bang en bevreesd zijn wanneer ze op zichzelf zien, zijn ze toch moedig als een leeuw wanneer de overste Leidsman voor hen uit gaat. Wat laat hen toegeven aan gedachten van ongelooft en moedeloosheid? Het is hun gevoel van een vleselijk, dor, onrein hart, dat niet alleen zonder genade, maar ook vol goddeloosheid en zonde is. Zij kunnen niets in zichzelf aantreffen waarop ze een grond van troost kunnen bouwen.

Om nu de harten van Zijn volk te versterken, heeft God zijn goddelijke beloften door Zijn Woord verspreid. Het dierbare gedeelte van de tekst die voor ons ligt, is rijk beladen met vreugde en vertroosting voor de treurigen van Sion – voor degenen die in duisternis zijn en geen licht hebben. Voor degenen die hun behoefte aan die dierbare zaak, genade, inzien en die daar een aandeel in zouden willen hebben. Hier zijn inderdaad aangename en dierbare beloften gegeven. Niet aan degenen die bepaalde goede eigenschappen hebben. Voor hen zouden zulke beloften overbodig zijn, hoe aangenaam ze ook mogen zijn. Zij hebben die beloften niet nodig. Nee, ze worden gedaan aan de dorstigen. Aan degenen die vergeleken worden met droge en gebarsten grond, en die daarom hun behoefte aan Christus inzien.

Ik zal met Gods hulp dit onderwerp verder uitleggen aan de hand van deze vier punten:

1. De personen aan wie deze beloften gedaan worden.
2. De uitleg van deze dierbare beloften
3. De vruchten of uitwerking van deze beloften in de personen voor wie deze beloften gelden.
4. Een korte toepassing maken.

De personen aan wie deze beloften gedaan worden

Ten eerste dus de personen aan wie deze beloften gedaan worden. Alle beloften komen samen in Christus. ‘Want zoveel beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja, en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons.’¹⁷⁵ Er zijn beloften die aan Christus alleen gedaan zijn. Andere beloften zijn gedaan aan Christus en de Kerk en weer andere beloften aan de Kerk alleen. Het vereist enig geestelijk licht *in*, en enige kennis *van* het Woord van God om ze te onderscheiden. U moet alleen opmerken, dat alle beloften aan Christus Zelf gedaan zijn. Toch komen ze op de tweede plaats Zijn kerk en volk toe, hoewel ze zeer goed op Hem van toepassing zijn.

Hoewel Christus, zoals hiervoor gezegd, ingesloten is in elke belofte, zal ik hier alleen spreken over de beloften in zoverre ze van toepassing zijn op de Kerk. De Heere vertroost haar met de woorden: ‘Jakob’ en ‘Israël’. De ene naam is een naam die zwakheid beduidt en de andere naam houdt kracht in. Ezaü merkte over Jakobs naam op dat hij terecht zo genoemd werd, omdat Jakob hem twee keer beroofd had. Eerst van zijn eerstgeboorterecht en vervolgens van zijn zegen. Hij verkreeg de naam Israël toen hij macht kreeg over de Engel en overwon. De naam Israël duidt op iemand die overwonnen heeft – iemand die zich vorstelijk gedragen heeft bij God.

De Kerk in zichzelf bezien, is zwak en teer. Ze kan niets doen. Maar wanneer zij, door het geloof in haar verheerlijkte Verlosser, God aangrijpt, dan zal ze altijd overwinnen. Want wij ‘meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft.’¹⁷⁶

Als we de beloften toepassen op Christus, dan kunne ze wijzen op Zijn staat van worsteling en lijden en Zijn overwinning over Zijn, en onze vijanden. Het gevolg hiervan is, dat Hij een Naam verkregen heeft, ‘welke boven allen naam is’¹⁷⁷ in de hemel en op de aarde.

De uitleg van deze dierbare beloften

¹⁷⁴ Overgenomen met toestemming van The Banner of Truth Trust, Edinburgh.

¹⁷⁵ 1 Kor. 2:20.

¹⁷⁶ Rom. 8:37.

¹⁷⁷ Fil. 2:9.

Het tweede punt was bedoeld om u de dierbare beloften, die u net voorgelezen zijn, uit te leggen. ‘Want Ik zal water gieten op de dorstigen.’ Onder water moeten we de zaligmakende invloeden van de Heilige Geest, de Trooster, verstaan. Die zal Hij aan de ziel in nood meedelen. Ja, aan de ziel die haar grote behoefte aan Christus als Zaligmaker inziet. Het water verkwikt de door hitte vermoeide reiziger, die smacht van dorst. En zo zal de blijde boodschap van zaligheid vreugde geven aan de ziel van de zondaar. Genade is een zeer dierbare zaak en wanneer de Heere dat wil schenken, dan zal Hij er een sterk verlangen naar geven in de ziel. Werkelijk, dit ongeveinsde verlangen is een mate van genade en degenen die oprecht vragen, zullen ook zeker genade krijgen. Dorst is de sterkste en meest ongeduldige begeerte. Het heeft, als ik me zo mag uitdrukken, geduld noch schaamte, maar moet gelest worden. Het is zoals Rachel die naar kinderen verlangt: ‘Geef mij kinderen! of indien niet, zo ben ik dood.’¹⁷⁸ De geestelijke dorst spreekt net zo over Christus. Zijn taal is: ‘Geef mij Christus, of ik sterf.’

De almachtige God heeft geen enkele natuurlijke hartstocht voor niets geschapen. Er moet een onderwerp zijn wat die hartstocht zich kan bevredigen. God heeft in ons een verlangen naar eten en drinken geplant. Als Hij geen eten en drinken aangewezen had om dit natuurlijke verlangen te bevredigen, dan zou Hij Zijn schepselen slechts bespotten en hun hoop tevergeefs gekweld laten worden. Toch kunnen er in onze natuurlijke verlangens vaak onregelmatigheden zijn. En die zijn er daadwerkelijk ook vaak. De Heere is niet verplicht om ze altijd te bevredigen. Maar wat onze geestelijke verlangens betreft – die zijn nooit tevergeefs. Zij zullen, zij *moeten* bevredigd worden. Wat zegt onze Heere Zelf over deze geestelijke dorst? Luister maar:¹⁷⁹ ‘Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke.’ ‘En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.’

‘En stromen op het droge.’ Het kan zijn dat de ziel niet alleen dorstig is, maar zelfs kan zijn als een stuk droge, gebarsten grond. Het kan zijn dat er niet alleen een gevoel van behoefte is, ja, van onuitspreklijke behoefte, maar tegelijkertijd ook een gevoel van grote ellende. De ziel kan zo hard, droog en dor zijn als een rotssteen of een stuk verharde grond. De ziel van Koning David was in een vergelijkbare toestand, toen hij zich in de woestijn van Juda bevond. Hij maakt een vergelijking met de plaats waarin hij zich bevond, om zo uitdrukking te geven aan de toestand van zijn ziel. ‘Mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water.’¹⁸⁰ Koning David was toen van de genademiddelen buitengesloten.

Toch kan het gebeuren dat de christen de onder de genademiddelen mag zitten, terwijl hij merkt dat hij er verhard onder is. Laat hem zichzelf in dit geval brengen onder de belofte die in de tekst vervat is. Ook al is zijn toestand nog zo erbarmelijk – anderen hebben zich ook in deze toestand bevonden en hebben door de belofte hulp gekregen.

Wat is de taal van zo’n ziel? Dit is haar taal: ‘Ik heb geen greintje genade.’ Welnu, als dat het geval is, kom dan tot Christus. ‘O,’ zegt de ziel, ‘maar ik heb een hard hart. Ik kan niet bidden. Als ik maar de vrijheid zou hebben om te bidden, als ik maar een traan kon laten, als ik mijn hart voor God kon openleggen, dan zou ik gelukkig zijn. Is dit uw geval? Arme ziel, u bent nu juist de persoon aan wie deze belofte gedaan is en aan wie de woorden in de tekst gericht zijn. Uw hart is een wildernis – volkomen hard, zonder dat het ook maar iets voelt. Hoor de belofte die aan zulke personen gedaan is: ‘Want in de woestijn zullen wateren uitbarsten, en beken in de wildernis. En het dorre land zal tot staand water worden, en het dorstige land tot springaders der wateren; in de woningen der draken, waar zij gelegen hebben, zal gras met riet en biezen zijn.’¹⁸¹ Er is zelfs nog troost voor degene wiens toestand nog betreurenswaardiger is:¹⁸² ‘De ellendigen en nooddruftigen zoeken water, maar er is geen, hun tong versmacht van dorst; Ik, de HEERE zal hen verhoren, Ik, de God Israëls, zal hen niet verlaten. Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen, en fontein in het midden der valleien; Ik zal de woestijn tot een waterpoel zetten, en het dorre land tot watertochten.’

Misschien kunt u niet bidden. U ziet dat uw hart hard is en dat u geen woord kunt uitbrengen. Wel, u bent juist de persoon die in deze tekst beschreven wordt. U zou willen bidden, maar kunt het niet doen. Hij zal u niet alleen drinken geven om uw dorst te lessen, maar zal zelfs stromen op u gieten. Één buitje zal niet veel uitwerken. U hebt een langdurige droogte gehad. Hij zal de regen overvloedig uitgieten en zal de stromen over u laten gaan. Wanneer u hulp krijgt – wanneer die tijd dat ook moge aanbreken – dan zal uw troost groot, en uw vrede blijvend zijn.

Wanneer het erfdeel des Heeren vermoeid is, dan zal Hij overvloedige regen zenden om de belofte te bevestigen. Als gevolg van deze hardheid kunnen de verdorvenheden kracht vergaderen. Vreselijke, afschuwelijke gedachten kunnen dan in het hart oprijzen. Daarom belooft de Heere dat Hij ook dit zal wegnemen, want Hij zegt: ‘Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen.’ De Heilige Geest, de Trooster, is beloofd aan al Zijn volk. Het is niet alleen Zijn ambt om van zonde te overtuigen, maar ook om de ziel te versterken. De vergeving van zonden is de grote zegen die

¹⁷⁸ Gen. 30:1.

¹⁷⁹ Joh. 7:37; Openb. 22:17.

¹⁸⁰ Ps. 63:2b.

¹⁸¹ Jes. 35:6b, 7.

¹⁸² Jes. 41:17-18.

de Verlosser verworven heeft voor Zijn volk. Deze vergeving wordt door de gezegende Geest, door middel van het Woord, in het geweten gefluisterd.

Het Woord spreekt van vrede tot allen die de zonde verlaten en zich tot God keren. Maar ook al zijn we verzoend en ook al spreekt het Woord van vrede, dan kan het zo zijn dat die vrede nog niet aan het geweten is meegedeeld. De ware christen zal bevreesd zijn voor valse vrede en kan de vrede dus ook nooit aannemen, totdat hij zijn machtiging of waarborg in het Woord kan vinden. De Geest laat licht schijnen op de belofte en laat hem zien dat die belofte hem toekomt. Dit doet Hij door de kracht van het ongeloof te breken en het geweten te overtuigen van de waarheid van de belofte. Net zoals Hij het geweten daarvoor heeft overtuigd van de bedreiging. De wet zegt tegen het geweten: 'U bent een zondaar.' De Geest laat voor de ziel Zijn licht op het Woord schijnen, en zegt: 'Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken.'¹⁸³ Op een van deze manieren spreekt de gezegende Geest van vrede tot de ziel.

De zondaar moet ijverig zijn in het gebruik van de genademiddelen en in het onderzoeken van zijn geweten. Als hij dan geen goede en heilige geschiktheden in zichzelf kan vinden, dan kan hij toch in geen geval ontkennen dat hij in zichzelf geschiktheden kan aantreffen die ruimte geven voor die dierbare Christus, om Zichzelf bekend te maken als een Zaligmaker. [Daarmee bedoel ik dat,¹⁸⁴] als hij in zichzelf in plaats van heiligheid, niets anders tegenkomt dan de melaatsheid van de zonde, hij dan gebruik kan maken van de Zaligmaker. Hij mag de woorden van de arme melaatse uit vroeger tijden wel gebruiken:¹⁸⁵ 'Heere! indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.' Als hij ziet dat hij verhard is, zonder berouw, dan mag hij tegen de Zaligmaker zeggen dat hij van Hem gehoord heeft dat God Hem door Zijn rechterhand verhoogd heeft 'tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden.'¹⁸⁶ Als hij ziet dat het ongeloof aan het werk is, dan mag hij zeggen: 'Heere, ik zou willen geloven. Kom mijn ongeloof te hulp.'¹⁸⁷ Welke verdorvenheden er ook in hem mogen woelen – één aanraking van de macht van Christus kan hem helen. Laat ons slechts pogen om te geloven, want voor degenen die geloven, zijn alle dingen mogelijk.

De vrucht of uitwerking van deze beloften in de personen voor wie ze gelden

De derde zaak die ik zal behandelen, is het aantonen van de vruchten of uitwerkingen in de personen voor wie de beloften gelden. 'En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken.' Er is geen gewas dat sneller naar boven komt als het gras, wanneer de regen en dauw het bevochtigen. Van alle bomen en planten, groeit er niets zo hard als een wilg aan het water. Zo zal ook de groei en vooruitgang van de ware christen zijn, wanneer zijn ziel verlevendigd wordt met dauw en regen vanboven. 'Ik zal Israël zijn als de dauw; hij zal bloeien als de lelie, en hij zal zijn wortelen uitslaan als de Libanon. Zijn scheuten zullen zich uitspreiden, en zijn heerlijkheid zal zijn als des olijfbooms, en hij zal een reuk hebben als de Libanon. Zij zullen wederkeren, zittende onder zijn schaduw; zij zullen ten leven voortbrengen als koren, en bloeien als de wijnstok; zijn gedachtenis zal zijn als de wijn van Libanon.'¹⁸⁸ Het is de aard van het gras om te groeien, maar, net als elk ander zaad, heeft het regen nodig. Wanneer de regenwolken vanboven ingehouden worden, dan zal het gras beginnen te hangen en te verdorren. Wanneer het echter verfrist wordt met de hemelse dauw, dan zal het knoppen voortbrengen en 'bloeien als een roos'.¹⁸⁹

Zoals het in de natuur is, zal het ook gaan in de genade. Soms komt de dauw neer en verlevendigt het de groene schepping. Toch kan het scherpste gehoor de dauw niet horen komen. Het beste oog kan het niet zien. In andere tijden komt de regen neer als kleine druppeltjes en soms weer als grote, verfrissende buien. Er zijn tijden dat hij neerkomt, vergezeld met stormen en zware windstoten.

Hoe de regen ook op de aarde valt, hij zal zeker goed doen. Zo is het ook in de genade. Sommigen worden uit de duisternis overgebracht tot het licht met onwaarneembare gradaties, bijvoorbeeld door de zegen van God over godsdienstig onderwijs. Anderen worden van de zonde bekeerd tot de gerechtigheid in hun jonge jaren en dat zonder enige gevoelige verschrikkingen. Er zijn er ook die tot de berg Sinäi gebracht worden. Zij worden thuisgebracht door middel van de donder en bliksem van de wet, die met al hun verschrikkingen in hun gewetens komen, voordat zij met Christus verenigd worden in de belofte.

Op welke wijze ze ook komen – gelukkig zijn zij, die in Christus gevonden worden. 'Zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken.' Zij zullen in de genade groeien en van kracht tot kracht voortgaan, totdat ze

¹⁸³ 1 Tim. 1:15a.

¹⁸⁴ Toevoeging van de vertaler, ter verduidelijking.

¹⁸⁵ Math. 8:2b.

¹⁸⁶ Hand. 5:31.

¹⁸⁷ Vergelijk met Mark. 9:24.

¹⁸⁸ Hos. 14:6-8.

¹⁸⁹ Jes. 35:1b.

uiteindelijk volmaakt voor God in Sion zullen verschijnen.¹⁹⁰ Hun zullen ook bewijzen gegeven worden van hun groei in de genade.

‘Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN.’ Dat betekent: hij zal zeggen dat Christus hem toebehoort. Hij zal tot de Verlosser komen en met Hem verenigd worden door het geloof van het Evangelie. Hij komt tot Christus en zal niet uitgeworpen worden.¹⁹¹ Wanneer hij niet kan zeggen dat Christus de zijne is, dan zal hij ten minste toch proberen te zeggen dat hij van Christus is. Hoewel hij niet met volle zekerheid kan zeggen dat Christus hem liefheeft, kan hij toch met Petrus zeggen dat hij Christus liefheeft.¹⁹² Als hij niet kan zeggen dat Christus hem getrokken heeft, dan kan hij nederig zeggen: ‘Trek mij, wij zullen U nalopen.’¹⁹³ Hij zal bij de Heere bepleiten dat Hij een genadig God is. Ook al zal de Heere hem afwijzen, dan zal hij Hem met de Kananese vrouw toch altijd blijven achtervolgen.¹⁹⁴ Die gezegende vrouw kon toen niet zeggen: ‘Christus is de mijne.’ Toch pleit ze op Zijn vriendelijkheid. Ze dringt haar zaak bij Hem aan. Ze gaat voort met haar opdringerigheid en ten laatste wordt haar verzoek ingewilligd.

De ziel moet hetzelfde doen. Zij moet altijd letten op de handen van de Zaligmaker. Ze moet zich altijd neerwerpen aan Zijn voeten. Ze moet altijd worstelen tegen het ongeloof en nooit opgeven, totdat ze de overwinning behaalt. De Heere zal zegeningen schenken aan Zijn kind, maar het kind moet die als het ware uit Zijn handen wringen. Het is waar – de Heere zal rein water sprengen op Zijn volk om hen een nieuw hart geven en het hart van steen weg te nemen. Toch wil Hij hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat Hij het hun doen zal.¹⁹⁵

Deze woorden in de tekst kunnen misschien makkelijk nagezegd worden: ‘Ik ben des HEEREN.’ Maar laat me u verzekeren: het kost een hele worsteling om ze te geloven en ze door het geloof na te zeggen. Sommige mensen denken dat het geloven iets heel makkelijk is. Ik ben, met de apostel, een andere mening toegedaan. Het wordt een strijd genoemd en zo is het. U zult erachter komen dat Christus aan te grijpen en ook de bevinding in het gareel te houden, inderdaad een sterke arm vereist. De Schrift en de gevoelens in Gods volk zeggen het ook.

‘En die zal zich noemen met den naam van Jakob.’ Hij zal zich voegen bij de Kerk en het volk van God. Het voorrecht van in geest en in waarheid de aanbidding van God met Zijn volk te hebben, is het grote geluk van elke ware Israëliet. Een Israëliet te zijn en een lidmaat van de Kerk te zijn, zijn twee uitdrukkingen die hetzelfde betekenen. De Kerk is het mystieke lichaam van Christus en het geloof kan ons daarvan ware lidmaten maken.

‘En gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israël.’ Wanneer iemand akkoord gaat met een contract of overeenkomst, dan ondertekent hij het met zijn naam. Wanneer iemand met zijn hand schrijft ‘Ik ben des HEEREN’, dan aanvaardt hij de voorwaarden van het eeuwige verbond. Wanneer een vrouw met iemand gaat trouwen, dan neemt ze de naam van haar man aan. De ziel geeft haar toestemming aan Christus en wordt bij Zijn Naam genoemd. De kleinste mate van genade of geloof moet tevreden zijn met het verbond ‘dat in alles wel geordineerd en bewaard is’.¹⁹⁶

Wij moeten onze wil overgeven aan de Heere en Hem toestaan dat Hij Zijn Eigen wil zal doen met betrekking tot ons. Een van de voorwaarden van het verbond voor wie het onderschrijft is, dat als we afwijken, Hij ons dan kastijdt met de roede.¹⁹⁷ Wij moeten de roede kussen en onszelf verootmoedigen wanneer wij des Heeren zijn en we moeten met onze hand ondertekenen dat we de Zijne zijn. Dit houdt in, dat we heilig moeten zijn, zoals Hij heilig is, want zonder deze noodzakelijke geschiktheid kunnen we Hem hier, of in het hiernamaals, niet genieten. ‘De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn,’¹⁹⁸ en de hoofdzakelijke karaktertrek van hen is, dat ze afwijken van ongerechtigheid. Van nature zijn we zonder heiligheid en kunnen we geen plicht zó betrachten, dat die door God aangenomen wordt. Echter, als we ons de Heere toeschrijven, dan geven we ons over aan Hem, opdat we geheiligd worden. In de laagste houding van nederigheid en onderwerping moeten we genade ontvangen. Toch komen we er door middel van onze ervaringen achter dat onze heiligheid na al onze pogingen nog niet volmaakt is en dat we nog geen christelijke volkomenheid bereikt hebben. Elke ware christen is volmaakt wat deze wens, dit oogmerk en dit streven betreft. Voor de duidelijkheid: hij zou volmaakt zijn als hij dat kon.

We kunnen de wet niet tevreden stellen wat betreft hetgeen in het verleden gedaan is, de inwendige heiligheid is onvolmaakt en de zonde kleeft aan onze beste plichtplegingen. Geloofd zij God dan, dat het verbond ons van een betere gerechtigheid heeft voorzien dan die van onszelf. Wij moeten deze gerechtigheid onderschrijven en voor God verschijnen

¹⁹⁰ Vergelijk Ps. 84:8.

¹⁹¹ Joh. 6:37.

¹⁹² Joh. 21:15.

¹⁹³ Hoogl. 1:4.

¹⁹⁴ Math. 15:22-28.

¹⁹⁵ Vergelijk Ezech. 36:25-26, 37.

¹⁹⁶ 2 Sam. 23:5.

¹⁹⁷ Ps. 89:33.

¹⁹⁸ 2 Tim. 2:19.

in de blinkende klederen van de gehoorzaamheid van onze Verlosser. Om deze zegen te verkrijgen, moeten we het kleed van onze oudste Broeder aantrekken. De heiligheid maakt ons geschikt voor de hemel, maar de gehoorzaamheid van Christus is onze oorkonde. Te beweren dat het een de noodzaak van het ander wegneemt, is onzinpraat. De waarheid is, dat het een gewetenswerk zal maken van het ander. Ik zal nu niet gaan discussiëren over de vraag of het bruiloftskleed doelt op de genade in de ziel of de toegerekende gerechtigheid. Ik geloof dat het beide zaken kan beduiden. Wat mij betreft, kan ik geen in mijn gedachten geen scheiding trekken. Het is onze plicht om geloof, berouw, nederigheid, liefde en de andere genaden van de Heilige Geest te bezitten. En al zouden we die bezitten, dan kunnen we ze nog niet als pleitgronden voor onze aanvaarding bij God gebruiken.

Soms kan er een donkere wolk voor onze geest opdoemen. De duisternis en dodigheid, dorheid en hardheid kunnen het hart in bezit nemen. In zo'n geval moeten we niet moedeloos zijn, omdat we immers op de gerechtigheid van Christus kunnen zien. Het is als bij een vermogend man. Hij kan zijn goederen kwijtraken, maar zijn documenten staan geregistreerd en zijn eigendommen zijn veilig. Laat ons de heiligheid opkweken, maar laat ons nooit de gehoorzaamheid van de Verlosser uit het oog verliezen. Hij is de Rots der eeuwen. Zijn gehoorzaamheid verwierf de Heilige Geest voor ons. De Heilige Geest is de Auteur van onze heiligheid en heiligheid is de bron van ons geluk. 'Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheidde de mens niet.'¹⁹⁹ Het is onmogelijk om heiligheid op te kweken zonder gebruik te maken van Christus. Voor welk doel zouden we van Hem gebruik maken, als onze gehoorzaamheid al volkomen was en als onze gerechtigheden niet als een wegwerpelijke kleed waren? De waarheid is: als we onszelf in de werkelijke gedaante zagen, dan zouden we smachten naar heiligheid als de geestelijke gezondheid van onze zielen. We zouden dan smachten naar de gerechtigheid van Christus als het fundament van onze hoop en geluk. Laat ons deze dierbare leerstukken recht verstaan, dan zullen ze een zeer gelukzalige uitwerking hebben op ons morele handelen. Christus is onze Heelmeester en de heiligheid is onze gezondheid. Zullen we daarom zeggen dat we de erfenis door middel van onze gezondheid verkregen hebben?

Om kort te zijn: we moeten komen tot Christus als *zondaars* en met onze hand schrijven: ik ben des Heeren. We moeten laten blijken dat we oprecht zijn in zo te handelen, door nuchter, rechtvaardig en godzalig in deze wereld te leven en het Evangelie van de Zaligmaker Die ons gekocht heeft te versieren.

Toepassing

Nu zal ik **ten laatste** nog een paar dingen opmerken maken over hetgeen gezegd is, om zo een recht gebruik te maken van het verhandelde.

We hebben ten eerste gehoord dat het volk van God soms merkt dat ze hard zijn, en dat ze dat ook wel zijn onder de genademiddelen. Laat ons onszelf onderzoeken om erachter te komen wat de oorzaak is. Misschien laten we een of andere zonde toe, tegen het spreken van ons geweten. Dit zal hardheid veroorzaken en zal er een oorzaak van zijn dat de Geest Zich terugtrekt. Laat ons hier dan tegen waken en laat ons gehoor geven aan de goddelijke stem vanbinnen.

Misschien bezoekt God ons in Zijn soevereiniteit met hardheid, om zo ons geloof en geduld te beproeven, zoals Hij in het verleden Job beproefd heeft. Het kan zijn dat we ons niet bewust zijn van een zonde die de oorzaak is van onze hardheid en dat was Job ook niet. Laat ons in dat geval op God wachten en onze hardheid tot Christus brengen. Hij zal ons week van hart maken en zal ervoor zorgen dat dit alles ten goede voor ons zal werken.

Ter afsluiting. U merkt dat u leeg bent. Arme ziel! U bent hard en dor. U bent vuil en onrein. Uw ziel is bevuild met de melaatsheid van de zonde! Kom dan tot de verfrissende stromen van het heiligdom! Kom tot het water des levens! Kom tot Christus in het sacrament, gewoon zoals u bent! Neem aan wat u daar krijgt en wees dankbaar! Hoe voelt u zichzelf? Een zondaar. Heel goed – hier is een Zaligmaker. Misschien vindt u zichzelf niet genoeg verbroken. Kom dan hierheen. Dit water zal u week maken en u heiligen. Hij belooft berouw en bekering. Wees ervan verzekerd, Hij zal Zich aan Zijn Woord houden. Bent u slecht en vies? U bent welkom bij Christus. Zijn bloed kan u reinigen. Hij rijkt u Zijn schone hand. Hij zal u niet weigeren.

Bent u hier bang voor? Dat hoeft u niet te zijn. Zijn Woord, ja, Zijn eed is aan het werk om u te ontvangen. Welke kwaal u ook moge hebben. Hij kan u genezen. Welk gebrek u ook hebt. Hij kan dat gebrek vervullen. Kom naar voren. Kom zoals u bent. Kom en wees welkom bij die dierbare Christus. Eenieder die werkelijk komt, zal niet uitgeworpen worden. Laat hem het water des levens om niet nemen. Alle dingen zijn gereed. Kom tot de bruiloft.²⁰⁰ 'Kom,' zegt de wijsheid van God, 'eet van Mijn brood en drink van de wijn die Ik gemengd heb.'²⁰¹

Moge God Zijn Woord zegenen. Amen.

Bron: *The happy man*, Banner of Truth (copyright), Edinburgh.

¹⁹⁹ Math. 19:6.

²⁰⁰ Math. 22:4.

²⁰¹ Vergelijk Spr. 9:5.

